

Seria de literatură universală a BIBLIOTECII POLIROM
este coordonată de Denisa Comănescu.

Alessandro Baricco, Oceano mare

Copyright © 1993 RCS Libri S.p.A., Milano

All rights reserved

e 2003 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Copou nr. 4; P.O. BOX 266, 6600

București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, ei. 7, ap. 33, O.P. 37;

P.O. BOX 1 – 728, 70700

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

BARICCO, ALESSANDRO

Ocean Mare/Alessandro Baricco; trad. Și postf.

de Adrian Popescu – Iași: Polirom, 2003

228 p., 18 cm (Biblioteca Polirom. Proză XXI)

ISBN: 973 – 681 – 208 – 1

I. Popescu, Adrian (trad. Și postf.

821.131.1 – 31 = 135.1

Printed in ROMÂNIA

Alessandro Baricco

<titlu>Ocean Mare

Traducere și postfață de Adrian Popescu

POLIROM

2003

Unul dintre cei mai cunoscuți și mai îndrăgiți autori italieni contemporani, Alessandro Baricco s-a născut la Torino în 1958. În anul 1980 obține o licență în filosofie sub îndrumarea lui Gianni Vattimo cu o teză despre

Theodor Adorno și Școala de la Frankfurt. Lucrează un timp într-o agenție de publicitate. Se dedică studiilor de critică muzicală, încununate de publicarea unui eseu despre opera lui Rossini, Geniul pe fugă (1988) și a unuia despre raporturile dintre muzică și modernitate,

intitulat

Sufletul lui Hegel și vacile din Wisconsin (1992). Semnează recenzii pe teme culturale și de critică muzicală în prestigioasele cotidiene La Repubblica și La Stampa.

În 1991 publică romanul Castele de mânie, pentru care va primi Premio Campiello și Prix Medicis

Étranger (1995). Cartea va fi tradusă imediat în Franța, Germania, Olanda, Danemarca, Norvegia și Portugalia, în 1993 îi apare al doilea roman, Ocean

Mare, recompensat cu Premiul Viareggio și care se va bucura, de asemenea, de un mare succes internațional, în 1994 scrie Novecento. Un monolog, povestire care va sta la baza unei piese de teatru și a unui film regizat de

Giuseppe Tornatore. În 1996 publică romanul Mătase și piesa de teatru Davila Roa, iar în 1999 un alt roman.

City. Cel mai recent roman al său, Fără sânge, a apărut în toamna anului 2002. În 1995 Alessandro Baricco își adună articolele în volumul Barnum. Cronache dai

Grande Show, urmat, trei ani mai târziu, de Barnum 2.

Altre cronache dai Grande Show. În anul 1994 a înființat, împreună cu un grup de prieteni, o școală de tehnică a narațiunii, Scuola Holden, la care predă. Colaborează la numeroase emisiuni radiofonice și de televiziune.

Romanul Ocean Mare este un adevărat elogiu adus mării, benignă și distructivă totodată. Pagini de un intens lirism alternează cu scene de realism crud, lupta pentru supraviețuire, în momentul unui naufragiu, scoțând la iveală bestialitatea ascunsă înăuntrul omului civilizat. Dar sensul adânc al cărții rămâne acela al încrederii nestrămutate în iubire și în energiile regeneratoare ale omenirii.

*

Lui Molii, iubita mea prietenă

CARTEA ÎNTÂI

<titlu>Hanul Almayer

”*

Nisip cât vezi cu ochii, între ultimele coline și mare – marea – în aerul rece al unei după-amiezi ca și trecute și binecuvântate de vântul care suflă întotdeauna dinspre nord.

Plaja. Și marea.

Ar putea fi perfecțiunea – imagine pentru ochii divini – lumea care există și gata, mută existență de apă și de pământ, operă încheiată și exactă, adevărul – adevărul – dar încă o dată se află salvatorul grăunte al omului, cel care pune bețe în roate acestui paradis, o inerție care ajunge, singură, să desființeze întreg aparatul inexorabilului adevăr, un lucru de nimic, dar, plantat în nisip, imperceptibila smulgere din suprafața acelei sfinte icoane, minuscula abatere ocupând perfecțiunea plajei distruse. Văzută de departe, ea n-ar părea decât un punct negru: în gol, nimicul unui om și cel al unui șevalet de pictor.

Șevaletul este încă ancorat cu corzi subțiri și cu patru pietre așezate în nisip. Oscilează imperceptibil în vântul care suflă întotdeauna dinspre nord.

Bărbatul poartă cizme înalte și o haină largă de pescar. Stă în picioare cu fața la mare, răsucind între degete o pensulă subțire. Pe șevalet, o pânză.

E ca o santinelă – trebuie să înțelegem lucrul acesta – gata să apere acea bucată de lume de invazia tăcută a perfecțiunii, crăpătura subțire care strică spectaculoasa scenografie a ființei. Cu toate că e mereu așa, ajunge licărirea unui om ca să rănească liniștea care ar deveni într-o clipă adevăr și ea, dimpotrivă, se preschimbă imediat în așteptare și întrebare, prin simpla și infinita putere a aceluia om care este o fantă și o ferestruică, o portiță pe unde răzbat istorii și fluvii și cumplitul repertoriu a ceea ce ar putea fi, ruptura infinită, rana miraculoasă, cărare sub pașii nenumărați, unde nimic nu va putea fi adevărat, dar totul va fi – întocmai cum sunt pașii acelei femei înfășurate într-o pelerină violetă, cu creștetul acoperit, o femeie care măsoară cu pași lenți plaja, mergând de-a lungul resacului mării și

trasând linia de-a dreapta și de-a stânga a, de-acum, pierdutei perfecțiuni a marelui tablou, consumând distanța care o separă de bărbat și de șevaletul său, până când ea ajunge la câțiva pași de el, unde devine un nimic, acolo oprindu-se și, tăcând, privește.

Omul nici măcar nu se întoarce. Continuă să fixeze marea. Tăcere. Din când în când înmoaie penelul într-o ceașcă de cupru și schițează pe pânză câteva trăsături lejere. Smocul penelului lasă în urma sa umbra unei obscurități extrem de palide, pe care vântul o usucă de îndată, readucând la suprafață albul de dinainte. Apa. În ceașca de cupru se află numai apă. Iar pe pânză, nimic.

Nimic care să se poată vedea.

Vântul suflă întotdeauna dinspre nord și femeia se strânge în pelerina ei violetă.

— Plasson, sunt zile și zile de când lucrați aici jos. Ce vă împinge să preparați toate acele culori, dacă nu aveți curajul să le folosiți?

Cuvintele par să-l fi trezit brusc. L-au rănit.

Se întoarce să privească fața femeii. Și când vorbește, nu o face pentru a-i răspunde.

— Vă rog să nu vă mișcați, îi spune.

Apoi apropie penelul de fața femeii, ezită o clipă, îl sprijină de buzele ei și, lent, îl plimbă de la un colț la altul al gurii. Părul pensulei se îmbibă de un roșu carmin. El contemplă penelul, îl cufundă ușor în apă și își înalță privirea spre mare. Pe buzele femeii rămâne umbra unui gust care o obligă să-și murmure, „apă de mare, acest om pictează marea cu marea” și-i un gând care-i dă fiori.

Ea s-a întors de-acum și măsoară iar plaja imensă cu matematicul rozariu al pașilor săi, iar când vântul trece pe deasupra pânzei, să o usuce, răbufnește o lumină roză, liberă să plutească în alb. Ai putea sta ore întregi să privești marea, cerul și totul, dar nu ai găsi nimic din culoarea aceea. Nimic din ce s-ar putea vedea.

Fluxul, în părțile acelea, urcă înainte de lăsarea serii. Puțin înainte, apa îl înconjoară pe bărbat împreună cu șevaletul său, îi izbește, încet, dar precis, ei rămân acolo, și unul și altul, impasibili, ca o

insulă în miniatură, sau o epavă cu două capete.

Plasson, pictorul.

Vine să-l ia, în fiecare seară, o mică barcă, puțin înainte de apus, când apa i-a și ajuns până la piept. Asta vrea și el. Urcă în barca ușoară, își încarcă șevaletul și celelalte lucruri și se lasă purtat spre casă.

Santinela pleacă. Și-a făcut datoria. Primejdia a trecut, în amurg se stinge icoana care nici de data asta n-a reușit să devină sacră. Totul pentru omulețul acela și pensulele lui. Și acum s-a dus, nu mai e timp. Întunericul șterge totul. Nu-i nimic care să poată deveni, în întuneric, adevărat.

2

...uneori doar, și într-un anumit mod în care unii, văzând-o, se trezeau vorbind cu voce scăzută.

— Nu va muri sau

— Nu va muri ori

— Nu va muri și în fine

— Nu va muri.

De jur-împrejur, coline.

Ținutul meu, se gândea baronul de Carewall.

Nu e propriu-zis o boală, ar putea fi, dar e ceva mai puțin, dacă are un nume, ar trebui să fie foarte ușoară, îi spui numele și ea a și dispărut.

— Când era fetiță, într-o zi veni un cerșetor și începu să cânte ceva monoton și funebru, cântecul sperie o mierlă care-și luă zborul...

— ...sperie o turturică ce-și luă zborul și freamățul aripilor...

— ...aripile care freamătă, un zgomot de nicăieri...

— ...va fi fost acum zece ani...

— ...turturica trece prin fața ferestrei, așa, și ea își ridică ochii de la joc și eu nu știu, simte în spate o spaimă, dar o spaimă albă, vreau să spun că nu era ca atunci când ți-e frică, era ca atunci când cineva e gata să dispară...

— ...freamățul aripilor...

— ...cineva care îi fura inima...

— ...mă crezi?

Credeau că dacă va crește totul va trece. Dar, cu toate acestea, întindeau covoare prin tot palatul, deoarece, e clar, înșiși pașii ei o înspăimântau, peste tot covoare albe, o culoare care să nu-i facă rău, pași fără zgomot și culori oarbe, în parc, cărările erau circulare, cu singura excepție, îndrăznită de câteva alei, care șerpuiau inelând moi curbe ordonate – psalmi – și acest lucru este mult mai rezonabil, de fapt, ajunge un pic de sensibilitate pentru a înțelege că fiecare colț orb e o cursă posibilă, și două străzi care se intersectează o violență geometrică și perfectă, suficientă să înspăimânte pe oricine este seriosul posesor al unei adevărate sensibilități și cu atât mai mult ea, care nu posedă, propriu-zis, un suflet sensibil, dar pentru a o spune în termeni exacți, era posedată de o sensibilitate a sufletului incontrollabilă, explodând mereu în nu știu care moment al vieții sale secrete – o viață de nimic, neînsemnată cum era – și apoi, urcând pe căi invizibile în inimă și în ochi și în mâini și în toate, asemeni unei boli, care nici boală nu era, ci ceva mai puțin, dacă ea are un nume trebuie să fie foarte ușor numele, îl spui și el a și dispărut.

Motiv pentru care, în parc, potecile erau circulare.

Nu trebuie să uităm istoria lui Edel Trut, care în toată Țara nu avea rival la țesutul mătăsii și de aceea fu chemat de baron, într-o zi de iarnă, când zăpada era înaltă cât un stat de copil, și era un frig de pe altă lume, ca să ajungă până acolo a fost un adevărat infern, calul scotea aburi, iar copitele orbecăiau prin zăpadă și sania din spate se cățara trasă pe pietre, dacă nu ajung în zece minute poate mor, așa cum e adevărat că mă cheamă Edel, mor, ca să ajung fără măcar să știu ce naiba e atât de important încât trebuie să mă vadă baronul...

— Ce vezi, Edel?

În camera fiicei sale, baronul stă în picioare cu fața la peretele lung, fără ferestre, și vorbește încet, cu o blândețe de demult.

— Ce vezi?

Țesătura de Burgundia, lucru de calitate, și peisaje ca multe altele, o muncă bine făcută.

— Nu sunt peisaje oarecare, Edel. Sau cel puțin nu sunt pentru fiica mea.

Fiica sa.

E un soi de mister, dar trebuie să încercăm să-l înțelegem, punându-ne la treabă fantezia, și uitând ce știm, astfel ca imaginația să poată hoinări liber, alergând departe înăuntrul lucrurilor, până când vede că sufletul nostru nu e mereu un diamant, ci, câteodată, un vâl de mătase – asta pot să o înțeleg – imaginează-ți un vâl transparent de mătase, orice l-ar putea sfâșia, chiar și o privire, gândește-te la mâna care îl apucă, o mână de femeie – da – se mișcă alene și-l strânge între degete, dar o strângere e deja prea mult, îl ridică de parcă nu ar fi fost o mână, ci o adiere de vânt, și-l strânge între degete, ca și cum n-ar fi fost degete, ci... ca și cum n-ar fi fost degete, gânduri. Așa. Această încăpere e mâna aceea și fiica mea e un vâl de mătase.

Da, am priceput.

— Nu vreau cascade, Edel, ci pacea unui lac, nu vreau stejari, ci mesteceni și munții aceia din fundal trebuie să devină coline și ziua amurg, vântul o adiere, orașele – sate, castelele – grădini. Și dacă trebuie, neapărat, să fie șoimi, să-i faci în zbor și departe.

Da, am priceput. Ar mai fi ceva: oamenii?

Baronul tace. Privește toate personajele enormei tapiserii, unul câte unul, ca și cum le-ar asculta părerile. Trece de la un perete la celălalt, dar niciunul nu-i răspunde. Era de așteptat.

— Edel, există un mod de a-i închipui pe oameni care să nu-ți facă rău?

Poate că și Dumnezeu i-ar fi cerut asta, într-un moment favorabil.

— Nu știu. Dar voi încerca.

În atelierul lui Edel Trut se lucrează, de câteva luni, kilometrii firelor de mătase cu care baronul îi aprovizionează. Lucrează în tăcere, deoarece, spunea Edel, tăcerea ne introduce în povestea țesăturii. Era și un fir ca altele, acolo, numai că, deși nu-l vedeai, el exista. Așa că lucrau în tăcere.

Luni de zile.

Apoi, într-o zi, sosi o căruță la palatul baronului și în ea se afla capodopera lui Edel. Trei enorme suluri de stofă ce apăsau ca niște cruci în procesiune. Le purtară sus pe scări și, după aceea, de-a lungul coridoarelor și, din ușă în ușă, până în inima palatului, în camera care le aștepta. Cu o clipă înainte de a le rostogoli, baronul murmură

— Și oamenii?

Edel zâmbi.

— Dacă trebuie neapărat să fie și oameni, măcar să fie în zbor și departe. Baronul alesese lumina amurgului pentru a o lua de mână pe fiica sa, ca să o conducă în noua ei cameră. Edel zice că ea intră și roși, de îndată, de uimire, iar baronul se temu o clipă că surpriza ar putea fi prea puternică, dar nu fu decât o clipă, deoarece de îndată se făcu auzită irezistibilă tăcere a acelei lumi de mătase, unde un pământ milostiv se odihnea prealiniștit și niște omuleți, suspendați în aer, măsurau cu pași lenți azurul palid al cerului.

Edel povestește – și asta nu o va putea uita – că ea privi îndelung împrejur și apoi, întorcându-se, surâse.

Se numea Elisewin.

Avea o voce foarte plăcută – catifelată – și când mergea parcă aluneca prin aer, încât nu te mai saturai s-o privești. Uneori, fără motiv, îi plăcea să o rupă la fugă, de-a lungul coridoarelor, spre un știu ce țință, pe aceste înspăimântătoare covoare albe, înceta să mai fie umbra care era și alerga, dar numai câteodată și, astfel încât, în acele clipe, unii, văzând-o, se trezeau zicând, cu voce scăzută...

3

La hanul Almayer se putea ajunge pe jos, urcând pe cărarea care venea de la Capela

Sfântului Amand, dar și în trăsură, pe strada

Quartel, sau pe o plută, coborând pe fluviu. Profesorul Bartleboom ajunse acolo din întâmplare.

— Acesta-i Hanul Păcii?

— Nu.

— Hanul Sfântului Amand?

— Nu.

— Hotelul Poștei?

— Nu.

— Heringul regal?

— Nu.

— Bine. Aveți o cameră?

— Da.

— O iau.

Registrul cu semnăturile oaspeților aștepta deschis pe un pupitru de lemn. Un pat de hârtie abia refăcut ce aștepta visele altor nume. Tocul profesorului se strecură cu voluptate în așternuturi.

Ismael Adelante Ismael prof. Bartleboom

Cu volănașe și celelalte. Un lucru bine făcut.

— Primul Ismael e tatăl meu, cel de-al doilea bunicul.

— Și acela?

— Adelante?

— Nu, nu acela de acolo... acesta.

— Prof?

— Eh!

— Profesor, nu? Adică profesor.

— Ce nume nătâng!

— Nu e un nume... eu sunt profesor, predau, înțelegeți? Trec pe stradă și lumea-mi zice: Bună ziua, profesore Bartleboom, bună seara, profesore

Bartleboom, dar nu e nume, e ceea ce fac eu, îi învăț pe alții.

— Nu e un nume.

— Nu.

— Bine, mă numesc Dira.

— Dira.

— Da, merg pe stradă și lumea îmi zice: Bună ziua, Dira; Noapte bună, Dira; Ești frumoasă azi, Dira; Ce haine frumoase ai, Dira; Nu l-ai văzut cumva, din întâmplare, pe Bartleboom?

Nu, e în camera sa, la etajul întâi, ultima la capătul coridorului. Astea-s prosoapele, țineți, se vede marea, sper să nu vă plictisiți.

Profesorul Bartleboom – din clipa aceea, simplu, Bartleboom – își luă în primire prosoapele.

— Domnișoară Dira!

— Da?

— Pot să vă întreb ceva?

— Adică?

— Dumneata câți ani ai?

— Zece.

— Așa.

Bartleboom – de câteva clipe ex-profesorul

Bartleboom – își luă valizele și se-ndreptă spre scări.

— Bartleboom...

— Da?

— Domnișoarele nu se întreabă câți ani au.

— Adevărat, scuzați-mă.

— Etajul întâi. Ultima cameră la capătul coridorului.

În camera de la capătul coridorului (etajul întâi) se găseau: un pat, un dulap, două scaune, o sobă, un scrin mic, un covor (albastru) două tablouri identice, un lavabou cu oglindă, o laviță și un copil: așezat pe pervazul ferestrei (deschise)

cu spatele spre cameră și cu picioarele bălăbănind în gol.

Bartleboom își manifestă prezența printr-o măsurată criză de tuse, ca să facă un zgomot oarecare.

Nimic.

Intră în cameră, își lăsă jos valizele, se apropie să privească tablourile (egale, incredibil), se așează pe pat, își scoase pantofii cu vădită ușurare, se ridică iar, merse să se privească în oglindă, constată că era tot el (nu se știe niciodată), aruncă o otheadă dulapului, își agăță pelerina și se apropie de geam.

— Faci parte din mobilier sau ești aici din întâmplare?

Copilul nu se clinti niciun milimetru. Dar îi răspunse:

— Mobilier.

— Ah!

Bartleboom se-ntoarse spre pat, își desfăcu nodul cravatei și se întinse. Pete de umezeală pe tavan, ca niște flori tropicale, desenate în alb și negru, închise ochii și adormi. Visă că l-au chemat să o înlocuiască pe femeia-tun de la

Cercul Bosendorf și el, ajuns pe pistă, o recunoscuse, în primul rând de scaune, pe mătușă-sa.

Adelaide, o doamnă elegantă, dar cu o reputație îndoielnică, ea sărută mai întâi un pirat, apoi o doamnă ce-i semăna și, în sfârșit, statuia de lemn a unui sfânt, care nu era statuie, de vreme ce, pe neașteptate, începu să umble și o porni drept spre el, Bartleboom, strigând ceva ce nu reușea să înțeleagă prea bine dar care, totodată, trezi disprețul întregului public, încât îl obligă pe el, Bartleboom, să fugă de să-i scapere picioarele, renunțând până și la sacrosancta răsplată convenită cu directorul cercului, adică 128 de bani, pentru exactitate. Se trezi, și copilul era tot acolo.

Dar acum se întorsese spre el și-l privea. Mai mult, îi vorbea.

— Ați fost vreodată la Cercul Bosendorf?

— Poftim?

— V-am întrebat dacă ați fost vreodată la

Cercul Bosendorf.

Bartleboom se îndreptă de spate, tot așezat pe pat.

— Ce știi tu despre Cercul Bosendorf?

— Nimic. Doar că l-am văzut, a trecut pe-aici anul trecut. Erau animale și celelalte. Era și femeia-tun.

Bartleboom se întreabă dacă n-ar fi cazul să-i ceară noutăți despre mătușa Adelaide. E drept că ea era moartă de câțiva ani, dar copilul acela părea să știe multe. La sfârșit preferă să coboare din pat și să se apropie de fereastră.

— Te deranjează? Aș avea nevoie de un pic de aer.

Copilul se mută puțin mai departe pe pervazul ferestrei. Aer rece și vânt dinspre nord. În față, infinită, marea.

— Ce faci tot timpul așezat aici?

— Privesc.

— Nu-s prea multe de privit...

— Glumiți?

— Ei, e marea, de acord, dar marea e mereu aceeași, mereu egală, mare până la orizont, dacă toate merg bine trece o navă, dar nu-i sfârșitul lumii.

Copilul se întoarce spre mare, apoi spre

Bartleboom, după care se întoarce iar spre mare, și, încă o dată, spre Bartleboom.

— Cât veți sta aici? îl întreabă.

— Nu știu. Câteva zile.

Copilul coborî de pe pervaz, se-ndreaptă spre ușă, se opri în prag, rămase o clipă să-l studieze pe Bartleboom.

— Îmi sunteți simpatic. Măcar atunci când veți pleca veți fi mai puțin imbecil.

În Bartleboom creștea curiozitatea de-a ști cine i-a educat pe copiii ăia. Un fenomen, evident.

Seară. Hanul Almayer. Cameră la primul etaj, la capătul coridorului. Birou, lampă cu petrol, tăcere. Un halat gri cu Bartleboom înăuntru. Doi pantofi gri cu picioarele lui înăuntru. Hârtie albă pe birou, toc și călimară. Scrie Bartleboom. Scrie.

Adorata mea.

Am ajuns la mare. Vă scutesc de oboseala și mizeriile călătoriei: ce contează e că sunt acum aici. Hanul e primitor: simplu, dar primitor. Se află pe vârful unei mici coline, chiar în fața plajei.

Seara crește marea și apa ajunge aproape până sub fereastra mea. E ca și cum ai fi pe o navă.

V-ar plăcea. Eu n-am fost niciodată pe o navă.

De mâine îmi încep cercetările. Locul mi se pare ideal. Nu-mi scapă dificultățile acțiunii mele, dar dumneavoastră știți – numai dumneavoastră în lumea toată – că am motive să-mi închei opera, pe care ambiția mea a conceput-o și a inițiat-o, într-o zi norocoasă, acum

doisprezece ani. Îmi place să-mi închipui că sunteți sănătoasă și cu bucurie în suflet.

Efectiv, nu m-am gândit niciodată până acum: dar, într-adevăr n-am fost niciodată pe o navă.

În singurătatea acestui loc departe de lume, mă însoțește certitudinea că nu veți dori, în depărtare, să pierdeți amintirea celui care vă iubește și care va fi mereu al dumneavoastră.

Ismael A. Ismael Bartleboom

Puse tocul jos, împături foaia și o vârî într-un plic. Se ridică, luă din cufăr o cutie de mahon, îi dădu la o parte capacul, lăsă scrisoarea să cadă înăuntru, deschisă și fără adresă, în cutie se află sute de scrisori la fel. Deschise și fără adresă.

Are 38 de ani Bartleboom. Crede că undeva, în lumea asta, va întâlni într-o zi o femeie care să fie pentru totdeauna a lui. Uneori regretă că destinul se încăpățânează să-l facă să aștepte cu atâta nedelicată perseverență, dar cu vremea a învățat să ia lucrurile cu seninătate. Aproape în fiecare zi, de-acum sunt ani, ia tocul în mână și scrie. Nu are nume și nici adrese de scris pe plicuri, ci o viață de povestit. Și cui oare s-o spună, dacă nu ei? Se gândește că atunci când o va întâlni, va fi frumos să-i așeze în poală o cutie de mahon plină cu scrisori și să-i spună

— Te așteptam.

Ea va deschide cutia și, încet-încet, când va dori, va citi scrisorile una câte una, și, uitându-se la firul kilometric de cerneală albastră, va socoti anii – zilele, clipele – pe care bărbatul acela, mai înainte de a o cunoaște, i le dăruise. Sau, poate, mai simplu, va răsturna cutia și, stând uimită dinaintea acelei nostime ninsori de scrisori, îi va zâmbi, spunându-i celui bărbat.

— Ești nebun!

Și-l va iubi pentru totdeauna.

4

— Părinte Pluche!

— Da, baroane!

- Fiica mea va împlini mâine cincisprezece ani.
- Nu ați vindecat-o!
- Nu!
- Trebuie să se mărite!
- Va trebui să părăsească deci castelul, să vadă lumea.
- Va trebui să aibă copii și...
- În fine, va trebui să-nceapă să trăiască odată și odată.
- Părinte Pluche, fiica mea trebuie să se însănătoșească.
- Da!
- Găsiți-mi pe cineva în stare să o vindece.

Și duceți-o la el!

Cel mai vestit doctor al ținutului se numea

Atterdel. Mulți îl văzuseră înviind morții, oameni din diferite locuri, oameni cândva sănătoși și care au ajuns la el, într-adevăr incurabili, și el i-a întors din infern și i-a redat vieții; dar a vrea să-i redai vieții era un lucru și mai încurcat, de multe ori inoportun, dar se-nțelegea că asta era meseria lui, și nimeni nu știa să procedeze ca el;

cu îngăduința prietenilor și a părinților, morții înviau toți, iar rudele erau constrânse să refacă totul, de la capăt, și să-și amâne lacrimile și moștenirile pentru momente mai potrivite, măcar altă dată se gândeau la timp și se adresau unui medic obișnuit, unul dintre aceia care-i ucidea pe bolnavi și gata, nu ca ăsta, care-i pune pe picioare, numai pentru că este cel mai vestit din ținut. Și-i cel mai scump, mai ales.

Așa reflecta părintele Pluche despre doctorul

Atterdel. Nu că ar fi avut mare încredere în medici, asta nu, dar în tot ceea ce o privea pe Elisewein era obligat să cugete cu mintea baronului, nu cu a sa. Și mintea baronului gândea că unde dă greș Dumnezeu, putea reuși știința. Dumnezeu dăduse greș.

Era rândul lui Atterdel.

Acesta sosi la castel într-o trăsură neagră și lăcuită, arăta destul de funebră, dar și foarte scenografică. Urcă repede scara și, ajuns în fața părintelui Pluche, fără să-l privească măcar, îl întrebă:

— Sunteți baronul?

— Bine-ar fi.

Era ceva tipic pentru părintele Pluche. Nu reușea să se abțină. Niciodată nu spunea ce ar fi trebuit să spună, îi venea altceva în minte, mai repede. O clipă mai înainte. Dar era mai mult decât suficient.

— Atunci, sunteți părintele Pluche?

— Da.

— Dumneavoastră mi-ați scris?

— Da.

— Ei, aveți un mod ciudat de-a scrie.

— În ce sens?

— Nu era nevoie să-mi scrieți totul în versuri.

Aș fi venit oricum.

— Sunteți sigur?

De pildă, acum lucrul potrivit era:

— Scuzați-mă, era un joc prostesc dar de fapt fraza ieși perfect modelată din mintea părintelui Pluche, frumoasă, liniară, curată, dar cu o fracțiune de întârziere, acel nimic însă ajungea să o facă să alunece sub o stupidă rafală de cuvinte care, abia ivită la suprafața tăcerii, se cristaliza în incontestabila strălucire a unei întrebări complet nepotrivite.

— Sunteți sigur?

Atterdel își ridică privirea spre părintele

Pluche. Era mai mult decât o privire. Era un examen medical.

— Sunt sigur!

Au ceva bun oamenii de știință: sunt siguri.

— Unde-i copila aceea?

„Da... Elisewin... așa mă cheamă Elisewin”.

„Da, doctore”.

„Nu, serios, nu mi-e frică, așa vorbesc întotdeauna. E vocea mea. Părintele Pluche spune că...”

„Mulțumesc, domnule!”

„Nu știu. Ciudate lucruri. Dar nu e frică, chiar frica... este puțin

altceva... frica vine din exterior, asta am înțeles-o, tu ești aici și simți frica în spatele tău, ești tu și este ea... așa-i... e ea și sunt și eu, și, dimpotrivă, ceea ce mi se-ntâmplă mie e că, deodată, eu nu mai sunt, e numai ea... care totuși nu e frică... eu nu știu ce-i. Dumneavoastră știți?"

„Da, domnule!”

„Da, domnule!”

„E ca și cum ai simți că mori. Sau disperi.

Asta-i, disperi. S-ar zice că ochii îți alunecă de la locul lor și mâinile tale devin mâinile altuia, și-atunci te gândești ce mi se întâmplă? și totuși inima îți bate înăuntru de vrea să-ți spargă pieptul, nu te lasă-n pace... și peste tot simți că ești din bucăți care te părăsesc, nu le mai simți...

În fine, ești pe punctul de-a muri și-mi zic: trebuie să te gândești la ceva, trebuie să te agăți de un gând, dacă reușesc să mă fac mică în gândul acela totul va trece, e nevoie doar să rezist, dar de fapt... e ceva oribil cu adevărat... nu mai ai gânduri în nicio parte din tine, nu mai ai gânduri, ci doar senzații, înțelegeți? senzații... și, ce e mai rău, o febră infernală, o miasmă insuportabilă, un miros al morții aici în gât, o febră și o strânsoare, ceva care mușcă, un demon care te mușcă, te face bucățele, o...”

„Scuzați-mă, domnule!”

„Da, de multe ori e mult mai... simplu, vreau să spun, simt că dispar, dar cu blândețe, încet, încet... și emoția, părintele Pluche îmi spune că e emoția, spune că nu am nimic care să mă apere de emoție, ca și cum lucrurile mi-ar intra direct în ochi și în...”

„În ochii mei, da!”

„Nu, eu nu-mi amintesc. Știu că nu mi-e bine, dar...”

Câteodată sunt lucruri care nu mă înspăimântă, vreau să vă spun că nu o duc mereu așa, în noaptea trecută a fost o furtună teribilă, fulgere, vânt... dar eu eram liniștită, într-adevăr, nu-mi era frică, nu, nimic. Apoi e destul și o culoare, sau forma unui obiect sau... sau figura unui om care trece, asta-i, fețele... fețele pot fi cutremurătoare, nu-i

așa? sunt unele fețe câteodată atât de adevărate, că par să-mi sară în spate, sunt fețe care urlă, înțelegeți ce vreau să zic? îți urlă în spate, e oribil, nu ai cum te apăra, nu-i...

chip..."

Jubirea?"

„Părintele Pluche îmi citește, uneori. Asta nu-mi face rău. Tata n-ar dori, dar, în fine, există și povestiri emoționante, înțelegeți? cu oameni care ucid, care mor... dar poți să asculți orice, dacă e dintr-o carte, lucru ciudat, reușesc și să plâng și e ceva plăcut, nu mai e la mijloc acea miasmă de moarte, plâng, asta-i tot și părintele

Pluche continuă să-mi citească, și-i foarte frumos, dar asta tatăl meu nu trebuie s-o știe, nu o știe, și poate-i mai bine că..."

„Sigur că-mi iubesc tatăl. De ce?"

„Covoarele albe"?

„Nu știu!"

„Pe tata l-am văzut într-o zi dormind. Am intrat în cameră și l-am văzut. Tatăl meu. Dormea ghemuit tot, precum copiii, pe o parte... n-o să-l uit niciodată... tatăl meu... baronul de Carewall.

Dormea așa cum dorm copiii, înțelegeți? Cum să nu-ți fie frică dacă până și... cum să faci dacă și..."

„Nu știu. Aici nu ajunge nimeni".

„Uneori, îmi dau seama, da. Vorbesc încet, când sunt cu mine, și-mi par că se mișcă mai...

mai încet, ca și cum le-ar fi frică să nu rupă ceva.

Dar nu știu..."

„Nu. Nu e greu... e diferit, nu știu, și cum să..."

„Părintele Pluche îmi spune că în realitate eu trebuia să fiu un fluture de noapte, dar a intervenit o greșeală, și așa am ajuns aici, dar nu e exact unde trebuiau să mă lase, așa că de multe ori îmi vine ceva mai greu, și, firește, totul îmi face rău, trebuie să am multă răbdare și să aștept, e un lucru complicat, se-nțelege, să transformi un fluture într-o femeie..."

„Bine, domnule!"

„E un soi de joc, nu e un lucru chiar adevărat, dar nici propriu-zis fals, dacă l-ați cunoaște pe părintele Pluche...”

„Desigur, domnule!”

„O boală?”

„Da!”

„Nu, nu mi-e teamă, de acel lucru nu mi-e teamă, într-adevăr!”

„O s-o fac!”

„Da!”

„Da!”

„Atunci, adio”.

„Domnule!”

„Domnule, scuzați-mă!”

„Domnule, voiam să vă spun că știu că mă simt rău și nu reușesc să ies măcar de-aici, uneori, și să alerg este pentru mine un lucru prea...”

„Vreau să vă spun că eu doresc viața, vreau să trăiesc, aș face orice ca să pot trăi, tot ce există, că și înnebunești, nu contează, pot să și înnebunesc, dar viața aceasta nu vreau să mi-o pierd, o doresc, cu adevărat, trebuia să fac și un rău de moarte, dar să trăiesc e ceea ce vreau. Am s-o fac, adevărat?”

„Adevărat că ai s-o faci?”

Deoarece știința e ciudată, un animal ciudat, care-și caută vizuina în locurile cele mai absurde, și lucrează după planuri meticuloase care din exterior nu pot fi considerate decât de nepătruns, ba uneori chiar ridicole, ce par o vană vagabondare, dar, în realitate, ele, dimpotrivă, sunt geometrice poteci de vânătoare, capcane, răspândite cu o înțeleaptă artă, strategice bătălii, în fața cărora se-ntâmplă să rămâi uluit, cam cum i se-ntâmplă și baronului de Carewall, când doctorul ăla îmbrăcat în negru îi vorbi, la sfârșit, privindu-l în ochi, cu o siguranță rece, dar și, s-ar putea spune, cu un vâl de duioșie, lucru cu totul absurd, cunoscându-i pe oamenii de știință și pe doctorul Atterdel, în particular, dar nu ar fi fost ceva cu totul de neînțeles, dacă ai fi fost în stare să intri chiar în mintea

doctorului Atterdel, și, în special, înăuntrul ochilor lui, unde imaginea acelui om enorm și puternic – nimic mai puțin decât baronul de Carewall, în persoană – aluneca mereu spre imaginea unui om ghemuit în patul lui, dormind acolo, ca un copil, marele și puternicul baron și copilul cel mic, unul înăuntrul celuilalt, până nu-i mai pot distinge nici chiar oamenii de știință, așa cum era, incontestabil, el, doctorul Atterdel, în clipa în care, cu o siguranță rece și, totuși, cu un vâl de duioșie, îl privi în ochi pe baronul de Carewall și-i spuse: Eu pot s-o salvez pe fiica dumneavoastră – el poate să-mi salveze fiica – dar nu va fi simplu și într-un fel va fi și înspăimântător de riscant – riscant? –, este un experiment, nu știu precis ce efecte pot apărea, credem că poate fi de folos în cazuri ca acesta.

I-am văzut de multe ori, dar nimeni nu poate să spună cu adevărat... iată, capcana geometrică a științei, nepătrunsele-i cărări de vânătoare, o partidă pe care omul acela în negru o va juca împotriva bolii insinuante și inexpugnabile a unei fete prea sensibile pentru a trăi și prea vie pentru a muri, boală fantastică, dar care are un adversar al ei, și acela e înspăimântător, un leac riscant, dar fulgerător, complet absurd, la o adică, până acolo încât omul de știință își coboară vocea, în momentul precis în care-i pronunță numele în fața ochilor imobili ai baronului, nimic decât un cuvânt, dar e cel care o va salva pe fiica sa, ori o va ucide, cel mai probabil o va salva, un singur cuvânt, dar infinit, în felul său, chiar magic, de o simplitate de nesuportat.

— Marea?

Rămân immobili ochii baronului de Carewall.

Până la marginea pământurilor sale, nu există în acea clipă o uluire mai cristalină decât cea care șovăie, suspendată, în sufletul lui.

O veți salva pe fiica mea cu marea?

5

Singur, în mijlocul plajei, Bartleboom privea.

Cu picioarele goale, cu pantalonii suflecați pentru a nu-i uda, cu un caiet uriaș sub braț și cu o pălărie de lână pe cap. Ușor aplecat înainte, privea: în pământ. Studia punctul exact în care valul, după ce

se rotea, vreo zece metri mai în spate, se alungea – devenind larg, și oglindă și pată de ulei – urcând din nou delicatul clin al plajei și, în fine, se oprea – tiv extrem împodobit de un delicat perlage – pentru a ezita o clipă și, la sfârșit, învins, încerca o elegantă retragere, lăsându-se să alunece înapoi, de-a lungul unui traseu aparent facil dar, în realitate, pradă destinată spumegândeii lăcomii a nisipului, care, până aici timid, se trezea brusc și scurta cursă a apei rotite se evapora în nimic.

Bartleboom privea.

În cercul imperfect al universului său optic perfecțiunea acelei mișcări oscilatorii formula promisiuni prin care irepetabila unicitate a fiecărei, solitarei, unde marine era condamnată să nu dureze. Nu era chip să oprești această continuă alternare a creației și a distrugerii. Ochii lui căutau adevărul descriptibil și riguros al unei imagini sigure și complete: și sfârșeau, dimpotrivă, printr-o alergare după mobila indeterminare a unui du-te-vino, pe care orice privire științifică o lua în râs.

Era terminat. Trebuia să facă orice. Bartleboom închise ochii, își îndreptă privirea spre picioare, încadrând un fragment de plajă mut și imobil.

Și se hotărî să aștepte. Era cazul să înceteze să mai alerge după leagănul acela istovitor. Dacă

Mahomed nu vine la munte, etcetera, etcetera, reflectă. Mai devreme ori mai târziu ar fi intrat – în cadrul acelei priviri pe care și-o imagina memorabilă în științifică ei răceală – profilul exact, tivit cu spumă, al valului așteptând. Și aici, valul s-ar fi fixat, ca un sigiliu, în mintea lui. Și el l-ar fi înțeles. Acesta era și planul. Cu o totală abnegație, Bartleboom se instala într-o imobilitate lipsită de sentimente, transformându-se, pentru a spune astfel, într-un neutru și infailibil instrument optic. Abia de mai respira, în cercul fix, decupat de privirea sa, se lăsă o liniște ireală, de laborator. Era asemeni unei capcane, imperturbabilă și răbdătoare, își aștepta prada. Și prada sosi, agale. Două încălțări de femeie, înalte, dar de femeie.

— Dumneavoastră trebuie să fiți Bartleboom!

Bartleboom într-adevăr aștepta un val. Sau ceva asemănător, își ridică privirea și văzu o femeie, strânsă într-o elegantă pelerină violetă.

— Bartleboom, da, profesorul Bartleboom!

— Ați pierdut ceva?

Bartleboom își dădu seama că rămăsese aplecat înainte, încă înțepenit în științificul profil al instrumentului optic în care se preschimbase. Se îndreptă de spate, cu tot firescul de care era în stare. Firav.

— Nu! Lucrez!

— Lucrați?

— Da, fac... fac cercetări, știți, cercetări...

— Ah!

— Cercetări științifice, vreau să zic...

— Științifice?

— Da!

Pauză. Femeia se strânse în pelerina ei violetă.

— Cochilii, licheni, lucruri de felul acesta?

— Nu, valuri!

Așa: valuri.

— Adică... vedeți aici, unde ajunge apa... urcă pe plajă, apoi se oprește... iată, chiar în acel punct, unde se oprește... durează numai o clipă... priviți, de pildă aici... vedeți că durează numai o clipă, apoi dispare, dar dacă ar reuși cineva să oprească clipa aceea... asta studiez. Unde apa se oprește.

— Și ce-i de studiat?

— Ei, e un punct important... de multe ori nu contează, dar dacă te gândești bine, aici se întâmplă ceva extraordinar.

— Adevărat?

Bartleboom se îndreptă ușor spre femeie. Ai fi zis că are un secret de împărtășit când i se adresa:

— Aici se termină marea!

Marea imensă, oceanul mare, care, infinit, aleargă dincolo de

orice privire, enorma mare atotputernică – are și ea un loc unde se sfârșește și o clipă – imensa mare, un locșor și o clipă de nimic. Asta dorea să spună Bartleboom.

Femeia își aruncă rapid privirea spre apa ce aluneca nepăsătoare, înainte și înapoi, pe nisip.

Când își ridică ochii spre Bartleboom erau niște ochi care surâdeau.

— Mă numesc Arm Deveria!

— Onorat!

— Stau și eu la hanul Almayer.

— E o veste minunată!

— Sufla, ca întotdeauna, vântul dinspre nord.

Cele două încălțări de femeie traversară ceea ce fusese laboratorul lui Bartleboom și se îndepărtară câțiva pași. Se opriră, apoi. Femeia se întoarse.

— Luați ceaiul cu mine, nu-i așa, în după-amiaza asta?

Anumite lucruri Bartleboom le văzuse numai la teatru. Și la teatru se răspundea mereu:

— Plăcerea va fi de partea mea.

— O enciclopedie a limitelor?

— Da... titlul întreg ar fi Enciclopedia limitelor întâlnite în natură, cu un supliment dedicat limitelor facultăților omenești.

— Și dumneavoastră tocmai o scrieți?

— Da!

— De unul singur!

— De unul singur!

— Lapte?

Îl lua totdeauna cu lămâie, Bartleboom, ceaiul.

— Da, mulțumesc... lapte!

Un nor.

Zahăr.

— Lingurița.

Lingurița care amestecă în ceașcă.

—), Lingurița care se oprește.

Lingurița pe farfurioară.

Ann Deveria șezând în fața lui, să-l asculte.

— Natura are o perfecțiune a sa, surprinzătoare, și acesta-i rezultatul unei însumări a limitelor. Natura e perfectă pentru că nu-i infinită. Dacă pricepe cineva limitele, pricepe cum funcționează mecanismul. Totul e să-nțelegi limitele. Să luăm fluviile, de pildă. Un fluviu poate fi lung, foarte lung, dar nu poate fi infinit. Pentru ca sistemul să funcționeze, el trebuie să aibă un sfârșit. Eu studiez cât poate să se-ntindă el, fluviul, înainte de a se termina. 864 de kilometri. E

unul dintre cuvintele pe care le-am redactat deja:

Fluvii. Mi-a luat ceva timp, se înțelege.

Ann Deveria înțelegea.

— Să spunem, frunza unui arbore, dacă o privești atent, e un univers extrem de complicat:

dar finit. Frunza cea mai mare se găsește în

China; lățimea sa de 22 de centimetri, lungimea aproape dublă. Enormă, dar nu infinită. Și există o logică precisă în aceasta: o frunză mai mare ar putea crește doar într-un arbore imens și, dimpotrivă, arborele cel mai înalt, care se înalță în

America, nu depășește 86 de metri, o înălțime considerabilă, desigur, dar cu totul insuficientă să susțină un număr, chiar limitat, de frunze, bineînțeles că ar fi limitat și mai mult, dacă ar fi frunze mai mari decât cele care se găsesc în China.

Vedeți logica?

Ann Deveria o vedea.

— Sunt studii obositoare și dificile, nu se poate nega, dar e important să înțelegem. Să descriem.

Ultimul cuvânt pe care l-am redactat a fost

Apusuri, înțelegeți, e genial acest lucru: zilele se termină. E un sistem genial. Zilele și apoi nopțile.

Și iarăși zilele. Pare o simplă repetiție, dar e genial. Și acolo unde

natura hotărâște să-și pună propriile limite, explodează spectacolul. Apusurile. Le-am studiat săptămâni întregi. Nu e ușor să înțelegi un apus. Are timpul său, dimensiunile sale, culorile sale. Și pentru că nu există, spune cineva, un apus identic cu altul, omul de știință trebuie să știe să discearnă amănuntele și să izoleze esența, astfel încât să poată spune acesta e un apus, apusul. Vă plictisesc?

Ann Deveria nu se plictisea. Adică nu mai mult decât de obicei.

— Așa că deseori ajung la mare. Marea. Se termină și ea, ca toate celelalte, dar, vedeți, și aici e puțin cam așa cum e la apusuri, dificultatea e să izolezi ideea, vreau să zic, să rezumi kilometri și kilometri de recife, țărături, plaje, într-o unică imagine, într-un concept ca să fie sfârșitul mării, ceea ce poți scrie în câteva rânduri, ce poate figura într-o enciclopedie, pentru ca, după aceea, lumea, citind-o, să poată înțelege că marea se sfârșește și, independent de tot ce se întâmplă înjur, independent de...

— Bartleboom...

— Da?

— Întrebați-mă de ce sunt aici. Eu.

Liniște. Stânjeneală.

— Nu v-am întrebat, nu-i așa?

— Întrebați-mă acum!

— De ce sunteți aici, doamnă Deveria?

— Ca să mă tratez.

Altă încurcătură, altă tăcere. Bartleboom pune mâna pe ceașcă, o îndreaptă spre buze. Goală. Ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. O pune la loc.

— Să vă tratați de ce?

— E o boală stranie. Adulter.

— Poftim?

— Adulter, Bartleboom. Mi-am înșelat soțul.

Și soțul meu s-a gândit că atmosfera marină îmi va amorți pasiunea, că vederea mării îmi va stimula simțul etic, solitudinea mării mă va face să-l uit pe amantul meu.

- Într-adevăr?
- Într-adevăr ce?
- Într-adevăr l-ați înșelat pe soțul dumneavoastră?
- Da.
- Puțin ceai?

Situat pe ultima cornișă a lumii, la un pas de locul unde sfârșește marea, hanul Almayer lăsa ca întunericul, și în acea seară, să-i stingă, încet-încet, culorile zidurilor: a întregului pământ și a întregului ocean. Părea – aici, așa de singuratic – aproape uitat. Ca și cum o serie de localuri de orice soi și de orice vârstă ar fi trecut pe-aici, perindându-se, urmând conturul mării și, dintre toate, s-ar fi desprins unul, și, datorită oboselii, defilând alături de tovarășele lui de drum, el ar fi decis să se oprească pe acel semn al colinei, predându-se propriei slăbiciuni, plecându-și capul și așteptându-și sfârșitul. Astfel era hanul

Almayer. Poseda frumusețea de care doar învinșii sunt în stare. Și limpezimea lucrurilor vulnerabile. Singurătatea, perfectă, a lucrurilor pierdute.

Plasson, pictorul, se întorsese de curând, ud până la piele, cu pânzele și culorile lui, așezat la prora bărcii, conduse, cu lovituri de vâslă, de un băiețandru cu păr roșcat.

- Mulțumesc, Doi! Pe mâine!
- Noapte bună, domnule Plasson!

Cum de nu murise încă de pneumonie Plasson era un mister. Cine poate sta ore în șir în vântul nordului, cu picioarele în apă, cu marea udându-i pantalonii, fără ca, mai devreme ori mai târziu, să dea ortul popii!

- Mai întâi trebuie să-și isprăvească tabloul, decretase Dira.
- Nu-l va isprăvi niciodată! răspundea doamna
- Deveria.
- Atunci nu va muri niciodată!

În camera numărul 3, la primul etaj, o lampă cu petrol își arunca lumina plăcută, făcând să se întrezărească, de jur-împrejur, în seară, misteriosul, frumosul devotament al profesorului Ismael

Bartleboom.
Adorata mea.

Numai Dumnezeu știe cât îmi lipsesc, în acest ceas melancolic, încurajările iscate de prezența și mângâierea surâsurilor dumneavoastră. Munca mă obosește și marea se răzvrătește împotriva obstinatelor mele tentative de a o înțelege. Nu mă gândisem că ar putea fi așa de greu s-o observi. Și-i dau ocol cu instrumentele și caietele mele, fără să găsesc începutul a ceea ce caut, semnul unui răspuns oarecare. Unde începe să se termine marea? Sau, de-a dreptul: ce spunem când spunem mare? Numim imensul monstru capabil de orice lucru sau valul acela care se face spumă la picioare? Apa ce o poți ține în căușul mâinii sau abisul pe care nimeni nu-l poate vedea? Spunem totul cu un singur cuvânt sau într-un singur cuvânt ascundem totul? Stau aici la doi pași de mare și nici nu reușesc să o înțeleg unde se află. Marea. Marea.

Azi am cunoscut o femeie splendidă. Dar să nu fiți geloasă. Eu trăiesc numai pentru dumneavoastră.

Ismael A. Ismael Bartleboom

Scria cu o ușurință senină Bartleboom, fără a se opri, și cu o încetineală pe care nimic nu ar fi putut-o tulbura, îi plăcea să-și închipuie că, în același fel, într-o bună zi, l-ar fi mângâiat și ea.

În penumbră, cu niște degete lungi care l-ar fi făcut să-și piardă mințile și pe un înger, Ann

Deveria își prefira perlele colanului – rozariu al dorinței – cu gestul neconștientizat cu care era obișnuită să-și aline propria tristețe. Privea cum agonizează flăcăruia lămpii, spionându-și din timp în timp, în oglindă, propriul chip redesenat de micile luciri disperate. Ajutată de ultimele pâlپări luminoase, se apropie de pat, unde, în așternuturi, o copilă dormea neștiutoare de orice și frumoasă-foc. Ann Deveria se uită la ea, dar cu o asemenea privire, încât a privi e deja prea mult spus – o privire miraculoasă care nu cerea nimic, privea și atât – ceva ca două lucruri care se ating – ochii și imaginea – o privire care nu ia, ci primește, în tăcerea absolută a minții, unica privire care într-adevăr

ne-ar putea salva – virgină de orice întrebare, încă nedeformată de viciul de a stă – singura inocență ce-ar putea preveni rănilor provocate de lucruri, când ele pătrund din exterior în cercul sentimentelor noastre – a vedea – a simți – pentru că nu ar fi nimic mai mult decât a sta dinaintea lucrurilor, noi și ele, și, în ochi, să și se dăruiască lumea toată – a primi – fără întrebări, chiar fără uimire – a primi – doar – a primi – înăuntrul ochilor – lumea. Așa știu să vadă numai ochii madonelor, sub arcadele bisericilor, îngerul coborât din cerurile de aur, în ora Bunei vestiri.

Beznă. Ann Deveria se cuibărește lângă corpul fără haine al copilei, în taina patului ei, plin de așternuturi ușoare asemeni norilor. Degetele ei explorează pielea aceea incredibilă și buzele cercetează în cutele cele mai ascunse lănceda mireasmă a somnului. Are gesturi lente Ann

Deveria. Un dans cu încetinitorul care face să se topească ceva în minte, între gambe și peste tot.

Nu există dans mai precis decât acela dansat cu somnul, pe parchetul nopții.

Ultima licărire, la ultima fereastră, se stinge.

Numai mașinăria fără odihnă a mării continuă să-și extragă liniștea din ciclica explozie a valurilor nocturne, amintiri îndepărtate ale furtunilor somnambule și naufragii de vis.

Noaptea a cuprins hanul Almayer.

Nemișcata noapte.

Bartleboom se trezi obosit și prost dispus.

Visase ore întregi că negociase cumpărarea catedrei din Chartres cu un cardinal italian, obținând la sfârșit o parte a mănăstirii din Assisi, la preț, odios, de șaisprezece mii de coroane și o noapte cu Dorothea, vară-sa, și un sfert din hanul

Almayer. Tratatările, pe deasupra, s-au desfășurat pe un mic vas, lăsat periculos în voia valurilor, comandat de un gentilom ce pretindea că e soțul doamnei Deveria și râzând – râzând – admitea că nu pricepe nimic din treburile mării. Se trezi, sleit de oboseală. Nu se

mai miră văzându-l, călare pe pervaz, pe obișnuitul băiețandru, care privea, nemișcat, marea. Dar se simți încurcat, auzindu-l, adresându-i-se, fără ca măcar să se întoarcă:

— Eu pe ăla l-aș face să-și tragă mănăstirea după el!

Bartleboom coborî din pat fără niciun cuvânt, îl luă de braț pe băiețandru, smucindu-l jos din rama ferestrei și după aceea pe ușă afară, și, în sfârșit, pe scări în jos, strigând

— Domnișoară Dira!

În timp ce îl rostogolea pe scări și finalmente acostă la parter unde

— DOMNIȘOARĂ DIRA!

În cele din urmă, găsi ceea ce căuta – recepția – să-i spunem așa – și la capăt ajunse, ținându-l bine strâns pe băiețandru, în fața domnișoarei

Dira, zece ani, niciunul în plus, unde se opri, la țintă, încruntat și mândru, dar cu o grimasă, zărind omeneasca slăbiciune a unei cămăși de noapte, galbenă, și mai serios boicotat de ținuta sus-numitei, prevăzută cu o scufie de noapte, din lână, cu câteva numere mai mare. Dira își ridică privirea dintre calculele sale. Cei doi, Bartleboom și băiețandru, așteptau, ochi și urechi, în fața ei. Vorbiră unul după celălalt, ca și cum s-ar fi înțeles.

— Băiețandru! ăsta citește visurile!

— Omul ăsta vorbește în somn!

Dira își adânci iar privirea în registrele sale.

Nici măcar nu ridică vocea.

— Dispăreți!

Dispărură.

6

Deoarece marea baronul de Carewall nu o văzuse vreodată. Proprietățile sale erau pământ și pietre, coline, mlaștini, câmpuri, râpe, munți, păduri, luminișuri. Pământ. Marea nu era.

Marea era pentru el o idee. Sau, mai bine zis, un traseu al imaginației. Ceva care se năștea în

Marea Roșie – despărțită în două de mâinile lui

Dumnezeu – se multiplica în ideea diluviului universal, se pierdea aici pentru a se regăsi în profilul plinuț al unei arce și de îndată se lega de ideea balenelor – niciodată văzute, dar deseori imaginate – și de aici se revărsa, din nou, destul de clară, în câteva povestiri ajunse până la el, cu pești monstruoși, dragoni și cetăți sub ape, într-un crescendo de strălucire fantastică, brusc răsucindu-se în trăsăturile aspre ale unui strămoș al său – încadrat și fixat peren într-o galerie anume – despre care se spunea că fusese aventurier în echipajul lui Vasco da Gama; în ochii săi subtil perfizi, ideea mării o pornea pe o cale greșită, ricoșa în câteva cronici incerte cu hiperbole piraterești, se încurca într-un citat din Sfântul

Augustin, ce socotea oceanul a fi lăcașul demonului, se întorcea la un nume – Thessala – care era poate o navă naufragiată, poate o doică ce depăna istorii cu nave de război, pipăia stofe ajunse până aici din țări îndepărtate și, în cele din urmă, reînflorea în ochii luminoși ai unei femei de peste mări, întâlnită cu ani în urmă, niciodată văzută, pentru a se opri, într-un periplu asemănător al gândurilor, în parfumul unui fruct ce creștea, se spunea, doar pe țărmul mării, în țările Sudului; gustându-l, simțeai gustul soarelui.

Deoarece baronul de Carewall nu o văzuse niciodată, marea călătorea în mintea lui, ca un clandestin pe bordul unui velier oprit în port, cu pânzele strânse: inofensiv și superfluu.

S-ar fi putut odihni aici pentru totdeauna.

Dar îl scoase din visare, într-o clipă, vocea unui bărbat îmbrăcat în negru cu numele de Atterdel, verdictul unui implacabil om de știință chemat să împlinească un miracol.

— Eu am să vă salvez fiica! Și am s-o fac cu marea!

Înăuntrul mării. Era de necrezut! Contaminată și putreda mare, receptacol de orori, antropofagul monstru abisal – antic și păgân – dintotdeauna temut și, deseori, pe neașteptate te invită, ca la o plimbare, îți comandă, deoarece e un tratament, te împinge cu o implacabilă curtoazie înăuntrul mării. E cura la modă, de-acum. Marea,

de preferință rece și foarte sărată și agitată, pentru că valurile fac parte integrantă din tratament, de aceea aduce teama cu sine, tehnic de depășit, moral de dominat, într-o provocare înfricoșătoare, dacă te gândești bine, înfricoșătoare. Totul cu certitudinea, să zicem, cu convingerea, că marele pânțec marin poate să sfârșame involucrul bolii, să reactiveze căile vieții, să multiplice salvatoarea secreție a glandelor centrale și periferice, masaj ideal pentru hidrofobi, melancolici, impotenți, anemici, singuratici, intriganți, invidioși și nebuni. Ca și nebunul pe care-l aduseră la Brixton, sub supravegherea strictă a doctorilor și a savanților, și care, cufundat cu forța în apa înghețată, zgâlțâit de valuri și apoi scos de acolo, măsurându-i-se reacțiile și contrareacțiile, din nou cufundat, cu forța, bineînțeles, opt grade centigrade, cu capul sub apă, el care se scufundă iar cu un urlet și cu forța unui animal cu care se eliberează de infirmieri și diferiți oficiali, cu toții înotători experimentați, dar nu stă nimic împotriva furiei oarbe a animalului, care scapă – scapă – fugind prin apă, gol, și strigându-și furia pedepsei mortale, rușinea, teroarea, întreaga plajă înghețată de agitație, în vreme ce animalul ăla fuge și fuge, și femeile de departe își întorc ochii, deoarece e clar că vor să privească și cum mai vor să vadă bestia și fuga sa, și, s-o spunem, goliciunea lui, chiar aceea, dezlegata nuditate, care șovăie în mare, de-a dreptul frumoasă în lumina cenușie, de o frumusețe care străpunge ani de sfântă educație și de colegii și jene și merge de-a dreptul acolo unde îi e locul, de-a lungul nervilor timidelor femei, în taina fustelor enorme și albe femeile. Marea părea, la un semn, că le aștepta dintotdeauna. Să-i crezi pe medici, în asta era marea, de milenii, perfecționându-se răbdătoare, cu unica intenție de a se oferi ca unguent miraculos dăruit suferințelor lor sufletești și trupesti. Așa cum le repetau în saloane impecabile, soților și taților impecabili, impecabilii doctori bând ceai, cântărindu-și cuvintele, pentru a explica, cu o paradoxală curtenie, că scârba de apă mării, șocul, și teroarea, erau, în realitate, o cură serafică, împotriva sterilității, anorexiei, epuizărilor nervoase, menopauzelor, supraexcitațiilor, angoaselor, insomniilor. Ideală experiență pentru a

trata agitațiile tinereții și pentru a te pregăti în vederea îndatoririlor matrimoniale.

Solemn botez inaugural al copilelor devenite femei.

Așa că dorind să-l uite pentru o clipă pe nebunul din Brixton

(nebunul continuă să fugă, dar spre larg, până nu se mai zărește, reper științific scăpând statisticilor Academiei Medicale și încredințându-se, spontan, pântecelui oceanului-mare)

dorindu-l uitat (digerat de marele intestin acvatic și niciodată restituit plajei, niciodată revomitat lumii, cum s-ar fi putut aștepta, redus la vezica informă și lividă)

te-ai putea gândi la o femeie – la o femeie – respectată, iubită, mamă, doamnă. Dintr-o rațiune oarecare – boală – dusă la o mare, pe care nu ar fi văzut-o altminteri niciodată și care acum e cheia vindecării sale, cheie într-adevăr pe care o privește fără să înțeleagă. Are părul nepieptănat și e desculță, nu e un lucru de doi bani, e absurd, tunicuța albă se asortează cu pantalonii ce îi lasă descoperite gleznele, îi poți ghici șoldurile înguste, e absurd, numai odaia sa de soție a văzut-o așa, totuși se află pe o plajă enormă, unde nu stagnează aerul colosal al unei camere nupțiale, ci suflă vântul mării purtând edictul unei sălbatice libertăți îndepărtate, uitate, asuprite, limitate, o viață întreagă, la a fi mamă soție femeie iubită. E clar:

nu poate să n-o simtă. Acel gol împrejurul său, fără pereți și uși închise, stă singur înaintea ei, o imensă oglindă excitantă, de apă, ar fi suficientă ea numai pentru sărbătorea simțurilor, orgia nervilor și încă trebuie să se întâmple totul, strânsoarea din apa înghețată, teama, îmbrățișarea lichidă a mării, contactul cu pielea, inima ce bate în gât...

O însoțesc spre apă. Pe chip îi coboară, sublimă ascunzătoare, o mască de mătase.

De altfel, nebunului din Brixton nu vine nimeni să-i reclame cadavrul. Asta-i de reținut.

Medicii experimentau, e de înțeles. Se învârteau, pe-acolo, perechi incredibile, bolnavul și doctorul său, suferinzi diafani, extrem de eleganți, devorați de morbul unei lentori divine, și medici ca niște

șoareci într-o pivniță, căutând indicii, probe, numere și cifre: spionând mișcările bolii în fuga ei nebună, să scape din cursa unui tratament paradoxal. Bolnavii beau apa de mare, s-a ajuns până acolo, apa care era considerată, mai deunăzi, oroare și scârbă și privilegiul unei umanități neputincioase și barbare, cu pielea pârlită de soare, o înjositoare mizerie. O sorbeau, de multe ori, înșiși divinii invalizi ce-și trăgeau imperceptibil un picior pe mal „simulând, extraordinar, noblețea unui șchiopătat, ce i-ar fi scutit de ordinarul dictat de a pune un picior în fața celuilalt. Totul era tratament. Cineva își găsea o soție, alții scriau poezii, era lumea dintotdeauna – respingătoare de-aproape – transformată deodată, în scopuri exclusiv medicale, pe buza unui abis, urât de secole și acum considerat, prin alegere și prin știință, drept promenadă a durerii.

Baie de valuri, îi spuneau doctorii. Exista chiar și un atelaj, serios vorbind, un soi de litieră brevetată pentru a intra în mare, o foloseau doamnele, evident, doamne și domnișoare, pentru a se feri de priviri indiscrete.

Ele urcau în litieră, închisă în toate cele patru laturi de perdele în culori estompate – culori neîpătoare, ca să spunem așa –, și apoi erau purtate la mare, câțiva metri în larg, și aici, cu litiera la firul apei, coborau și se îmbăiau, un tratament, aproape invizibile în spatele perdelelor lor, fâlfâind în vânt, litiere ca tabernacole plutitoare, perdele ca odăjdiiile unei ceremonii, inexplicabil răătăcită în apă, un spectacol, de admirat de pe plajă. Baia de valuri.

Numai știința poate anumite lucruri, acesta-i adevărul. Să arunci la gunoi secole de scârbă – oribila mare, pânțecă de corupție și moarte – și să inventezi idila aceea, care, treptat, se răspândește pe toate plajele lumii. Vindecări ca niște iubiri. Și apoi: o zi pe plaja din Depper, valul aduce la mal o bărcuță, o ruină, ceva mai mult decât o epavă. Și ei, amăgiții bolii, risipiți pe kilometri de țărm, consumându-și fiecare îmbrățișare marină, broderii elegante pe nisipul cât vezi cu ochii, fiecare cu pecetea sa de emoții, lascivitate și teamă. Cu aprobarea științei, ce-i convocase aici, toți coborâseră din înaltul lor, cu pași lenți,

spre epava aceea, care ezita să se împotmolească în nisip, ca un mesager înfricoșat de a fi ajuns. Se apropiară. O târără pe uscat. Și văzură.

Întins pe fundul bărcii, cu privirea îndreptată spre cer și cu un braț întins în față, ceva ce nu mai exista, îl văzură:

un sfânt. Era din lemn, statuia.

Colorată. Pelerina-i cobora până la picioare, o rană-i despica gâtul, dar fața nu știa de nimic, se odihnea, blândă, într-o divină serenitate. Nimic altceva în barcă, numai sfântul. Singur. Și toți, instinctiv, își ridicară ochii, să caute pe suprafața oceanului profilul vreunei biserici, idee de înțeles, dar și irațională, nu erau biserici, nu erau cruci, nu erau poteci, marea e fără străzi, marea e fără explicații.

Privirile zecilor de invalizi și de femei suferinde, preafrumoase, depărtate, medici ca niște șoareci, ajutoare și valeți, bătrâni supraveghetori, curioși, pescari, fetișcane și un sfânt.

Rătăciți, toți și el. Uimiți.

Pe plaja din Depper, într-o zi.

Nimeni nu înțelese.

Niciodată.

— Duceți-o la Daschenbach, e o plajă ideală pentru băi de valuri. Trei zile. O scufundare dimineața și una după-amiaza. Întrebați de doctorul

Taverner, vă va procura toate cele necesare. E o scrisoare de recomandare pentru el. Pofțiți!

Baronul luă scrisoarea fără s-o privească măcar.

— Va muri!

— E posibil! Dar foarte improbabil!

Numai marii doctori știu să fie atât de cinic exacti.

Atterdel era cel mai mare.

— Să procedăm așa, baroane: dumneavoastră o puteți ține pe fata aceasta aici, închisă, ani de zile, să se plimbe pe covoare albe și să doarmă printre oameni care zboară. Dar, într-o zi, o emoție, pe care nu

veți reuși să o prevedeți, o va lua. Amen. Sau acceptați riscul, urmați prescripțiile mele și puneți-vă speranța în Dumnezeu.

Marea vă va reda fiica. Moartă, poate. Dar dacă vie, vie într-adevăr.

În mod cinic, exact.

Baronul rămăsese nemișcat, cu scrisoarea în mână, la jumătatea drumului spre medicul îmbrăcat în negru.

— Dumneavoastră nu aveți copii!

— Faptul nu are nicio importanță!

Privi scrisoarea și încet o depuse pe masă.

— Elisewin va rămâne aici!

Un moment de tăcere, dar numai atât.

— Nici în gând.

Acesta era părintele Pluche. În realitate, fraza care ieșise din mintea lui era mai complexă și se apropia mai mult de una ca „Poate e cazul să amânăm orice decizie, după ce am reflectat, senini, la ceea ce...”: un lucru de acest gen. Dar „nici în gând” era în mod clar o propoziție mai agilă și mai rapidă, și nu era mare lucru să o dezghioci din buclele celeilalte și să o faci să se ivească la suprafața tăcerii ca un boa imprevizibil și de neprevăzut.

— Nici în gând!

Era prima dată, în decurs de șaisprezece ani, când părintele Pluche îndrăznea să-l contrazică pe baron, într-o chestiune importantă privind viața Elisewinei. Încercă o ciudată beție: ca și cum tocmai s-ar fi aruncat pe geam. Era un om cu oarece spirit practic: de vreme ce se afla aici în aer, decise să încerce să zboare.

— Elisewin va merge până la mare. O voi duce eu. Și, de va fi nevoie, vom rămâne luni, ani, până când va găsi forța să înfrunte apa și toate celelalte. Și la sfârșit se va întoarce: vie.

Orice altă decizie ar fi o idioțenie, mai rău, o lașitate. Și dacă Elisewin se teme, nu trebuie să ne temem noi, și nu trebuie să-mi fie teamă. Ei nu-i pasă dacă moare. Și să trăiască este ceea ce vrea.

Și ce vrea, va avea.

Vorbea, de nu-ți venea să crezi, părintele
Pluche. Nu-ți venea să crezi că este el.

— Dumneavoastră, doctore Atterdel, nu-i înțelegeți pe oameni, pe părinți, pe fii, nimic. De aceea, eu vă cred. Adevărul e întotdeauna inuman. Ca și dumneavoastră. Eu știu că nu greșiți. Sufăr din cauza dumneavoastră, dar vă admir cuvintele.

Eu, care nu am văzut niciodată marea, până la mare mă voi duce, pentru că m-au îndemnat cuvintele dumneavoastră. Este lucrul cel mai absurd, cel mai ridicol și cel mai smintit care mi s-ar fi putut întâmpla. Nu există nimeni în tot ținutul care să mă împiedice. Nimeni.

Reculese scrisoarea de pe masă și o strecură în geantă. Inima i se zbătea nebunește în piept, își simțea mâinile tremurând și auzea un straniu bâzâit în urechi. Nici nu trebuia să se mai mire, se gândi: nu ți se-ntâmplă, în fiecare zi, să zbori.

Orice se putea întâmpla în momentul acela, într-adevăr, există momente când omniprezența și logica înlănțuire a secvențelor cauzale cedează în fața surprizelor vieții și coboară în arenă, amestecându-se cu publicul, pentru a lăsa pe scenă, sub luminile unei libertăți amețitoare și neașteptate, ca o mână să pescuiască, în infinitul pânțec al posibilului, printre milioane de lucruri, unul singur, care să fie lăsat, doar el, să se întâmple. În triumghiul silențios al celor trei bărbați se derulară atâtea, milioane de lucruri ce-ar fi putut exploda, în șir, dar într-o străfulgerare, după ce s-ar fi risipit lumina orbitoare și prăfăraia, un singur lucru mic se ivește, în circumferința aceluia loc și a aceluia timp, sforțându-se, cu o anumită pudoare, să se întâmple. Și se întâmplă. Baronul – baronul de

Carewall – începu să plângă, fără măcar să-și ascundă fața în palme, doar îndreptându-și spatele către somptuosul spătar al scaunului, parcă învins de tristețe, dar și, parcă, eliberat de o greutate enormă. Ca un om terminat, dar și ca unul salvat.

Plângea baronul de Carewall.

Lacrimile lui.

Părintele Pluche, nemișcat.

Doctorul Atterdel, fără glas.

Nimic altceva.

Tot ce se întâmplase niciodată nimeni nu va ști, în ținuturile lui Carewall. Dar toți, fără excepție, mai povestesc și acum ce se întâmplase după. Blândețea celor întâmplate după aceea.

— Elisewin!...

— Un tratament miraculos...

— Marea...

— E o nebunie...

— Se va vindeca, ai să vezi.

— Va muri!

— Marea!

Marea – văzu baronul în hărțile geografilor – era departe. Dar mai cu seamă – văzu în visele lui – era teribilă, exagerat de frumoasă, teribil de puternică, inumană și o vrăjmașă miraculoasă.

Și mai erau culori felurite, mirosuri niciodată simțite, sunete necunoscute, era o altă lume.

Privea Elisewin și nu reușea să-și imagineze în ce fel s-ar putea apropia de toate acestea fără să dispară, în neant, dispersată într-o atmosferă de tulburare și de surpriză. Se gândea la clipa în care s-ar fi întors brusc și în ochi i-ar fi năvălit marea. Se gândi săptămâni la rând. Apoi înțelese.

Nu era greu, în fond. Era incredibil că nu se gândise mai înainte.

— Cum vom ajunge la mare? îl întrebă pe părintele Pluche.

— Va veni el să vă însoțească!

Așa că porniră, într-o zi de aprilie, străbătură sate și coline și la apusul celei de a cincea zile ajunseră pe malul unui fluviu. Nu era sat, nu existau case, nu era nimic. Dar pe apă se legăna tăcut un vas mic. Se numea Adel. Naviga, de obicei, în apele oceanului, transportând bogății și mizerie, înainte și înapoi, între continent și insule. La prova, era prevăzut cu **p** figură sculptată, cu părul lung până la glezne. Pânzele strânseseră, înăuntrul lor, toate brizele țărilor îndepărtate. Chila spionase, ani mulți, pânțelele mării. În fiecare colț, miresme

necunoscute povesteau istorii pe care fețele marinarilor le aveau transcrise pe piele. Era o ambarcațiune cu două catarge. Baronul de Carewall voise ca nava să urce, dinspre mare, cursul fluviului, până aici.

— E o idee nebunească! îi scrisese căpitanul.

— Vă voi coplesi cu aur! îi răspunsese baronul.

Și acum ca o fantasmă, fugind de orice rută rezonabilă, nava cu două catarge, purtând numele

Adel era aici. Sub micul pod, unde, de obicei, erau ancorate bărcuțe neînsemnate. Baronul își strânse fiica în brațe și-i spuse:

— Adio!

Elisewin tace. Își trăsesese pe față un vâl de mătase, strecură în mâinile tatălui său o foaie de hârtie îndoită și sigilată, se întoarse și ieși în întâmpinarea oamenilor care urmau s-o conducă pe vas. Era de-acum noapte. Dacă vreți, era ca un vis.

Astfel, Elisewin coborî înspre mare în modul cel mai plăcut din lume – numai un părinte îl putea închipui – dusă de curent, de-a lungul dansului executat de curbe, pauze și ezitări, pe care fluviul îl învățase în veacuri de călătorie, el, marele înțelept, unicul care știa calea cea mai frumoasă, mai dulce și mai blândă pentru a ajunge la mare, fără să-ți provoace dureri. Coborârea, cu acea încetineală hotărâtă, milimetric, de înțelepciunea maternă a naturii, strecurându-se, pas cu pas, într-o lume de mirosuri, de lucruri, care zi de zi îți descopereau, încet-încet, prezența îndepărtată, apoi mereu mai apropiată, a enormului pânțec care-i aștepta. Se schimbaseră aerul, se schimbaseră aurorele și formele norilor, casele, păsările, zgomotele și figurile oamenilor de pe țărmuri și vorbele de pe buzele oamenilor. Apa care aluneca spre apă, delicat-curtenitoare, ansele fluviului ca o cantilenă a sufletului. O călătorie imperceptibilă. În mintea lui Elisewin, mii de senzații, însă ușoare ca o pană plutind.

Până și azi, în ținuturile lui Carewall, toți povestesc călătoria. Fiecare în felul său. Toți fără să fi luat parte la ea. Dar nu contează. Nu vor înceta să povestească. Pentru că niciunul nu poate uita cât de

plăcut ar fi fost dacă, pentru orice mare care ne așteaptă, ar exista un fluviu pentru noi. Și cineva – un părinte, o iubire, cineva – în stare să ne ia de mână și să găsească fluviul acela, imaginându-l, inventându-l, și în curentul său să ne așeze, cu ușurința unui singur cuvânt, adio.

Ar fi un lucru într-adevăr miraculos. Ar fi plăcută viața, orice viață. Și lucrurile nu ne-ar mai provoca durere, nu s-ar apropia vreodată aduse de curent, întâi le-am putea pipăi ușor, apoi, le-am atinge, și numai la sfârșit ne-ar atinge. Ne-ar răni chiar. Ne-ar face să murim. Nu contează.

Dar totul ar fi, în cele din urmă, uman. Ar ajunge fantezia cuiva, un părinte, o iubire, cineva. El ar ști să inventeze o cale, aici, în mijlocul acestei tăceri, pe acest pământ care nu vrea să vorbească.

O cale milostivă și plăcută. O cale de aici la mare.

Amândoi nemișcați, cu ochii ațintiți la întinderea aceea imensă de apă. De necrezut. Serios vorbind. Ai fi rămas aici o viață, fără să înțelegi nimic, dar continuând să privești, înaintea ta marea, în spate un fluviu lung, pământul, la sfârșit, sub picioare. Și ei, aici, nemișcați. Elisewin și părintele Pluche. Ca într-o vrajă, fără un singur gând în minte, un gând adevărat, numai uimire.

Mirare. Și după clipe și clipe – o eternitate – Elisewin, în fine, fără să-și desprindă ochii de la mare, să spună:

— Dar după aceea, la un moment dat, se termină?

La sute de kilometri în singurătatea uriașului său castel, un om apropie o foaie de lumânare și citește. Puține cuvinte, un singur rând. Cernelă neagră.

Nu vă fie teamă. Mie nu-mi este. Eu care vă iubesc. Elisewin.

Trăsura îi va înghiți, apoi, pentru că s-a făcut seară și hanul îi așteaptă. O scurtă călătorie.

Drumul de-a lungul plajei. De jur-împrejur, nimeni. Aproape nimeni, în mare – ce face în mare? – un pictor.

7

În Sumatra, în fața coastei nordice a Pangei, la fiecare șaptezeci și șase de zile răsărea o insuliță în formă de cruce, acoperită de o

vegetație deasă, o insulă aparent nelocuită. Rămânea vizibilă pentru câteva ceasuri, apoi se scufunda iar în mare. Pe plaja de la Carcais pescarii satului găsiseră resturile vasului Davempport, naufragiat cu opt zile înainte, în cealaltă parte a lumii, în marea Ceylonului. Pe ruta spre Farhadhar marinarilor le apăreau stranii fluturi luminoși, care le provocau buimăceală și melancolie. Înapele

Bogațiorului dispăruse un convoi format din patru nave militare, înghițit de un singur val apărut din neant, într-o zi de calm absolut.

Amiralul Langlais răsfoia încet documentele sosite din cele mai diferite părți ale unei lumi care, evident, își urma nebunia ei. Scrisori, pagini zdrențuite din jurnalele de bord, fragmente de ziare, procese-verbale ale interogatoriilor, rapoarte confidentiale, depeșe ale ambasadelor. Erau de toate. Lapidara răceală a comunicatelor oficiale sau alcoolica mărturisire a marinarilor vizionari străbăteau indiferente lumea pentru a ajunge pe masa aceea unde, în numele împărăției, Langlais trasa, cu pana sa de gâscă, granița între ceea ce, în împărăție, s-ar fi considerat adevărat și ceea ce s-ar fi uitat ca fals. Din mările întregului glob, sute de figuri și de voci soseau în procesiune pe masa aceea, pentru a fi înghițite de un verdict subtil, ca o linie de cerneală neagră, împodobind cu o grafie precisă cărți legate în piele. Mâna lui

Langlais era pântecul în care se depuneau călătoriile lor. Pana lui, tăișul căruia i se supuneau eforturile lor. O moarte exactă și curată.

Prezenta știre este considerată fără fundament și, ca atare, se interzice difuzarea ei sau citarea în referințele și în documentele împărăției.

O, pentru vecie, o limpede viață.

Prezenta știre se reține ca veridică, și, ca atare, va apărea în toate referințele și documentele împărăției.

Sta și judeca Langlais. Confrunța probele, analiza mărturiile, cerceta izvoarele. Și apoi hotăra. Trăia zilnic în mijlocul fantasmelor unei imenese fantezii colective, unde privirea lucidă a exploratorului și cea halucinantă a naufragiatului produceau imagini de multe ori

identice și istorii illogic complementare. Trăia în miracol. De aceea, în palatul său domnea o ordine prestabilită și maniacală: și viața lui se scurgea după o imutabilă geometrie de habitudini, ce tindea la sacralitatea unei liturghii. Se apăra Langlais. Își ordona propria existență într-o rețea de milimetrice reguli, în stare să amortizeze vârtejul imaginarului căruia, în fiecare zi, își supunea propria minte.

Hiperbolele care ajungeau la el din toate mărilor lumii se domoleau la meticolosul dig plănuirilor de acele mărunte certitudini. Ca un pașnic lac, le aștepta, un pas mai încolo, înțelepciunea lui

Langlais. Imobilă și dreaptă.

Prin ferestrele deschise se auzea ritmicul zgomot al foarfecelui de grădinar care curăța trandafirii cu siguranța unei justiții pregătită să emită salvatoare verdicte. O rumoare ca oricare alta. Dar, în ziua aceea, și în mintea amiralului

Langlais rumoarea aceea recita un mesaj foarte precis. Răbdătoare și încăpățânată – prea aproape de fereastră pentru a fi întâmplător – ea îi aducea aminte că are de îndeplinit o însărcinare obligatorie. Langlais ar fi preferat să n-o audă. Dar era un om de onoare. Și atunci lăsa la o parte paginile ce relatau despre insule, epave și fluturi, deschise un cufăr, extrase de acolo trei scrisori sigilate și le puse pe birou. Veneau din trei locuri diferite. Cu toate că purtau semnele distinctive ale poștei urgente și speciale, Langlais le lăsase să se odihnească, din lașitate, câteva zile, într-un loc unde nici măcar nu le putea zări. Dar acum le deschise, cu un gest sec și formal, și, interzicându-și orice ezitare, se puse pe citit. Notă pe o foaie câteva nume, o dată. Încerca să facă totul cu impersonala neutralitate a unui contabil al împărăției. Ultima notiță pe care o luă se referea la:

Hanul Almayer, Quartel

La sfârșit, strânse scrisorile în mână, se ridică și, apropiindu-se de șemineu, le aruncă în flacăra prudentă, ce veghea asupra leneșei primăveri din acele zile. În vreme ce contempla cum se răsucesc prețioasa eleganță a misivelor, pe care nu voise să le citească vreodată, percepu distinct o binevenită și neașteptată liniște intrată pe ferestrele

deschise. Foarfecele, până acum neobosit, ca acele de ceasornic, tăcea. Numai după un timp se sculptară în liniște pașii grădinarului care se îndepărtau. Era ceva așa de precis în eliberarea aceea, că ar fi mirat pe oricine. Dar nu pe Langlais.

El știa. Misterioasă pentru oricine altcineva, relația care-i unea pe cei doi bărbați – un amiral și un grădinar – nu mai avea pentru ei taine. Uzanța unei apropieri alcătuită din tăceri și semnale personale ocrotea, de ani, singularea lor alianță.

Există atâtea istorii. A lor venea de departe.

Într-o zi, acum șase ani, l-au adus înaintea amiralului Langlais pe un bărbat care spunea că se numește Adams. Înalt, voinic, păr lung lăsat pe umeri, piele arsă de soare. Ar fi putut fi luat drept un marinăr ca atâția alții. Dar ca să-l țină în picioare trebuiau să-l sprijine, nu era în stare să meargă. O dezgustătoare rană ulceroasă îi însemna gâtul. Sta absurd de nemișcat, ca paralizat, absent. Unicul lucru care amintea că el mai avea o fărâmbă de conștiință era privirea.

Părea privirea unui animal în agonie.

„Are privirea unui animal la vânătoare”, reflectă Langlais.

Spuneau că îl găsiseră într-un sat din inima

Africii. Mai erau și alți albi acolo: sclavi. Dar cu el se întâmplase ceva deosebit. Era animalul preferat al șefului de trib. Stătea în patru labe, împodobit, grotesc, cu pene și pietre colorate, legat cu o frânghie de tronul celui soi de rege.

Se hrănea cu resturile pe care i le aruncau. Avea corpul martirizat de răni și lovituri, învățase să latre într-un mod care îl distra grozav pe suveran.

Dacă era încă în viață, era numai din acest motiv.

— Ce ai de relatat? îl întreabă Langlais.

— El? Nimic! Nu vorbește! Nu vrea să vorbească! Dar cei cu care era... ceilalți sclavi... și alții care mai apoi au recunoscut, în port... în fine, relatau despre el lucruri extraordinare, ca și cum s-ar fi aflat peste tot, acest om... e un mister...

să crezi tot ceea ce spune...

— Ce spune?

El, Adams, nemișcat și absent, în mijlocul încăperii. Și în jur orgia memoriei și a fanteziei explodând, zugrăvind atmosfera cu aventurile unei vieți care, ziceau, e a sa / trei sute de kilometri pe jos în deșert / jurau că l-au văzut transformându-se într-un negru și apoi redevenind alb /

deoarece făcea negoț cu șamanul locului și aici învățase cum să facă pulberea aia roșie care / când i-au capturat, i-au legat pe toți de un singur copac enorm și așteptau insectele să-i acopere în întregime, dar el începu să vorbească într-o limbă de neînțeles și chiar acolo sălbaticii aceia, pe dată / jurând că el fusese în acei munți unde lumina nu dispare niciodată, și de aceea niciodată nimeni nu s-a întors întreg la minte, în afară de el, care, revenit, spuse doar / la curtea sultanului, unde fusese luat pentru că avea voce frumoasă, și el, acoperit de aur, avea datoria să stea în camera de tortură și să cânte în vreme ce ăia își făceau meseria lor, totul pentru că sultanul nu trebuia să audă plicticosul ecou al vaietelor, ci mai degrabă frumusețea aceluia cântec care / în lacul Kabalaki, care are adâncimea unei mări, și aici credeau că ar fi marea, până când construiă o barcă făcută din frunze enorme, frunze de copac, și în barca aia era el, ai fi putut să juri / să culeagă diamante din nisip; cu mâinile, înlănțuite și goale, pentru că nu putuseră să fugă, și el era chiar la mijloc, așa cum e adevărat că / toți ziceau că era mort, că furtuna l-a târât, dar într-o zi, tăindu-i-se mâinile unuia, în fața porții Tesfa, unui hoț de apă, și l-am privit bine, era el, chiar el / de-aceea se numește

Adams, dar a avut o mie de nume și unul dintre ele era Ra Me Nivar, care în limba ținutului voia să însemne omul care zboară, și altă dată, pe țărmurile africane / în cetatea morților, unde nimeni nu cuteza să intre, pentru că exista un blestem de veacuri, care făcea să le crape ochii tuturor celor care...

— Destul.

Langlais nici măcar nu-și înălță ochii de la tabachera pe care, de câteva minute, o tot răsucea nervos între degete.

— Bine! Duceți-l!

Nimeni nu se mișcă.

Tăcere.

— Amirale... ar mai fi ceva!...

— Ce anume?

Tăcere.

— Acest om a văzut Tombuctu!

Tabachera lui Langlais se opri.

— Există oameni dispuși să jure: a fost acolo.

Tombuctu. Perla Africii. Cetatea de negăsit și uluitoare. Depozitara tuturor comorilor, reședința tuturor zeilor barbari. Inima lumii necunoscute, fortăreața miilor de taine, împărăția fantasmă a oricărei bogății, destinația pierdută a nenumăratelor călătorii, izvorul tuturor apelor și visul oricărui cer. Tombuctu. Cetatea pe care niciun alb nu o găsisese vreodată.

Langlais își ridică privirea, în încăpere toți păreau a fi răpiți de o neașteptată nemișcare.

Numai ochii lui Adams continuau să rătăcească, gata să pândească o pradă invizibilă.

Amiralul îl interogă îndelung. Așa cum îi sta în obicei, îi vorbi cu o voce severă, dar blândă, aproape impersonală. Nicio violență, nicio presiune specială. Numai un șir de întrebări scurte și exacte. Nu obținu vreun răspuns.

Adams tăcea. Părea pentru vecie exilat într-o lume aflată inexorabil în altă parte. Nici măcar o privire nu reuși să pătrundă acolo. Nimic.

Langlais îl fixă, în tăcere, o vreme. Apoi făcu un gest care nu admitea vreo replică, îl ridicară de pe scaun pe Adams și-l târâră afară. Langlais îl văzu îndepărtându-se – își târșea picioarele pe pardoseala de marmură – și avu neplăcuta senzație că și Tombuctu, în clipa aceea, aluneca și mai adânc în aproximativele hărți ale împărăției, își aminti, fără explicații, una din multele legende care circulau despre orașul de acolo: cum că femeile, în acele locuri, își țineau doar un ochi deschis,

uimitor pictat cu luturi colorate. Se întrebasese mereu de ce trebuiau să-l ascundă pe celălalt. Se ridică și se apropie leneș de fereastră. Era pe punctul s-o deschidă, când o voce, în mintea lui, îl încremeni, pronunțând o frază netă și exactă:

— Deoarece niciun om n-ar putea să le domine privirea, fără să înnebunească!

Langlais se întoarse ca împins de un arc. În cameră nu era nimeni. Se îndreptă, ca să privească pe fereastră. Pentru câteva clipe fu incapabil să se gândească la ceva. Apoi zări, pe strada de sub fereastră, desfășurându-se micul cortegiu ce-l restituia pe Adams neantului. Nu se-ntrebă ce-ar fi trebuit să facă. Pur și simplu o făcu.

După câteva clipe se afla în fața lui Adams, înconjurat de stupoarea celor prezenți și gâfâind ușor din pricina cursei, îl privi în ochi și cu o voce joasă i se adresă:

— Dar tu cum de știi?

Adams păru că nici măcar nu-i sesizase prezența. Continua să se afle într-un loc straniu, la mii de kilometri depărtare de acolo. Totuși, buzele i se mișcară și toți îi auziră vocea articulând:

— Pentru că eu le-am văzut!

Langlais se-ntâlnise cu multe cazuri precum cel al lui Adams. Marinari pe care o furtună sau cruzimea piraților îi aruncaseră pe o coastă oarecare a unui continent necunoscut, ostatici din întâmplare sau pradă celor pentru care omul alb era ceva mai puțin decât o specie de animal bizar.

Dacă moartea miloasă nu-i lua pe neașteptate, venea oricum moartea atroce care-i aștepta în vreun colț fetid sau miraculos al unor lumi neverosimile. Puțini scăpau cu viață, recuperați de niscaiva nave și încredințați din nou lumii civilizate, purtând în spatele lor semnele catastrofei ireversibile. Epave umane ieșite din minți, resturi omenеști restituite de necunoscut. Suflete pierdute.

Langlais știa toate acestea. Și totuși, îl luă pe

Adams la el. îl răpi mizeriei și-l aduse în palatul său. În orice loc și-ar fi ascuns gândurile, el s-ar fi dus să le găsească. Și l-ar fi întors în

trecut.

Nu voia să-l salveze. Nu era chiar asta. Voia să salveze istorisirile care erau ascunse în el. Nu avea importanță cât timp ar putea să dureze:

dorea istorisirile acelea și le-ar fi putut avea.

Știa că Adams era un om distrus de propria-i viață, își închipuia sufletul lui ca un sat liniștit.

jefuit și împrăștiat de invazia sălbatică a unei amețitoare cantități de imagini, senzații, mirosuri, sunete, chinuri, cuvinte. Moartea la care te gândeai, văzându-l, era rezultatul paradoxal al unei existențe care explodase. Un haos neînfrânat era ceea ce trosnea sub muțenia și nemișcarea lui.

Langlais nu era medic și nu salvase pe nimeni niciodată. Dar învățase, din propria experiență, imprevizibila putere a exactității. El însuși, se poate spune, se trata exclusiv cu exactitate. Era medicamentul care, dizolvat în fiecare sorbitură a vieții, îndepărta veninul rătăcirilor. Se gândi că, așa, inexpugnabila depărtare de Adams s-ar fi fărâmițat numai printr-un exercițiu cotidian și răbdător al unei exactități oarecare. Simțea că trebuie să fie, în felul lui, de o exactitate amabilă, dar corectată de răceala unui ritual mecanic și cultivată la căldura unei anumite poezii. O căută îndelung în lumea de lucruri și de gesturi care îl înconjură. La sfârșit o găsi. Și celui care se încumeta, nu fără sarcasm, să-l întrebe

— Pe ce leac miraculos vă bazați ca să-l salvați pe sălbaticul dumneavoastră?

Îi plăcea să-i răspundă

— Pe trandafirii mei.

Asemenea unui copil care ar fi pus o pasăre rătăcită în căldura artificială a unui cuib înjghebat din stofă, Langlais îl instala pe Adams în grădina sa. Mirabila grădină în care geometriile cele mai rafinate țineau în frâu explozia numeroaselor culori și disciplina de fier a simetriilor potolea spectaculoasa apropiere a florilor și a celorlalte

plante provenind din lumea largă. O grădină în care haosul vieții devenea o figură dumnezeiesc de exactă.

Aici Adams își veni încet în fire. Luni întregi rămase tăcut, dar se supunea docil deprinderii miilor de reguli exacte. După absența sa, începu să devină o prezență discretă, marcată de scurte fraze rostite ici, colo, și nu de încăpățânata supraviețuire a unui animal ce tresare în el. După un an, nimeni nu s-ar fi îndoit că se află în fața celui mai clasic și perfect grădinar: tăcut și imperturbabil, lent și precis în gesturi, nepătruns și fără vârstă. Dumnezeu milostiv al unei creații în miniatură.

În tot acel timp, Langlais nu-l întrebă aproape nimic. Schimbau câteva cuvinte, despre cum o duc stânjeneii, sau despre imprezizibilele variații ale temperaturii. Niciunul nu făcea vreo aluzie la trecut, oricare ar fi fost acela. Aștepta Langlais.

Nu se grăbea. Mai mult, gusta plăcerea așteptării.

Ba chiar un absurd nor de supărare îl încercă, într-o zi, când, trecând pe o stradă învecinată cu grădina lui Adams, îl zări pe acesta ridicându-și privirea de la o petunie de culoarea perlei, și-l auzi pronunțând, distinct, aparent pentru nimeni, câteva cuvinte precise:

— Nu are ziduri Tombuctu, pentru că s-au gândit dintotdeauna că frumusețea lui, ea singură.

I-ar opri pe orice dușman. Apoi, Adams tăcu și își coborî privirea la petunia de culoarea perlei.

Langlais își continuă, fără o vorbă, drumul. Nici

Dumnezeu să fi fost acolo nu și-ar fi dat seama de ceva.

Din acel moment, începură să iasă la lumină toate istorisirile dinăuntrul lui Adams. În momentele cele mai diferite și după orare și ritualuri de nepătruns. Langlais se limita să-l asculte. Nu-l întreba niciodată nimic. Asculta și gata. Uneori, erau simple fraze. Alteori, povestiri în toată legea.

Adams povestea încet, cu o voce caldă, își cântărea, cu o surprinzătoare artă, cuvintele și tăcerile.

Avea ceva hipnotic în psalmodia lui de imagini fantastice, îl

ascultai ca sub puterea unei magii.

Langlais era vrăjit.

Nimic din ce auzea în acele istorisiri nu se aduna în cărțoaiele lui legate în piele. Cu împărăția, de data asta, nu avea de-a face. Acele istorisiri erau numai pentru el. Așteptase ca ele să rodească din pântecele unui pământ violat și mort. Acum le culegea. Era omagiul, rafinat, pe care hotărâse să-l ofere propriei sale solitudini.

Se închipuia îmbătrânind la umbra devotată a acelor istorisiri. Și să moară, într-o bună zi, sub pleoape, cu imaginea, interzisă oricărui alt om alb, a celei mai frumoase grădini din Tombuctu.

Reflectă că totul și pentru totdeauna ar fi fost de o ușurință magică. Nu putea să prevadă că de omul cu numele Adams îl va lega, în curând, ceva surprinzător de feroce.

Amiralului i se întâmplă ca, la puțin timp după sosirea lui Adams, să se găsească în banala și plictisitoare necesitate de a-și risca viața într-un joc de șah. Împreună cu mica lui suită, a fost luat ca din oală, în plin câmp, de un bandit binecunoscut, din păcate, în ținut, pentru demența și cruzimea faptelor sale. În acele împrejurări se arătă, însă, dispus să nu-și trateze cu cruzime victimele, îl reținu doar pe Langlais și-i returnă pe toți ceilalți, cu însărcinarea de a obține o sumă enormă pentru răscumpărare. Langlais știa că e suficient de bogat pentru a-și recâștiga libertatea. Ceea ce nu putea să prevadă era dacă banditul va fi destul de răbdător ca să aștepte sosirea întregului bănet. Simți în coaste, pentru prima dată în viață, ascuțișul, mirosul morții.

Trecură două zile, vreme în care, legat la ochi și în lanțuri, zăcea într-o căruță care nu se mai oprea din mersul ei. A treia zi îl siliră să coboare.

Când i-au smuls legătura de pe ochi, era așezat în fața banditului, între ei se afla o măsuță. Pe măsuță, o tablă de șah. Banditul i-a explicat lapidar, îi acorda o șansă. Dacă ar fi pierdut, l-ar fi ucis. Langlais încercă să-l facă să devină rezonabil. El, mort, nu valorează o centimă, de ce să azvârle pe fereastră o asemenea comoară?

— Nu v-am cerut să-mi spuneți ce gândiți!

V-am cerut să spuneți da sau nu. Grăbiți-vă!

O nebunie. Omul era nebun. Langlais pricepu că nu are de ales.

— Cum doriți dumneavoastră, îi răspunse și își coborî ochii asupra pieselor de șah. Nu-i trebui mult să constate că banditul cel nebun suferea de o nebunie brutal de șireată. Nu numai că și-a rezervat piesele albe – ar fi fost stupid să-i pretindă partenerul său contrariul – dar juca, el, cu două regine, una așezată, ordonat, în locul nebunului din dreapta. Curioasă variantă.

— Avem un rege – explică banditul, indicându-se pe sine – și două regine, adăugă vesel, arătând spre cele două femei, e adevărat frumoase, care-i stăteau alături. Gluma stârni între cei prezenți râsete dezlănțuite și puternice urlete de satisfacție. Mai puțin amuzat, Langlais privi în pământ, convins că va muri în curând în modul cel mai stupid cu putință.

Prima mutare a banditului provocă o liniște absolută. Făcu să avanseze regele cu două pătrate.

Era rândul lui Langlais. Ezită câteva clipe. Parcă ar fi așteptat ceva, dar nu știa nici el ce anume, înțelese doar când în taințele minții lui auzi o voce scandând cu un calm magnific:

— Calul în coloana cu nebunul regelui.

De data asta nu se mai uitase în jur. Vocea aceea o cunoștea și înțelegea că ea nu se află acolo. Dumnezeu știe unde, dar sosea de la o mare depărtare, înșfacă deci calul și-l deplasă în fața nebunului regelui.

La a șaptea mutare, avea deja un mic avantaj.

La a opta, făcu rocada. La a unsprezecea stăpânea centrul tablei de șah. Două mutări mai târziu, sacrifică un nebun, lucru care-i aduse, la următoarea mișcare, regina adversarului pe tavă. Pe a doua o atrăsese în cursă printr-o combinație de care era conștient că nu ar fi fost niciodată în stare, fără indicațiile punctuale ale vocii aceleia irațională. Pas cu pas, în vreme ce fărâmița rezistența pieselor albe, simțea crescând în bandit mânia și ura feroce. Ajunse în punctul în care se temea să câștige, dar vocea nu-i dădea răgaz.

La a douăzeci și treia mutare, banditul pierdu o tură, printr-o

greșeală așa de evidentă, încât părea o capitulare. Langlais era pe punctul de-a profita, fără să mai stea pe gânduri, când auzi vocea șoptindu-i, decisă

— Atenție la rege, amirale!

Atenție la rege? Langlais se bloca. Regele pieselor albe se afla într-o poziție absolut inofensivă, în spatele resturilor unei rocade. Atunci, atenție la ce? Se uită la tabla de șah și nu înțelegea nimic.

Atenție la rege!

Vocea tăcea.

Toți tăceau.

Câteva clipe.

Apoi Langlais înțelese. Ceva, asemeni unui fulger, îi străbătu mintea, cu o secundă înainte ca banditul să scoată, de nu știu unde, un cuțit și, cu o mișcare extrem de rapidă, să i-l înfigă în inimă. Langlais fu mai iute decât el. îi pară brațul, reuși să-i smulgă cuțitul și, ca o înclinare a acțiunii sale impetuos începute, îi despică gâtul.

Banditul se prăbuși la pământ, îngrozite, cele două femei o rupseră la fugă. Toți ceilalți păreau împietriți de uimire. Langlais rămase calm. Cu un gest pe care mai târziu nu ar fi ezitat să-l numească inutil de solemn, smulse regele alb și-l culcă pe tabla de șah. După care, ținând cuțitul strâns în pumn, se ridică și se-ndepărtă fără grabă.

Nimeni nu mișca. Sări în spinarea primului cal ivit în cale. Mai dădu o ultimă otheadă ciudatei scene de teatru popular și o luă la goană. Așa cum se întâmplă, deseori, în momentele cruciale ale vieții noastre, se trezi în stare să închege doar un singur gând, absolut neînsemnat, era prima dată când câștiga o partidă jucând cu piesele negre.

Când sosi la palat, Adams zăcea întins în pat, fără cunoștință, pradă unei febre cerebrale.

Doctorii nu știau ce să-i mai facă. Le ordonă

— Nu faceți nimic. Nimic.

După patru zile, Adams își reveni. Langlais se găsea la căpătâiul lui. Se priviră. Adams închise din nou ochii. Langlais i se adresa cu voce

scăzută:

— Îți datorez viața.

— O viață, preciza Adams. Apoi deschise iar ochii și-i aținti în cei ai lui Langlais. Nu era privirea aceea a unui grădinar. Era a unui animal la vânătoare.

— De viața mea nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Alta e viața pe care o vreau.

Ce însemnase fraza rostită atunci Langlais înțelesese după o bună bucată de timp, când, de acum, era prea târziu pentru a o ignora.

Un grădinar, nemișcat, în picioare, în fața biroului unui amiral. Cărți și hărți peste tot. Dar ordonate. Ordonate. Și candelabre, covoare, miros de piele, tablouri întunecate, perdele brune, hărți, arme, monede, portrete. Argintărie. Amiralul îi întinde o foaie grădinarului, spunându-i:

— Hanul Almayer. Pe malul mării, aproape de Quartel.

— E acolo?

— Da.

Grădinarul împăturește foaia de hârtie, o vârstă în tașcă și-i răspunde:

— Voi pleca în seara asta!

Amiralul își pleacă privirea, în vreme ce-l aude pe celălalt rostind cuvântul:

— Adio!

Grădinarul a ajuns aproape de ușă. Amiralul, fără măcar să-l privească, murmură:

— Și apoi? Apoi, ce se va-ntâmpla?

Grădinarul se oprește.

— Mai nimic!

Și iese.

Amiralul rămâne mut.

...În timp ce mintea lui Langlais rătăcea la rutele unei mici ambarcațiuni luându-și zborul, literalmente, din apele Malagarului și Adams reflecta să se oprească înaintea unui trandafir de Borneo,

pentru a iscodi efortul unei insecte pregătită să-și reînceapă urcușul pe o petală, gata totuși să renunțe la efortul său și să-și ia zborul, prin chiar acest lucru asemănătoare și solidară cu ambarcațiunea care a făcut dovada aceluiași instinct, urcând din nou în apele

Malagarului, toți frați în implicitul refuz al realului, prin alegerea acestei fugi aeriene, uniți și de faptul de a fi imagini simultane, fixate pe retina și în memoria celor doi bărbați, pe care nimic nu i-ar mai fi putut despărți, și chiar cele două zboruri, de insectă și de velier, se încredințau, în aceeași clipă, spaimei înseși, căutând savoarea aspră a sfârșitului și făcând o tulburătoare descoperire, cât poate fi de tăcut destinul, pentru ca, nu peste mult timp, să explodeze.

8

La primul etaj al hanului Almayer, într-o cameră care dă spre coline, Elisewin se luptă cu noaptea. Nemișcată, sub așternuturi, așteaptă să vadă ce va veni mai repede, somnul ori spaima.

Se auzea marea, ca o avalanșă fără odihnă, tunet neîntrerupt al unei furtuni, fiică al nu știu cărui cer. Nu contenea o clipă. Nu cunoștea răgazul. Și mila.

Dacă o privești, nici nu-ți dai seama: ce vacarm produce. Dar, în întuneric... Tot infinitul acela devenea doar un huruit, un zid de sunete, un urlet mânios și orb. Nu se stinge marea când arde în noapte.

Elisewin simți că-i explodează în țeastă o bulă de vid. Cunoștea bine explozia aceea tainică, invizibila durere de neînchipuit. Dar faptul de a o fi cunoscut nu o ajuta cu nimic. Cu nimic. O înhață răul acela insidios, viclean – părinte vitreg, obscen, își recupera ceea ce-i aparținea.

Nu era atât frigul care se infiltra dinăuntru, nici măcar inima, înnebunită, sau transpirația ce-o cuprindea, din cap până în picioare, înghețată, sau tremurul mâinilor. Cea mai rea era senzația de dispariție, de ieșire din propria minte, de-a fi doar indistinctă panică și zvâcnit de frică.

Gânduri ca niște zdrențe ale revoltei – fiori – fața înțepenită

într-o grimasă, ca să reușească să-și țină ochii închiși, să nu privească întunecimea, oroarea fără scăpare. Un război.

Elisewin reuși să se gândească la ușa care, la câțiva metri de ea, dădea în camera părintelui

Pluche. Trebuia să o facă. Acum, dacă s-ar ridica și, fără să deschidă ochii, ar găsi-o, ar fi de ajuns vocea părintelui Pluche, doar vocea, și totul ar trece – numai să se ridice de aici – să găsească puterea de a face câțiva pași, să străbată camera, să deschidă ușa –, să se ridice, să alunece afară dintre așternuturi, să se prelingă pe lângă perete, să se ridice, să se pună în mișcare, să facă vreo câțiva pași –, să se ridice, să-și țină ochii închiși, să găsească ușa aceea, să o deschidă –, să se ridice, să încerce să respire, și apoi să se desprindă de pat – să se ridice, să nu moară – să se ridice de aici – să se ridice. Ce oroare. Ce oroare.

Nu erau câțiva metri. Erau kilometri, era o eternitate, aceeași care o despărțea de camera sa adevărată și de obiectele ei, și de tatăl său, și de locul care era al ei. Totul era departe. Pierdut era totul.

Așa nu se pot câștiga războaie. Și Elisewin se predă.

Ca moartă, deschise ochii.

Nu înțelese de la început.

Nu se aștepta.

Era lumină în cameră. O lumină slabă. Dar peste tot. Caldă. Se-ntoarse. Pe un scaun, în dreptul patului ședea Dira, cu un cărțoi deschis pe genunchi și cu un opaiț în mână. O lumânare arzând. Flăcăruia alungând întunericul.

Elisewin rămase nemișcată, cu capul ridicat puțin de pe pernă, să privească. Părea altundeva, copila, totuși se afla aici. Ochii fixați peste pagini.

picioarele, neatingând pământul, se balansau încet: pantofâorii oscilând susțineau două gambe și o fustiță.

Elisewin își lăsa iar capul pe pernă. Zărea flăcăruia lumânării scoțând fum, nemișcată. Și camera, înjur, dormind în pace. Se simți

obosită, cuprinsă de o plăcută oboseală. Reflectă la timp:

— Nu se mai aude marea!

Apoi închise ochii. Adormi.

Dimineața găsi opaițul singuratic, rezemat de scaun. Flacăra încă aprinsă. Ca și cum ar fi vegheat o noapte lungă doar o clipă. Flăcăruie invizibilă în marea lumină care pătrundea pe fereastră să aducă înăuntrul camerei noua zi.

Elisewin se sculă. Stinse lumânarea dintr-o suflare. Din orice parte auzeai strania muzică a unui instrumentist. O mare rumoare. Un spectacol.

Revenise marea.

Plasson și Bartleboom ieșiseră împreună în dimineața asta.

Fiecare cu instrumentele lui, șevalet, culori și pensule pentru Plasson, caiete și instrumente de măsurat pentru Bartleboom. Ai fi zis că au golit podul unui inventator nebun. Unul purta jambiere și scurtă de pescar, celălalt frac de academician, o pălărie de lână pe creștet și avea mânuși fără degete, mânuși de pianist. Probabil inventatorul nu era unicul nebun, pe-acolo.

În realitate, Plasson și Bartleboom nici nu se cunoșteau. E adevărat că pașii li se încrucișaseră câteodată, pe coridoarele locandei, sau în sala de mese. Nu ar fi ajuns niciodată aici, pe plajă, îndreptându-se fiecare spre locul său de muncă, dacă nu ar fi decis așa Ann Deveria.

— E uluitor! Dacă v-ar fi montat cineva împreună, pe voi doi, ar fi obținut un nebun unic și perfect. După părerea mea, Dumnezeu e încă aici, cu marele puzzle sub nas, întrebându-se unde-s cele două piese care se potriveau așa de bine.

— Ce este un puzzle? Întrebase Bartleboom exact în același moment în care Plasson întreba

— Ce este un puzzle?

A doua zi se îndreptau spre țărmul mării, fiecare cu instrumentele lui, dar împreună, spre birourile paradoxale ale muncii zilnice.

Plasson făcuse mulți bani, în anii precedenți, devenind portretistul cel mai iubit din capitală.

Se putea spune că nu fusese, în tot orașul, o familie sincer avidă de bani care să nu aibă, în casă, un

Plasson. Portrete, bineînțeles, numai portrete.

Proprietari de terenuri, soții bolnăvicioase, fii umflați, unchi scorojiți, industriași rubiconzi, domnișoare de măritat, miniștri, preoți, primadone de la Operă, militari, poetese, violoniști, academicieni, întreținute, bancheri, fii risipitori, de pe pereții cumsecade ai capitalei te fixau, oportun încadrate, sute de chipuri mirate, fatal înnobilate de ceea ce în saloane se numea „tușa

Plasson”: curioasă caracteristică stilistică, altfel explicabilă prin talentul, cu adevărat singular, cu care apreciatul pictor știa să dăruiască un reflex de inteligență oricărei priviri, chiar și unui vițel. „Chiar și unui vițel” era o precizare la care, de obicei, în saloane, se renunța.

Plasson ar fi putut continua așa ani buni.

Figurile celor bogați nu se sfârșesc vreodată. Dar, optimist, într-o zi decise să lase totul. Și să plece.

O idee foarte precisă, clocită de câțiva ani, care-l va face s-o ia din loc.

Să-i facă un portret măriei.

Vându tot ce avu, își părăsi atelierul și se lansă într-o călătorie, care, pe cât putea pricepe el, nu știa când se va termina. Erau mii de kilometri de coastă, într-o călătorie în jurul lumii.

N-ar fi fost un lucru de nimic să găsească punctul exact.

Cronicarilor mondeni, care-l întrebau despre motivele acelui neobișnuit abandon, nu le vorbea despre mare. Voiau să știe ce se ascundea în spatele renunțării celui mai mare maestru al sublimei arte a portretului. El le răspunse lapidar, cu o frază care nu înceta, în consecință, să se preteze multiplelor interpretări.

— M-am săturat de pornografie!

A plecat. Nimeni nu l-a mai găsit.

Toate acestea Bartleboom nu le cunoștea. Nu le putea ști. De aceea, aici, pe țărmul mării, epuizate amabilitățile despre vreme, riscă să-l întrebe, e drept, pentru a menține conversația:

— Pictați de mult?

Și în această împrejurare, Plasson fu lapidar:

— N-am făcut niciodată altceva!

Oricine l-ar fi ascultat vorbind pe Plasson ar fi tras concluzia că existau numai două posibilități: sau că era insuportabil de trufaș, sau nerod. Dar și atunci: era nevoie să înțelegi. Plasson avea această ciudățenie când vorbea: nu sfârșea niciodată o frază. Nu reușea să o încheie. Ajungea la sfârșit numai dacă ea nu depășea șapte, opt cuvinte. Dacă nu, se pierdea la jumătate. De aceea, cu străinii se limita la propoziții scurte și incisive. Cu acestea, trebuie spus că dovedea talent. Desigur, rezulta că-i puțin cam previzibil și plictisitor de laconic. Dar tot era mai bine decât să-l considere oarecum prost, lucru care se-ntâmpla de obicei când se lansa în fraze îndelung articulate sau chiar obișnuite: nu reușea, vreodată, să le termine.

— Spuneți-mi, Plasson: dar există ceva, în lume, pe care reușiți să-l duceți la capăt? îl întreabă într-o zi Ann Deveria, atingând cu obișnuitul cinism miezul problemei.

— Da, conversațiile neplăcute! ar fi răspuns el, ridicându-se de la masă și intrând în cameră.

Avea talentul, cum s-a spus, de-a găsi răspunsuri scurte. Un adevărat talent.

Dar nici aceste lucruri Bartleboom nu le cunoștea. Nu le putea cunoaște. Dar le înțelese în curând.

Sub soarele amiezii, el și Plasson, așezați pe plajă, mâncau din cele gătite de Dira. Șevaletul, înfipt în nisip, se găsea la câțiva metri de ei.

Obișnuita pânză albă pe șevalet. Obișnuitul vânt dinspre nord bătea peste toate.

BARTLEBOOM: Faceți câte unul pe zi din tablourile astea?

PLASSON: într-un fel...

BARTLEBOOM: Aveți camera plină...

PLASSON: Nu. Le arunc.

BARTLEBOOM: Le aruncați?

PLASSON: Îl vedeți pe cel de pe șevalet?

BARTLEBOOM: Da.

PLASSON: Așa-s toate, mai mult sau mai puțin.

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: Le-ați ținere?

Nori ce trec prin fața soarelui. Se face răcoare când nu te aștepți.
Bartleboom își pune iar pe creștet pălăria de lână.

PLASSON: E greu!

BARTLEBOOM: Mie-mi spuneți! Eu nu aș ști să desenez nici
bucata asta de brânză. E un mister cum puteți face lucrurile astea,
pentru mine e un mister.

PLASSON: Marea e grea!

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: E greu să înțelegi de unde începe.

Vedeți, pe când făceam portrete oamenilor, știam de unde să
încep, priveam figurile și știam exact...

(stop)

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: ...

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: ...

BARTLEBOOM: Dumneavoastră le făceați portrete oamenilor?

PLASSON: Da!

BARTLEBOOM: Măi să fie, de câți ani aș vrea să-mi facă cineva
portretul, cu adevărat, acum, o să vi se pară un lucru prostesc, dar...

PLASSON: Când le făceam portrete oamenilor, începeam de la
ochi. Uitam restul și mă concentram asupra ochilor, îi studiam minute
în șir, apoi îi schițam cu creionul, și aici era secretul, pentru că o dată
ce ai desenat ochii...

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: ...

BARTLEBOOM: Ce se întâmplă, odată desenați ochii?

PLASSON: Se întâmplă că restul vine de la sine, ca și cum toate celelalte componente s-ar îndrepta lin, singure, spre punctul acela inițial, nici măcar nu e nevoie de... (stop).

BARTLEBOOM: Nici măcar nu e nevoie.

PLASSON: Nu. Cineva poate să nici nu privească modelul, totul vine de la sine, gura, curbura gâtului, până și mâinile... Dar esențial e să pornești de la ochi, înțelegeți? Și în asta constă adevărata problemă, care mă face să înnebunesc, exact în asta... (stop)

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: ...

BARTLEBOOM: Aveți vreo idee în ce constă problema, Plasson?

De acord, totul era puțin cam mecanic. Dar funcționa. Era vorba numai de a se debloca. De fiecare dată. Cu răbdare. Bartleboom, cum se putea deduce din viața lui sentimentală, era un om răbdător.

PLASSON: Problema e: unde naiba sunt ochii mării? Nu voi reuși niciodată să încropesc ceva până nu-i voi descoperi, pentru că e principiul, pricepeți? Principiul a toate, și până nu voi înțelege unde este, voi continua să-mi petrec zilele privind blestemata asta de întindere de apă fără...

(stop)

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: ...

BARTLEBOOM: ...

PLASSON: Asta-i problema, Bartleboom:

Magia: de astă dată reîncepuse singur.

PLASSON: Asta-i problema: unde începe marea?

Bartleboom tace.

Trecea în sus și-n jos soarele, de la un nor la altul. Bătea vântul dinspre nord, mereu vântul, cel care organiza silențiosul spectacol. Marea continua imperturbabilă să-și recite psalmii. Dacă avea ochi, în acel moment, nu era aici ca să privească.

Tăcere.

Tăcere preț de câteva minute.

Apoi Plasson se-ntoarse spre Bartleboom și-i zise dintr-o răsuflare

— Și dumneavoastră... dumneavoastră ce studiați, cu toate instrumentele astea ridicole?

Bartleboom surâse.

— Unde se termină marea.

Două piese de puzzle. Făcute una pentru alta.

Undeva, într-o parte a cerului, un bătrân Domn, în acea clipă îi regăsise, în sfârșit.

— Drace! Ți-am spus Eu că nu puteau să dispară!

Camera e la subsol, de aici, a treia ușă pe stânga. Cheie nu există. Nu are nimeni aici. În registrul de colo trebuie să vă scrieți numele. Nu e obligatoriu, dar toți o fac aici.

Registrul cu semnături aștepta deschis pe o masă de lemn. Un pat de hârtie abia refăcut, în așteptarea viselor altor nume. Tocul bărbatului îl atinse ușor.

Adams.

După aceea se odihni o clipă, nemișcat.

— Dacă vreți să aflați numele celorlalți, mi le puteți cere mie. Nu-i un secret.

Adams își ridică ochii din registru și zâmbi.

— E un nume frumos, Dira.

Copila rămase interzisă, aruncând o privire, instinctiv, în registru.

— Nu-i scris numele meu!

— Nu aici!

Era deja prea mult, dacă avea numai zece ani copila aceea. Dar dacă dorea, putea avea mii de ani în plus. Își fixă privirea în ochii lui Adams și zise cu o voce tăioasă, care părea a unei doamne ce nu se afla aici.

— Adams nu e numele dumneavoastră!

- Nu?
- Nu!
- Și de unde știți?
- Și eu știu să citesc.

Adams zâmbi. Se aplecă, își luă bagajul și se-ndreptă spre camera lui.

— A treia ușă pe stânga, îl ajunse din urmă o voce care era iar de copilă.

Nu existau chei. Deschise ușa și intră. Nu se aștepta la așa ceva. Se aștepta ca măcar să-și găsească liberă camera.

— Oh, scuzați, articula părintele Pluche, depărtându-se de la geam și aranjându-și automat hainele.

— Am greșit camera?

— Nu, nu... eu sunt cel care... știți eu am camera de deasupra, la etajul următor, dar dă spre coline, de unde nu vezi marea: am ales-o din prudență.

— Din prudență?

— Lăsați, e o poveste lungă... în fine, voiam să știu ce se zărește de-aici, dar de-acum nu vă mai deranjez, n-aș fi venit dacă aș fi știut...

— Rămâneți, dacă doriți!

— Nu, acum plec. Aveți o mulțime de treburi, abia ați sosit?

Adams își puse bagajul jos.

— Ce prostie, bineînțeles că abia ați sosit...

ei, atunci mă duc... Ah, mă numesc Pluche, părintele Pluche.

Adams aprobă din cap.

— Părintele Pluche.

— Da!

— Pe curând, părinte Pluche!

— Da, pe curând!

O zbughi spre ușă și ieși. Trecând prin fața recepției – să-i spunem așa –, se simți obligat să bombăne

— Nu știam că ar fi sosit cineva, voiam doar să știu cum se vede marea...

— Nu contează, părinte Pluche.

Era gata să iasă, când se opri, întorcându-se pe propriile-i urme și, întinzându-se spre recepție, o întrebă în șoaptă pe Dira

— După dumneavoastră, ar putea fi doctor?

— Cine?

— El!

— Întrebați-l.

— Nu mi se pare un om care are chef să i se pună întrebări. Nici măcar nu s-a prezentat.

Dira ezită o clipă.

— Adams.

— Adams și atât?

— Adams și atât!

— Ah!

S-ar fi îndepărtat, dar mai avea de spus ceva.

Și-i spuse cu o voce și mai joasă.

— Ochii... are ochii unui animal pornit la vânătoare.

Acum terminase într-adevăr.

Ann Deveria se plimba de-a lungul țărmului în pelerina ei violetă. Alături, o tânără ce se numea

Elisewin, cu umbreluța ei albă. Are șaisprezece ani. Poate va muri sau poate va trăi. Cine știe?

Ann Deveria îi vorbește fără să-și desprindă ochii din neantul pe care-l are dinainte. Dinainte în multe sensuri.

— Tatăl meu nu voia să moară, îmbătrânea, dar nu murea, îl măcinau bolile, dar el rămânea neînfricat, se agăța de viață. Spre sfârșit nu mai ieșea nici măcar din camera lui. Trebuia să i se facă totul. Ani în șir. Se zăvorâse într-un fel de cetate, în întregime a sa, construită în colțul cel mai puțin vizibil din sine însuși. A renunțat la toate, dar a păstrat două lucruri de care i-a păsat într-adevăr: să scrie și să urască. Scria cu dificultate, cu o mână pe care reușea încă să și-o miște. Și ura cu ochii. De vorbit, nu mai vorbi până la sfârșit. Scria și ura. Când a murit – deoarece a murit în cele din urmă –, mama culese sute de foi

mâzgălite și le citi una câte una. Erau numele celor pe care-i cunoscuse. O listă întreagă. Și în dreptul fiecăruia, descrierea minuțioasă a unei morți cumplite. Eu nu am citit foile acelea, dar ochii – ochii cu care ura, în fiecare minut din fiecare zi, până la sfârșit, i-am văzut. M-am căsătorit cu soțul meu pentru că avea ochi buni. Era singurul lucru care conta. Avea ochi buni.

Viața nu se desfășoară după cum ți-o imaginezi. Are drumul ei. Și tu pe al tău... Și nu este același drum. Așa... Nu că aș fi vrut să fiu fericită, asta nu. Voiam... să mă salvez, iată, să mă salvez. Dar am priceput târziu în ce parte trebuia să merg: în cea a dorințelor.

Cineva se aștepta să existe alte lucruri care i-ar salva pe oameni: datoria, onestitatea, să fie buni, să fie dreapți. Nu. Dorințele sunt cele care ne salvează, unicul lucru adevărat. Urmează-le și te vei salva. Dar asta am înțeles-o prea târziu. Dacă le acorzi timp în viață, ea ți se perindă prin fața ochilor într-un mod straniu, inexorabil, și atunci îți dai seama că nu poți dori ceva fără să-ți faci rău. Și aici sare în aer totul: nu există cale de scăpare, cu cât te agiți mai tare, cu atât se strânge plasa, cu cât te răzvrătești, cu atât te rănești mai mult. Nu-i cale de ieșire. Când era prea târziu, am început să doresc. Mi-am făcut atâta rău cât nici nu-ți poți închipui.

Știi cât e de frumos aici?

Uite, noi ne plimbăm, ne lăsăm urmele pe nisip și ele rămân aici, precise, ordonate. și mâine te vei trezi, vei privi plaja mare și nu va mai fi nimic.

Marea le șterge, noaptea. Marea le ascunde, ca și cum n-ar fi trecut nimeni, ca și cum n-am fi existat vreodată. Dacă se află un loc pe lume, în care să te gândești că ești nimic, acel loc este aici.

Nu mai este pământul, nu e încă marea. Nu-i viața falsă, nu-i viața adevărată. E timpul. Timpul ce trece. Și gata.

Ar fi un refugiu perfect. Invizibil oricărui inamic. Suspendați. Albi ca tablourile lui

Plasson. Imperceptibili și pentru ei înșiși. Dar există ceva care sparge acest purgatoriu. Și e un lucru de care nu poți scăpa. Marea.

Marea vrăjește, marea ucide, emoționează, înspăimântă, te face chiar să râzi, de multe ori dispare, se travestește în lac, sau construiește furtuni, devorează nave, dăruiește bogății, nu dă răspunsuri, e înțeleaptă, e plăcută, e puternică, e imprevizibilă. Dar, mai ales, marea te cheamă. Ai să descoperi, Elisewin.

Nu face, în fond, altceva decât asta: ne cheamă.

Nu încetează niciodată, pătrunde în tine, o simți în spate, pe tine te vrea. Poți să te și prefaci, dar nu-ți ajută. Nu va înceta să te cheme. Marea pe care o vezi și toate celelalte pe care n-ai să le vezi, dar care vor fi, mereu, la pândă, răbdătoare, un pas dincolo de viața ta. Neodihnite, le vei simți chemându-te. Asta se întâmplă în acest purgatoriu de nisip. S-ar întâmpla în orice paradis, în orice infern. Fără să-ți explice nimic, fără să-ți spună unde, va fi întotdeauna o mare care te va chema.

Ann Deveria se oprește. Se apleacă, își scoate pantofii, îi lasă pe nisip, își reia desculță plimbarea. Elisewin nu se clinește. Așteaptă să se-ndepărteze câțiva pași, apoi îi spune cu o voce destul de tare, ca să se facă auzită:

— Eu voi pleca peste câteva zile de-aici. Și voi intra în mare și mă voi vindeca. Asta-i ceea ce-mi doresc. Să mă vindec. Să trăiesc. Și într-o zi să devin frumoasă ca dumneavoastră.

Ann Deveria se întoarce. Surâde, își caută cuvintele. Le găsește:

— Mă vei lua cu tine?

Pe pervazul ferestrei lui Bartleboom, de astă dată se așază două persoane. Obişnuitul copil și

Bartleboom. Picioarele bălăbănind, în gol, privirea rătăcind pe mare.

— Ascultă, Dood!

Dood se numește copilul.

— Văzând că stai mereu aici...

— Mmh...

— Tu cel puțin știi...

— Ce anume?

— Unde-și are ochii, marea?

— Pentru că-i are, nu-i adevărat?

— Da!

— Și unde, naiba, se află?

— Navele!

— Navele, care?

— Navele sunt ochii mării!

Rămâne înlemnit Bartleboom. Asta nu-i dăduse prin minte.

— Dar există sute de nave...

— Are sute de ochi, ea. N-ar vrea cumva să-și rezolve treburile cu doi.

Efectiv. Cu toată munca pe care o are. Și imensă cum e. E un bun simț în toate astea.

— Da, dar atunci, scuzați!

— Mmh!

— Și naufragiile, furtunile, taifunurile, toate acele... De ce ar fi nevoie să fie devorate navele, dacă sunt ochii ei?

Are un aer un pic neliniștit Dood, când se-ntoarce spre Bartleboom și i se adresează:

— Dar dumneavoastră... dumneavoastră nu închideți ochii niciodată?

— Dumnezeule, Hristoase! Are un răspuns pentru orice copilul ăsta.

Se gândește Bartleboom. Se gândește și rumegă în minte. Reflectează și raționează. Apoi, dintr-un salt, coboară de pe pervaz, în partea dinspre cameră, se-nțelege. Ar trebui să aibă aripi, ca să sară în partea cealaltă.

— Plasson... trebuie să-l găsesc pe Plasson...

e nevoie să-i spun... la naiba, nu era așa de greu, ajungea să te gândești puțin...

Își caută gâfâind pălăria de lână. N-o găsește.

Lucru explicabil: o are pe cap. Renunță. O zbughește afară din cameră.

— Ne mai vedem, Dood!

— Ne mai vedem!

Rămâne acolo numai copilul, cu ochii ațintiți la mare. Stă puțin. Apoi, privind în jur, își dă seama că nu-i nimeni și dintr-un salt e jos de pe pervaz. De partea plajei, bineînțeles.

Într-o zi se trezire și nu mai era nimic. Nu dispăruseră doar urmele pe nisip. Dispăruse totul, ca să spunem așa.

O ceață de neimaginat.

— Nu e ceață, sunt nori!

Nori incredibili.

— Sunt nori marini. Cei din cer sunt mai sus, cei marini mai jos. Rareori apar, apoi se duc.

Știa o mulțime de lucruri Dira.

Desigur, să privești afară era impresionant.

Numai în prima seară tot cerul era plin de stele, ca într-o poveste. Iar acum, ca și cum ai fi stat într-o ceașcă de lapte. Fără să mai socotești frigul. Ca și cum te-ai afla înăuntrul unei cești cu lapte rece.

— La Carewall e la fel!

Părintele Pluche își lipise nasul de geam, încântat.

— Va dura zile în șir. Nu se mișcă un milimetru.

Aici e ceață, chiar ceață, și nu pricepi nimic, o dată ce s-a lăsat. Lumea se plimbă și ziua cu o torță în mână, ca să-nțeleagă câte ceva. Dar nu servește prea mult nici asta. Noaptea, apoi... se-ntâmplă să

nu pricepi chiar nimic. Gândeți-vă că Ario Cruț, într-o seară, s-a întors acasă, a greșit casa și s-a trezit de-a dreptul în patul lui Metel Cruț, fratele său. Metel nici măcar nu-și dăduse seama, dormea ca un bolovan, dar soția lui observase. Un bărbat care i se strecoară în pat. De necrezut! Ei, știi ce i-a spus?

Și aici, în mintea părintelui Pluche se dezlănțui lupta obișnuită. Două fraze frumoase se desprinseseră din locurile de lansare ale creierului, având înaintea lor măsura bine precizată a unei voci prin care ieșiseră la lumină. Cea mai chibzuită din cele două, considerând că era vorba mereu de vocea unui preot, era, fără îndoială

— Fă-o, și voi țipa.

Dar avea neajunsul de-a fi falsă, învinse alta, cea adevărată.

— Fă-o, sau mă apuc să țip.

— Părinte Pluche!

— Ce-am spus?

— Ce-ați spus?

— Am spus eu ceva?

Stăteau cu toții în marele salon ce dădea spre mare, la adăpost de revărsarea aceea de nori, nu fără o neplăcută senzație că nu știu prea bine ce fac. Altceva e să nu faci nimic. Altceva e să nu poți face nimic. E un lucru diferit. Erau cu toții cam derutați. Pești în acvariu.

Cel mai neliniștit se arăta Plasson: cu jambiere și haină de pescar, rățăcea nervos, spionând de-acolo, din spatele ferestrelor, marea lăptoasă care nu ceda niciun milimetru.

— Pare într-adevăr unul dintre tablourile dumneavoastră – observă cu voce tare Ann Deveria, care sta scufundată într-un fotoliu de răchită și observa marele spectacol.

— Totul miraculos de alb.

Plasson continua să se plimbe înainte și-napoi.

Ca și cum nici măcar n-ar fi auzit.

Bartleboom își ridică însă capul din cartea pe care o răsfoia leneș.

— Dumneavoastră sunteți prea severă, doamnă

Deveria. Domnul Plasson încearcă să facă un lucru foarte greu și tablourile sale nu-s mai albe decât cărțile mele.

— Scrieți o carte? se auzi vocea Elisewinei din scaunul său așezat în fața șemineului.

— Un fel de carte!

— Ai auzit, părinte Pluche, domnul Bartleboom scrie cărți.

— Nu, nu e chiar o carte...

— E o enciclopedie, dădu lămuriri Ann Deveria.

— O enciclopedie?

Și gata. Uneori ajunge un fleac pentru a uita imensa mare de

lapte de care între timp nu-ți mai pasă. E suficient sunetul unui cuvânt străin.

Enciclopedia. Un singur cuvânt. Curioși toți.

Bartleboom, Elisewin, părintele Pluche, Plasson și doamna Deveria.

— Domnule Bartleboom, nu mai faceți pe modestul, explicați-i domnișoarei povestea cu limitele fluviilor și toate celelalte.

— Se intitulează „Enciclopedia limitelor întâlnite în natură”.

— Bun titlu! Eu aveam un învățător la seminar...

— Lăsați-l să vorbească pe părintele Pluche!

— Lucrez de la doisprezece ani. E o treabă complicată... practic studiez până unde poate ajunge natura, sau, și mai exact: unde decide să se oprească. Deoarece se oprește mereu, mai devreme ori mai târziu. E un lucru științific. De pildă...

— Dați exemplul copironilor!

— Ei, acela-i un caz particular.

— Ați și auzit de povestea copironilor, Plasson?

— Vedeți că mie mi-a relatat povestea doamna

Deveria și dumneavoastră ați auzit-o de la mine.

— La naiba! Ați avut o frază foarte lungă, felicitări, Plasson, vă reveniți!

— La urma urmelor, ce sunt copironii?

Copironii trăiesc sub ghețurile nordice. Sunt în felul lor animale perfecte. Practic, nu îmbătrânesc. Dacă vreți, ar putea fi eterni.

— Oribil.

— Dar, atenție, natura controlează totul, nu-i scapă nimic. Și atunci, iată ce se-ntâmplă: la un anumit punct, când au în jur de șaptezeci, optzeci de ani, copironii încetează să mai mănânce.

— Nu.

— Ba da! Încetează să mai mănânce. Mai trăiesc vreo trei ani în starea aceea, apoi mor.

— Trei ani fără să mănânce?

— În medie. Unii rezistă și mai mult. Dar, la sfârșit, asta-i lucrul

important, mor. E științific.

— Dar e o sinucidere!

— Într-un sens, da.

— Și trebuie să vă credem, Bartleboom?

— Uitați-vă aici, am și desenul... desenul unui copiron...

— La naiba, aveți dreptate, Bartleboom, l-ați desenat ca pe un câine, într-adevăr, eu n-am mai văzut un desen (stop)

— Nu l-am făcut eu... marinarul care mi-a relatat povestea l-a desenat...

— Un marinar?

— Toată povestea o știți de la un marinar?

— Da! De ce?

— Ah, felicitări, Bartleboom, cu adevărat e științific...!

— Eu vă cred!

— Mulțumesc, domnișoară Elisewin!

— Eu vă cred, și la fel și părintele Pluche, nu-i așa?

— Desigur, e o poveste absolut verosimilă, ba mai mult, dacă mă gândesc bine, am mai auzit-o, trebuie să fi fost la seminar...

— Se nvață cu adevărat o mulțime de lucruri în aceste seminarii... există și pentru femei?

— Acum, dacă mă gândesc, Plasson, mi-ați putea face ilustrațiile pentru Enciclopedie, n-ar fi minunat?

— Trebuie să desenez copironii?

— Ei, lăsând la o parte copironii, sunt o mulțime de alte lucruri... am scris 872 de articole, puteți să alegeți ce preferați...

— 872?

— Nu vi se pare o idee bună, doamnă Deveria?

— Pentru articolul mare, cel puțin ai putea să renunți la ilustrații...

— Părintele Pluche și-a făcut singur desenele.

— Elisewin, las-o moartă...

— Dar e adevărat...

— Să nu-mi spui că avem alt savant...

- E o carte splendidă.
- Chiar scrieți și dumneavoastră, părinte Pluche?
- Nu, e un lucru un pic... special, nu e propriu-zis o carte.
- Ba e o carte.
- Elisewin...
- N-o arată nimănui, dar e splendidă!
- Eu cred că sunt poezii.
- Nu chiar.
- Dar sunteți pe-aproape.
- Cântece?
- Nu.
- Hai, părinte Pluche, nu vă lăsați rugat...
- Iată, asta-i...
- Asta-i ce?
- Nu, ziceam, apropo de rugăciune...
- Să nu-mi spuneți că...
- Rugăciuni. Sunt rugăciuni.
- Rugăciuni?
- Adio...
- Dar nu-s ca altele, rugăciunile părintelui Pluche...

— Eu găsesc că e o idee excelentă. Am simțit mereu că ne lipsește o carte frumoasă de rugăciuni.

— Bartleboom, un savant nu ar trebui să se roage, dacă e un veritabil savant n-ar trebui nici măcar să se gândească să (stop)

— Dimpotrivă! Tocmai pentru că studiem natura, natura nefiind altceva decât oglinda...

— A scris și o carte foarte frumoasă pornind de la un medic. E un savant, nu?

— Cum ar fi să scrii despre un medic?

— Se intitulează: Rugăciunea unui medic care salvează un bolnav și în momentul în care acela se ridică, vindecă, el se simte mort

de oboseală.

— Cum?

— Dar nu e un titlu de rugăciune!

— V-am spus că rugăciunile părintelui Pluche nu sunt ca altele.

— Dar toate se numesc așa?

— Ei, unele titluri le-a scurtat, dar ideea aceasta-i.

— Spuneți-ne despre celelalte, părinte Pluche!

— O, acum vă interesează rugăciunile, Plasson?

— Nu știu... există Rugăciune pentru un copil care nu reușește să spună **r** sau Rugăciunea unui om gata să cadă într-o prăpastie și nu ar vrea să moară...

— Nu cred!

— Da, evident e foarte scurtă, puține cuvinte...

sau Rugăciunea unui bătrân căruia-i tremură mâinile, lucruri de acest fel...

— Dar e extraordinar!

— Puțin... nu-s ușor de scris; de fiecare dată se cere, dar dacă nu-i inspirație...

— Dar cam câte?

— Acum e acum... sunt 9 502.

— Nu...

— Dar e o nebunie...

— Ce naiba, Bartleboom, dacă facem o comparație, enciclopedia dumneavoastră e un carnet de însemnări.

— Dar cum procedați, părinte Pluche?

— Nu știu.

— Ieri a scris una foarte frumoasă.

— Elisewin.

— Într-adevăr.

— Elisewin, te rog...

— Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Amuțesc toți, pe neașteptate.

Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Dar n-a spus-o privind pe cineva anume.

Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Altundeva se uita când a vorbit, și-ntr-acolo se-ntorc toți, uimiți.

O masă lângă ușa de sticlă de la intrare. Un bărbat stă la masă, cu o pipă stinsă în mână.

Adams. Nimeni nu știe când a venit. Poate-i de o secundă aici, poate dintotdeauna.

— Ieri seară, a scris una despre dumneavoastră!

Rămân toți neliniștiți, dar Elisewin se ridică și se-apropie.

— Se numește Rugăciunea unui om care nu vrea să-și spună numele.

Dar cu blândețe. O spune cu blândețe.

— Părintele Pluche crede că dumneavoastră sunteți doctor.

Adams surâde.

— Numai uneori.

— Eu, însă, zic că sunteți marinar.

Tăcuți, ceilalți. Nemișcați. Dar nu pierd un cuvânt, un sunet.

— Doar uneori.

— Și-acum, aici, ce sunteți?

Adams clătină din cap.

— Doar unul care așteaptă.

Elisewin e în picioare, în fața lui. Are o întrebare exactă și extrem de simplă în minte.

— Ce așteptați?

Numai două cuvinte. Dar nu reușește să le pronunțe, deoarece cu o clipă înainte aude în cap o voce murmurând:

Nu-mi cere asta, Elisewin. Nu mi-o cere, te rog!

Rămâne așa, nemișcată, fără să spună nimic, cu ochii fixați în ochii, muți ca pământul, ai lui

Adams.

Liniște.

Apoi Adams își înalță privirea pe deasupra ei și rostește:

— E un soare minunat astăzi.

Dincolo de ferestre, fără nicio lamentație, a murit orice nor, și răsună orbitor aerul limpede al unei zile înviată din neant.

Plajă. Și mare.

Lumină.

Vântul dinspre nord.

Tăcerea mareelor.

Zile. Nopti.

O liturghie. Nemișcată, după cât se pare.

Nemișcată.

Persoane ca gesturile unui rit.

Altceva decât oameni.

Gesturi.

Dacă-i aspiră lingușitoarea ceremonie cotidiană, transfigurată în oxigen într-un angelic surplace.

Dacă îi metabolizează perfectul peisaj al țărmului, convertiți în figurine ale unui evantai de mătase.

Cu fiecare zi tot mai nemișcați.

Așezați la un pas de mare, se schimbă dispărând, și-n interstițiile unui elegant nimic primesc consolarea unei provizorii inexistente.

Plutește, pe acel trompe-l'oeil al sufletului, argintiul sunet prelung al cuvintelor lor, unica fisură perceptibilă în liniștea de nespus a vrăjii.

— Dumneavoastră mă credeți nebun?

— Nu!

Bartleboom le-a relatat întreaga poveste. Scrisorile, cufărul de mahon, femeia care așteaptă.

Totul.

— N-am mai spus-o nimănui!

Tăcere. Seară. Ann Deveria. Părul desfăcut.

O cămașă de noapte lungă până la călcâie. Camera sa. Lumina joacă pe pereți.

— De ce eu, Bartleboom?

Își răsucea marginea vestonului profesorul.

Nu-i ușor. Nimic nu-i ușor.

— Pentru că am nevoie să mă ajutați.

— Eu?

— Dumneavoastră!

Unul își inventează fapte mărețe, mari istorii, asta-i situația, și după ce trec anii el și crede în ele, nu contează cât de nebunești sunt și de neverosimile, le duce-n spate și gata. Și mai sunt și fericiți de lucruri de acest gen. Fericiți. Și ar putea să nu se isprăvească niciodată. Apoi, într-o zi, se-ntâmplă să se rupă ceva, în miezul mării mașinării fantastice, tac, fără niciun motiv, se destramă totul dintr-odată și tu rămâi aici, fără să-nțelegi cum toată povestea aceea fabuloasă n-o mai duci în spate, ci-ți stă dinainte, ca și cum ar fi fost nebunia altcuiva și acel altul ești tu. Tac. De multe ori, e de ajuns un fleac. Chiar o singură întrebare care se pune. E destul.

— Doamnă Deveria... eu cum să fac s-o recunosc pe femeia aceea, a mea, atunci când o voi întâlni?

Și o singură întrebare elementară, care apare din cotloanele subterane în care era îngropată. E

de ajuns?

— Cum voi ști s-o recunosc, atunci când o voi întâlni?

Așa.

— Dar în toți acești ani nu v-ați întrebat nici!

odată?

— Nu! Știam c-aș fi recunoscut-o, asta-i tot.

Dar acum mi-e frică. Mi-e frică, nu voi fi capabil s-o recunosc. Și ea va trece pe lângă mine. Și-o voi pierde.

Ducea în cârcă toată teama din lume profesorul Bartleboom.

— Învățați-mă dumneavoastră, doamnă

Deveria, cum să fac s-o recunosc atunci când am s-o văd!

Doarme Elisewin, la lumina unei lumânări și a unei fete. Și părintele Pluche, între rugăciunile lui, și Plasson, în albul tablourilor sale. Poate doarme până și Adams, animalul la pândă.

Doarme hanul Almayer, legănat de oceanul-mare.

— Închideți ochii, Bartleboom, și dați-mi mâinile dumneavoastră!

Bartleboom o ascultă. Și deodată simte în mâinile lui obrazul femeii și buzele care i se joacă cu degetele, și apoi gâtul subțire și cămașa care se descheie, mâinile ei care i le conduc pe ale lui de-a lungul pielii calde și foarte moi, și i le strânge la ea, să simtă tainele acelui trup necunoscut, să capteze acea căldură, pentru a urca apoi pe spate, în păr și iar pe buze, unde degetele alunecă înainte și înapoi, până când ajunge să le oprească o voce care se decupează în întuneric:

— Privește-mă, Bartleboom!

Cămașa i-a coborât pe pânțele. Ochii îi surâd fără nicio sfială.

— Într-o zi o să vedeți o femeie și veți simți toate acestea fără măcar s-o atingeți. Dați-i scrisorile dumneavoastră. Le-ați scris pentru ea.

Zumzăie o mie de lucruri în mintea lui

Bartleboom, în vreme ce-și retrace mâinile ținând palmele deschise, ca și cum, închizându-le, i-ar scăpa totul.

Era așa de încurcat când ieși din cameră, că-i păru că zărește, în penumbră, aievea, figura unei fete atât de frumoase, ghemuită pe o pernă mare, în fundul patului. Dezbrăcată. Pielea albă ca un nor marin.

— Când vrei să pleci, Elisewin? o întreabă părintele Pluche.

— Și tu?

— Eu nu vreau nimic. Dar trebuie să ajungem la Daschenbach, mai devreme ori mai târziu.

Acolo trebuie să te tratezi. Acesta... acesta nu-i un loc potrivit să te tratezi.

— De ce spui asta?

— Există ceva... ceva bolnav în locul ăsta.

Nu-ți dai seama? Tablourile albe ale pictorului, măsurătorile infinite ale lui Bartleboom... apoi, femeia aceea care e frumoasă, dar e nefericită și singură, nu știu... ca să nu mai spun de bărbatul care așteaptă... ceea ce face e să aștepte.

Dumnezeu știe ce, sau pe cine... Și totul... totul se oprește la un pas dincolo de explicații. Nu-i nimic real, înțelegi?

Tace și reflectează Elisewin.

— Și nu-i destul! Știi ce-am descoperit? Există un alt oaspete la han. În a șaptea cameră, aceea care părea liberă. Eh, nu e goală. E un bărbat înăuntru. Dar nu iese niciodată. Dira n-a vrut să-mi spună cine e. Nimeni dintre ceilalți nu l-a văzut vreodată, îi duc mâncarea în cameră. Ți se pare normal?

Tace, Elisewin.

— Ce loc e ăsta, unde lumea există, dar e invizibilă, sau se plimbă înainte și înapoi la infinit, ca și cum ar avea eternitatea dinainte pentru...

— Ăsta-i țărmul mării, părinte Pluche. Nici pământ, nici mare. Un loc care nu există.

Se ridică, Elisewin. Surâde.

— E o lume a îngerilor.

E gata să iasă. Se oprește.

— Vom pleca, părinte Pluche. Încă vreo câteva zile și vom pleca.

— Acum, ascultă-mă bine, Doi! Tu trebuie să privești marea. Și când observi o navă, îmi spui.

Ai priceput?

— Da, domnule Plasson!

— Bravo.

Adevărul e că Plasson nu vede prea bine. Vede de-aproape, dar nu vede la distanță. Spune că a petrecut prea mult timp uitându-se la figurile celor bogați. Ți se strică vederea. Ca să nu mai vorbim de restul. Așa că el le caută, navele, dar nu le găsește. Cel puțin, Dol reușește.

— Trec departe navele, domnule Plasson!

— De ce?

— Pentru că le e frică de pașii diavolului.

— Care ar fi?

— Stânci. Sunt stânci, aici în față, de-a lungul întregii coaste.

Apar din mare, dar nu le vezi.

Așa că navele se-ntorc în larg.

— Numai stâncile ne mai lipseau.

— Le-a pus diavolul.

— Da, Doi.

— Într-adevăr! Știți, diavolul locuiește aici, jos, în insula lui Taby. Ei, într-o zi, o fetișcană care era o sfântă luă o barcă și, vâslind trei zile și trei nopți, ajunse la insulă. Era splendidă.

— Insula ori sfânta?

— Fetișcana!

— Ah!

— Era așa de frumoasă, încât, văzând-o, diavolul se sperie de moarte, încercă s-o gonească, dar ea nu se clinti un milimetru. Stătea acolo și-l privea. Până când, într-o zi, diavolul nu mai poate într-adevăr să mai...

— Putu.

— Nu mai putu, într-adevăr, și, urlând, o rupse la fugă, înăuntrul mării, până dispăru și nimeni nu l-a mai zărit.

— Și ce legătură are cu stâncile?

— Are, deoarece, la fiecare pas pe care-l făcea diavolul, fugind, ieșea din mare o stâncă. Unde-și punea piciorul, poc, răsărea o stâncă. Și acum sunt încă aici. Sunt pașii diavolului.

— Frumoasă poveste!

— Da.

— Nu vezi nimic?

— Nu.

Tăcere.

— Dar stăm toată ziua, aici?

— Da.

Tăcere.

— Îmi plăcea mai mult când veneam să vă aduc seara cu barca.

— Nu te lăsa distrat, Doi!

— Ați putea scrie o poezie pentru ei, părinte

Pluche.

— Dumneavoastră ziceți că pescărușii se roagă?

— Desigur. Mai ales când sunt gata să moară.

— Și dumneavoastră vă rugați vreodată.

Bartleboom?

Își aranja pălăria de lână pe cap Bartleboom.

— Mai demult mă rugam, apoi mi-am făcut o socoteală, în opt ani, îmi era îngădui să-i cer

Atotputernicului două lucruri. Rezultatul: sora mea e moartă și pe femeia cu care m-am căsătorit trebuie s-o întâlnesc iar. Acum mă rog mult mai puțin.

— Nu cred că...

— Numerele ne vorbesc limpede, părinte

Pluche. Restul e poezie.

— Asta-i. Dacă am fi fost puțin mai...

— Nu îngreunați lucrurile, părinte Pluche.

Problema e simplă. Dumneavoastră credeți, într-adevăr, că Dumnezeu există?

— Ei, acum a exista mi se pare un termen ușor excesiv, dar cred în a fi, iată, într-un mod numai al său, că o fi.

— Și ce diferență-i?

— Există o diferență, Bartleboom, și iată cum: luați, de pildă, povestea cu a șaptea cameră... da, povestea bărbatului aceluia, la han, care nu iese niciodată din camera lui, și toate celelalte, nu?

— Ei și?

— Nimeni nu l-a văzut. Mănâncă, după câte se pare. Dar poate foarte bine să fie un truc. Ar putea să nu existe. O invenție a Direi. Dar pentru noi, oricum, ar fi. Seara se aprinde lumina, în acea cameră, uneori, se aud zgomote, chiar dumneavoastră treceți pe acolo, încetiniți pașii, încercați să priviți, să auziți ceva... Pentru noi omul acela există.

— Dar nu-i adevărat. Și-apoi omul acela e nebun, e un...

— Nu e un nebun, Bartleboom. Dira afirmă că e un gentilom, un

veritabil domn. Mai spune că are o taină, aici e totul, dar e o persoană cât se poate de normală.

— Și dumneavoastră o credeți?

— Nu știu cine e, nu știu dacă există, dar știu că este. Pentru mine este. Și este un om care se teme.

— Se teme?

Bartleboom clatină din cap.

— Și, mă rog, de ce? „S

— Dumneavoastră nu mergeți pe plajă?

— Nu!

— Dumneavoastră nu vă plimbați, nu scrieți, nu faceți tablouri nu vorbiți, nu întrebați. Dumneavoastră așteptați, așa-i?

— Da.

— Și, mă rog, de ce? Pentru că nu faceți ceea ce trebuie să faceți și s-a sfârșit?

Adams își îndreaptă privirea spre copila care vorbește, cu o voce de femeie, dacă vrea, iar în momentul acela vrea.

— În mii de locuri din lume, am văzut hanuri ca ăsta. Sau: am văzut hanul ăsta în mii de locuri din lume. Aceeași singurătate, aceleași culori, aceleași parfumuri, aceeași tăcere. Lumea sosește și timpul se oprește. Pentru cineva trebuie să fie o senzație de fericire, așa-i?

— Pentru cineva.

— Dacă m-aș întoarce, atunci asta aș alege:

să trăiesc în fața mării.

Tăcere.

— În fața ei.

Tăcere.

— Adams...

Tăcere...

— Încetează să mai aștepti! Și-apoi, nu-i așa de greu să omori pe cineva.

— Dar, după părerea ta, voi muri, departe?

— La Daschenbach?

- Când mă vor lăsa în mare.
- Dar închipuie-ți...
- Hai, spune-mi adevărul, părinte Pluche, nu glumi!
- Nu vei muri, îți jur, nu vei muri.
- Și tu de unde știi?
- O știu.
- Uff.
- Am visat.
- Visat...

— Ascultă-mă, atunci, într-o seară, mă duc la culcare, mă strecor în pat și când să sting văd că se deschide ușa și intră un băiețel. Credeam că era vreun camerist sau ceva de genul ăsta. În schimb, se apropie și mă întreabă: „Există ceva ce-ați vrea să visați în noaptea asta, părinte

Pluche?” Așa. îi răspund: „Pe contesa Vermeer făcând baie”.

— Părinte Pluche...

— Era o glumă, nu? Bine, el nu zice nimic, surâde ușor și pleacă.

Eu adorm, și ce visez?

— Pe contesa Vermeer făcând baie.

— Asta-i.

— Și cum era?

— O, nimic, o dezamăgire...

— Urâtă?

— Plinuță, deși nu părea, o dezamăgire...

Oricum... Revine în fiecare seară băiețelul. Se numește Ditz și de fiecare dată mă-ntreabă dacă vreau să visez ceva anume. Așa că alaltăieri i-am replicat: „Vreau s-o visez pe Elisewin. Vreau s-o visez când va fi mare”. Am adormit și te-am visat.

— Și cum eram?

— Vie.

— Vie și mai cum?

— Vie. Nu-mi cere mai mult. Erai vie.

— Vie... eu? f

Ann Deveria și Bartleboom, șezând unul lângă celălalt, într-o barcă trasă pe uscat.

— Și dumneavoastră ce i-ați răspuns? –, întreabă Bartleboom.

— Nu i-am răspuns.

— Nu? „ ” t

— Nu. >— «... -”.

— Și ce se va-ntâmpla acum?

— Nu știu. Cred că va veti. „ ” - Nu sunteți fericită?

— Mi-e dor de el. Dar nu știu.

— Măcar va veni și vă va lua cu el pentru totdeauna.

— Nu spuneți idioțenii, Bartleboom!

— Și de ce nu? Vă iubește, ați spus-o dumneavoastră, sunteți tot ce are în viață...

Amantul Annei Deveria a descoperit, în fine, unde a exilat-o soțul. I-a scris, în acest moment e poate pe drum spre mare și spre plajă.

— Voi veni aici și vă voi duce pentru totdeauna.

Surâde, Ann Deveria.

— Repetați-mi-o, Bartleboom! Exact cu același ton, vă rog! Repetați-mi-o!

— Acolo, jos... uite-o acolo!

— Unde, acolo?

— Acolo... nu, mai la dreapta, uite, acolo...

— O văd! O văd, zău.

— Trei catarge!

— Trei catarge?

— E o navă cu trei catarge, nu vedeți?

— Trei?

— Plasson, dar de când stăm noi aici?

— Dintotdeauna, doamnă!

— Nu, vă-ntreb serios!

— Dintotdeauna, doamnă. Serios.

— După mine, e un grădinar.

— De ce?
— Știe numele arborilor.
— Și dumneavoastră cum de le știți, Elisewin?
— Mie, povestea din camera a șaptea nu-mi place defel.
— Ce supărare vă produce?
— Mă sperie, un om care nu se lasă văzut.
— Părintele Pluche spune că acela se teme.
— Dar de ce?
— Uneori, mă-ntreb ce stăm și mai așteptăm.
Tăcere.

— Să fie prea târziu, doamnă.
Ar fi putut continua așa la nesfârșit.

CARTEA A DOUA

<titlu>Pântecele mării

Paisprezece zile după ce ridică ancora din

Rochefort, fregata Alliance a marinei franceze eșua, datorită nepriceperii comandantului și impreciziei hărților, într-un banc de nisip, în largul coastelor Senegalului. Tentativele de a elibera coca se dovediră fără rezultat. Nu le rămăsese altceva de făcut decât să abandoneze nava. Deoarece șalupele disponibile nu erau suficiente pentru a adăposti întregul echipaj, a fost construită și lăsată la apă o plută lungă de vreo patruzeci de picioare și lată cam pe jumătate. Pe ea fură urcați 147 de oameni: soldați, marinari, câțiva pasageri, patru ofițeri, un medic și un inginer cartograf. Planul de evacuare a navei prevedea ca toate cele patru șalupe aflate la dispoziție să remorcheze pluta până la țărm. Nu mult după ce-au abandonat epava Alliance, panica și dezordinea cuprinsesă convoiul care, încet, încerca să atingă coasta. Din lașitate ori din incapacitate – nimeni nu a reușit să stabilească adevărul – șalupele pierduseră legătura cu pluta, frânghia de remorcare rupându-se. Sau cineva a tăiat-o. Șalupele continuau să se îndrepte spre pământ, iar pluta a fost lăsată în voia sorții, în mai puțin de o jumătate de oră, purtată de curenți, nu se mai zărea la orizont.

Primul lucru e numele meu, Savigny.

Primul lucru e numele meu, al doilea e privirea celor care ne-au părăsit – ochii lor, în acel moment – îi țineau fixați spre plută, nu reușeau să se uite-n altă parte, dar nu era nimic înăuntrul acelor priviri, nimicul absolut, nici ură, nici milă, remușcare, teamă, nimic. Ochii lor.

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând: sunt pe punctul de-a muri, nu voi muri. Sunt pe punctul de-a muri nu voi muri sunt pe punctul de-a muri nu voi muri sunt – apa îmi ajunge la genunchi, pluta alunecă pe suprafața mării, strivită de greutatea prea multor oameni – pe punctul de-a muri nu voi muri sunt pe punctul de-a muri nu voi muri – mirosul, mirosul fricii, mirosul mării și-al trupurilor, lemnul care scârțâie sub picioare, vocile, frânghiile de cățărăt, hainele mele, armele mele, fața omului care – sunt pe punctul de-a muri nu voi muri sunt pe punctul de-a muri nu voi muri – valurile de jur-împrejur, nu trebuie să mă gândesc, unde-i pământul? cine ne poartă, cine ne comandă? vântul, curentul, rugăciunile ca lamentații, rugăciunile de mânie, marea care urlă, spaima care

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând și al patrulea e noaptea care vine, nori pe suprafața lunii, întuneric cumplit, numai gălăgie, adică urlate și lamentații și rugăciuni și blesteme și marea care crește și-ncepe să măture din toate părțile încâlceala de trupuri – nu există altceva decât să te ții de ce poți, o frânghie, o scândură, brațul cuiva, întreaga noapte în apă, sub apă, să fi fost o lumină, o lumină oricare, este eternul întuneric și insuportabilul plânset, care-nsoțește fiecă clipă – dar o secundă, îmi amintesc, sub palma unei unde neașteptate, muntele de apă, îmi amintesc, pe neașteptate, tăcerea, o tăcere de gheață, o clipă, și eu care urlu și urlu și urlu.

Primul lucru e numele, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile masacrate, încastrate între scândurile plutei, un om ca o cârpă, spânzurat de un stâlp care i-a

spart toracele, și-l ține acolo oscilând, în ritmul mării, în lumina dimineții, care-i descoperă pe cei uciși de mare, în întuneric, îi desparte unul câte unul din furcile lor și-i restituie mării, care-i ia la dânsa, mare pretutindeni, nu mai există pământ, nicio navă la orizont, nimic – și-n acel peisaj de cadavre și neant un om își face loc printre ceilalți și fără un cuvânt se lasă să alunece în mare și începe să înoate, se-ndepărtează, simplu, și alții îl văd și-l urmează, și e drept că unii nici nu înoată, se lasă doar să alunece în mare, fără mișcări, dispar – și totuși e plăcut să-i vezi – se-mbrățișează înainte de a se dăruii mării – lacrimi pe obrajii bărbaților neașteptați – apoi se abandonează mării și respiră puternic apa sărată până-n adâncul plămânilor, să ardă totul, totul – nimeni nu-i oprește, nimeni

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite și al șaselea e foamea – foame ce crește înăuntru și-ți mușcă gâtul și coboară-n ochi, cinci butoaie de vin și doar un singur sac de pesmeți, constată Correard, cartograful: nu putem să o facem – oamenii se privesc, se spionează, e momentul care decide cum se vor înfrunta, dacă se vor înfrunta, spune Lheureux, primul ofițer:

O rație pentru fiecare om, două pahare de vin și un pesmet – se spionează bărbații, poate-i lumina ori marea care se leagănă leneșă, ca un armistițiu, ori cuvintele pe care Lheureux le scandează, în picioare pe un butoi: Ne vom salva, datorită urii pe care-o purtăm celor care ne-au abandonat, și ne vom întoarce pentru a-i privi în ochi, și nu vor mai putea nici să doarmă, nici să trăiască, nici să fugă de blestemul care vom fi pentru ei, noi, cei vii, și ei, cei uciși în fiecă zi, pentru totdeauna, de vina lor – poate-i lumina aceea tăcută sau marea care se leagănă leneșă, ca un armistițiu, dar ceea ce se întâmplă e că oamenii tac și disperarea devine blândețe și ordine și calm – defilează unul după altul pe dinaintea noastră, mâinile lor, mâinile noastre, o rație pentru fiecare – ceva absurd care dă de gândit, în mijlocul mării, mai bine de o sută de oameni învinși, pierduți, învinși se aliniază în ordine, un desen perfect în haosul fără direcție din pânțele mării, pentru a

supraviețui, în tăcere, cu o inumană răbdare și o inumană rațiune

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, și al șaptelea – oroarea, oroarea, care explodează în timpul nopții – iarăși noaptea – oroarea, ferocitatea, sângele, moartea, ura, fetida oroare.

S-au făcut stăpâni pe un butoi de vin și vinul i-a luat în stăpânire. La lumina lunii, un bărbat izbește cu lovituri zdravene de secure legăturile plutei, un ofițer încearcă să-l oprească, îi sar în spate și îl rănesc cu lovituri de cuțit, se-ntoarce plin de sânge înspre noi, scoatem săbiile și puștile, dispăre luna în spatele norilor, e greu să pricepi, e o clipă ce nu se mai sfârșește, apoi e un val invizibil de trupuri și urlete și de arme care se-abat asupra-ne, oarba disperare ce-și caută moartea, repede și se isprăvește, e ura căutându-și un dușman, repede, să-l târască în infern – și-n lumina ce se-ndepărtează și dispăre eu îmi amintesc trupurile acelea năpustindu-se spre săbiile noastre și șocul bubuiturilor de pușcă și sângele țâșnind din răni, și picioarele alunecând pe țestele strivite între scândurile plutei, și pe disperării aceia târându-se cu picioarele rupte până lângă unul dintre noi și, dezorientați acum, mișcându-și picioarele și rămânând lipiți de plută, așteptând lovitura și tăișul care-i despică, la sfârșit – îmi amintesc – doi dintre ai noștri murind, făcuți, literalmente, bucățele de bestia aceea imensă ieșită din neantul nopții, și zeci dintre ei murind, sfâșiati și sufocați, se târăsc pe plută privindu-și hipnotizați mutilarea, îi invocă pe sfinți în timp ce-și adâncesc mâinile în rănilor celor morți să le scoată măruntaiele – îmi amintesc – un om mi se-aruncă în spate, mă strânge cu mâinile de gât, și-n vreme ce încearcă să mă sugrume nu încetează o clipă să se văicărească: „milă, milă, milă!”, spectacol absurd, viața mea e în mâinile lui, și vârful sabiei mele e cel care într-un târziu îl străpunge dintr-o parte, apoi i se înfige în burtă și după aceea în gât și, în fine, capul care i se rostogolește în apă, apoi, ce rămâne, amestec de sânge, învârtelit între scândurile plutei, fantomă inutilă în care se scaldă sabia mea o dată, de două ori, de trei, de patru

și de cinci

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, și al șaptelea oroarea și al optulea fantezmele nebuniei înflorind din soiul ăla de măcel, oribil câmp de bătălie clătit de valuri, trupuri peste tot, fragmente de trupuri, de fețe verzui, gălbui, sânge închegat pe ochii fără pupile, răni ciobite și buze sfâșiate, ca niște cadavre vomitate de pământ, dezarticulat cutremur al morții, muribunzi, pasaj de agonii încastrate în periculosul schelet al plutei pe care cei vii – cei vii se rotesc furându-i pe cei morți mizeriei neantului și mai cu seamă dispărând în nebunie, unul câte unul, fiecare-n felul lui, fiecare cu fantezmele sale, ieșiți din minți de foame, de sete, de frică și disperare. Fantezme. Toți cei care zăresc pământ, Pământ!, sau corăbii la orizont.

Strigă și nimeni nu-i ascultă. Cel care scrie o scrisoare formală de protest amiralității pentru a-și exprima indignarea și a denunța infamia și a cere în manieră oficială... Cuvinte, rugăciuni, viziuni, un stol de pești zburători, un nor care arată drumul spre salvare, mame, frați, soții care apar să le aline rănilor și să ofere apă și mângâieri, cel care, gâfâit, își caută oglinda, oglinda lui, cine mi-a văzut oglinda, redați-mi oglinda mea, o oglindă, oglinda mea, un om care-i binecuvântează pe muribunzi cu blesteme și lamentații, unul vorbește cu marea, cu voce scăzută, îi vorbește, așezat la bordul plutei, îi face curte, ai spune, se-aud replicile lui, marea care răspunde, un dialog, ultimul, unii spre sfârșit cedează răspunsurilor ei viclene, și convinși, la sfârșit, se lasă să alunece în apă și i se încredințează marii prietene, care-i devorează purtându-i departe – în vreme ce pe plută – înainte și înapoi, continuă să alerge

Leon, Leon băiețandru, Leon, musul, care are doisprezece ani și nebunia l-a cuprins, teroarea

I-a răpit, înainte și înapoi fuge de la un capăt la celălalt al plutei strigând fără încetare un unic strigăt mama mea mama mea mama mea mama mea, Leon cel cu vocea plăcută și cu pielea catifelată, aleargă

nebunește, o pasăre-n colivie, până se omoară singur, îi pocnește inima, sau cine știe ce, înăuntrul, cine știe ce pentru a-l trânti la pământ, așa dintr-odată, cu ochii dați peste cap, cu o convulsie în piept care-l zgâlțâie și la sfârșit îl aruncă nemișcat la pământ, de unde îl culeg brațele lui Gilbert – Gilbert care-l iubea – și îl strâng – Gilbert care-l iubea și-acum îl plânge și-l sărută, neconsolat, un lucru straniu, aici, în mijlocul, în mijlocul infernului, fața acelui bătrân care se-ableacă spre buzele copilului, un lucru ciudat să vezi sărutările acelea, cum să le uit, eu cel care le-am văzut, acele sărutări, eu fără fantasme, eu cu moartea-n cârcă și fără nici măcar darul vreunei fantasme sau al unei dulci nebunii, eu care am încetat să mai număr zilele, dar știu că în fiecare noapte, din nou, va ieși bestia aceea, va trebui să iasă bestia ororii, măcelul nocturn, războiul acesta pe care-l purtăm, această moarte pe care o răspândim în jur pentru a nu muri, noi care

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, și al șaptelea oroarea, și al optulea fantasmele nebuniei, și al nouălea e carnea aberantă, carne care se usucă pe sarturile veleii, carne care sângerează, carne, carne de om, în mâinile mele, sub dinții mei, carnea oamenilor pe care i-am văzut, care existau, carne a unor oameni vii și-apoi morți, uciși, făcuți bucăți, înnebuniți, carnea brațelor și picioarelor pe care le-am văzut luptând, carne desprinsă de pe oase, carne care-avea un nume și pe care acum o devorez, înnebunit de foame, zile când am mestecat pielea curelelor noastre și bucăți de stofă, nu mai e nimic, nimic, pe-această plută atroce, nimic, apă din mare și urină răcită în pahare de tablă, bucățele de cositor ținute sub limbă pentru a nu înnebuni de sete și rahat pe care nu reușești să-l înghiți și frânghii muiate în sânge și sare, unica hrană ce dă viață, până când cineva, orb de foame, se apleacă asupra cadavrului prietenului și plângând și vorbind și rugându-se, îi desface carnea de pe el și, ca un animal, îl târăște într-un colț și începe să-l sugă, apoi să-l sfâșie și să vomite și din nou să-l sfâșie și să vomite și din nou să-l sfâșie furios învingându-și repulsia de a-i smulge morții

ultima soluție pentru a trăi, o potecă atroce, pe care totuși unul după altul o urmă, toți, acum egali în faptul de-a deveni bestii și șacali, în fine, mut, fiecare cu ciozvărta lui de carne, savoarea aspră între dinți, mâinile mânjite de sânge, în burtă mușcătura unei dureri halucinante, mirosul morții, mirosul greu, pielea, carnea ce se desface, carnea care se destramă, cu apă și ser, corpurile acelea deschise, ca niște urlete, mese pregătite pentru animalele ce suntem, sfârșitul tuturor, capitulare oribilă, înfrângere obscenă, abominabilă înfrângere, catastrofă blasfemică, și acolo eu – îmi ridic privirea – eu îmi ridic privirea – privirea – și acolo îmi ridic privirea și văd – eu – o văd – marea. Pentru întâia dată după zile și zile, o văd cu adevărat. Și simt vocea ei nemiloasă și mirosul extrem de puternic și, înăuntrul ei, neopritul său dans, valul infinit.

Totul dispare și nu rămâne decât ea în fața mea, în spatele meu. O revelație. Se risipește perdeaua de fum și durere și spaimă ce mi-a cuprins inima, se destramă plasa infamiei, cruzimii, ororilor care mi-au siluit ochii, se dizolvă umbra morții ce mi-a devorat mintea, și în lumina neașteptată a unei clarități de neprevăzut eu, în sfârșit, văd și simt și înțeleg. Marea. Părea un spectator, chiar tăcut, chiar complice. Părea ramă, scenariu, fundal. Acum o privesc și-nțeleg: marea era totul.

A fost din prima clipă totul. O văd dansând împrejurul meu, somptuoasă într-o lucire de gheață, mirabil monstru infinit. Era ea în mâinile care ucideau, în cei morți care mureau, era ea, în foame și sete, în agonie era ea, în lașitate, în nebunie, ea era ura și disperarea, era mila și renunțarea, ea era acest sânge și această carne, ea era oroarea aceasta și splendoarea aceasta.

Nu există plută, nu există oameni, nu sunt cuvinte, sentimente, gesturi, nimic. Nu sunt vinovați și inocenți, condamnați și salvați. E numai marea.

Orice lucru a devenit marea. Noi, abandonăm pământului, am devenit pânțelele mării și pânțelele mării e în noi, și în noi respiră și trăiește.

O privesc dansând în pelerina sa strălucitoare, datorită bucuriei

ochilor ei invizibili și în sfârșit știu că aceasta nu e înfrângerea nici unui om, deoarece e solemnul triumf al mării, toate acestea sunt gloria ei și atunci, atunci să cântăm OSANA.

OSANA, OSANA LUI, ocean-mare, mai puternic decât orice putere, și minunat mai presus decât orice minune, OSANA ȘI GLORIE LUI, stăpân și servitor, victimă și călău, OSANA, pământul se-nchină la trecerea lui și-i atinge ușor cu buze parfumate pulpana mantiei sale, SFÂNT, SFÂNT.

SFÂNT, al oricărui nou-născut și pânțece al oricărei morți, OSANA ȘI GLORIE LUI, recuperare a oricărui destin și inimă respirând, început și sfârșit, orizont și izvor, stăpân al neantului, învățătorul a toate, Lui să-i fie OSANA ȘI

GLORIE LUI, domn al timpului și stăpân al nopților, unicul și singurul OSANA, pentru că al său e orizontul, și amețitor pânțele lui, profund și insondabil, și GLORIE, GLORIE, GLORIE, în înaltul cerului deoarece nu există cer care în El să nu se oglindească și să nu se piardă, și nu există pământ care să nu I se supună, Lui, nebiruitul.

Lui soțul predilect al lunii și părintele binevoitor al mareelor nobile, Lui i se închină oamenii toți și toți îi înalță cântul de OSANA, pentru că El e înăuntrul lor, și-n ei crește, și ei în El trăiesc și mor, și El e pentru ei taina și scopul și adevărul și condamnarea și salvarea, și singura cale spre eternitate, așa e, și așa va continua să fie, până la sfârșitul zilelor, care va fi sfârșitul mării, dacă marea va avea sfârșit, El, Sfântul, Unicul și Singurul, Oceanul – Mare, LUI OSANA ȘI GLORIA

să-i fie în vecii vecilor, AMIN.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Amin.

Primul primul lucru e numele meu, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, al șaptelea oroarea, al optulea fantasmele nebuniei, primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, al șaptelea oroarea, al optulea fantasmele nebuniei, al nouălea carnea și al zecelea e un om care mă privește și nu mă ucide. Se numește Thomas.

Dintre toți, era cel mai puternic, deoarece era șiret.

Nu am reușit să-l ucidem. A încercat Lheureux în prima noapte. A încercat Corraard, dar are șapte vieți omul acesta, în jurul lui au murit toți tovarășii săi. Pe plută am rămas cincisprezece.

Unul este el. A stat în colțul cel mai depărtat de noi. Apoi a început să se târască încet și să se

apropie. Fiecare mișcare e o sforțare imposibilă, o știu bine eu, care sunt imobilizat aici, din ultima noapte, și aici am decis să mor. Orice cuvânt e un efort atroce și orice mișcare o oboseală imposibilă. Dar el continuă să se apropie. Are un cuțit la brâu. Pe mine mă vrea. O știu.

Cine știe cât timp a trecut. Nu mai e zi, nu mai e noapte, totul e o tăcere neclintită. Suntem un cimitir în derivă. Am deschis ochii și el era aici. Nu știu dacă e un coșmar sau e adevărat.

Poate e numai nebunia, în sfârșit o nebunie care a venit să mă înhațe. Dar dacă-i nebunie, e dureroasă, și nu are nimic plăcut. Aș vrea

ca omul acela să facă ceva. Dar continuă să se uite la mine și atât. Ar putea face un singur pas înainte și mi-ar cădea în spate. Eu nu mai am arme. El are un cuțit. Eu nu mai am forțe, nimic. El are în ochi calmul și forța unui animal la vânătoare.

E incredibil că mai reușesc să urăsc, aici, în această abjectă carceră în derivă unde de-acum e numai moartea. E incredibil că reușesc să-mi amintesc.

Dacă aș reuși numai să vorbesc, dacă ar fi un pic de viață în mine, aș spune că trebuia s-o fac, că nu există milă, nu există vină în acest infern și că nici eu, nici el nu suntem, ci doar marea, oceanul-mare. I-aș spune să nu mă mai privească și să mă omoare, îl rog. Dar nu reușesc să vorbesc.

El nu se mișcă de acolo, nu-și desprinde ochii de la mine. Și nu mă ucide. Se vor sfârși vreodată toate astea?

E o tăcere înspăimântătoare, pe plută și de jur-împrejur. Nimeni nu se mai lamentează.

Morții sunt morți, viii așteaptă și gata. Nicio rugăciune, niciun strigăt, nimic. Marea dansează, dar încet, pare un rămas-bun cu voce joasă. Nu mai simt nici foame, nici sete, nici durere. Doar o imensă oboseală. Deschid ochii. Omul e încă acolo, îi închid. Ucide-mă, Thomas, ori lasă-mă să mor în pace. Te-ai răzbunat de-acum. Du-te!

Își întoarce privirea spre mare. Eu nu mai sunt nimic. Nu mai e sufletul meu, nu mai e viața mea, nu-mi fura, cu ochii aceia, moartea.

Marea dansează, dar încet.

Nicio rugăciune, nicio lamentație, nimic.

Marea dansează, dar încet.

Mă va privi murind?

Mă numesc Thomas. Și aceasta e istoria unei infamii. O scriu în mintea mea, cu puterile care mi-au rămas și cu ochii fixați asupra acelui om pe care nu-l voi uita niciodată. Moartea – o va citi.

Alliance era o navă puternică și mare. Marea nu ar fi învins-o niciodată. E nevoie de trei mii de stejari pentru a construi o astfel de navă. O pădure plutitoare. Să o piardă a fost idioțenia oamenilor.

Căpitanul Chaumareys consulta hărțile și măsura adâncimea fundului mării. Dar nu știa să descifreze marea. Nu știa să-i descifreze culorile.

Alliance sfârși în bancul de nisip din Arguin fără ca nimeni să știe s-o oprească. Ciudat naufragiu, se auzi ca o lamentație surdă urcând din viscerele corpului navei și-apoi fu ținută, ușor aplecată într-o parte. Nemișcată. Pe vecie. Am văzut multe nave splendide luptându-se cu furtuni feroce și-am văzut unele cedând și dispărând în valuri înalte ca niște castele. Era ca un duel.

Splendid. Dar Alliance, ea nu s-a putut lupta.

Un sfârșit silențios. Era o mare înaltă și aproape plată înjur. Inamicul îl avea înăuntru, nu dinainte.

Și întreaga ei forță era nimic în comparație cu un astfel de inamic. Am văzut multe vieți naufragiind în acel mod absurd. Dar nave, niciodată.

Coca începea să scârțâie. Hotărâră să abandoneze Alliance și construirea pluta. Cunoșteau moartea încă înainte de a coborî în apă. Oamenii o simțeau și se îngrămădeau în jurul șalupelor, pentru a scăpa din capcana aceea. Au trebuit să ațintească armele spre ei pentru a-i constrânge să urce. Comandantul promise și jură că nu-i va părăsi, că șalupele ar remorca pluta, că nu mai era niciun risc. Au sfârșit înghesuiți ca animalele pe bărciul ăla fără borduri, fără aparat de derivă, fără timonă. Și eu eram unul dintre ei. Erau doar soldați și marinari. Și câte un pasager. Și apoi patru ofițeri, un cartograf, un medic cu numele Savigny; se așezară în mijlocul plutei, unde erau aranjate proviziile, puținele care nu s-au pierdut în mare în zăpăceala transbordării.

Stăteam în picioare pe o ladă: de jur-împrejur, peste tot ședeau noi, cu apa până la genunchi, deoarece pluta se scufunda sub greutatea noastră.

Ar fi trebuit să înțeleg totul până în acel moment.

Din toate acele clipe mi-a rămas o imagine.

Schultz. Schultz, guvernatorul, cel care trebuia să ia în

stăpânire, în numele regelui, noile colonii.

Îl coboară din locul său de onoare așezat în fotoliul lui. Fotoliul din catifea și aur, și el așezat deasupra, impasibil. Ca și cum ar fi fost unica statuie, îl coboară. Noi, pe plută, încă legați de

Alliance, dar deja luptând cu marea și cu frică.

Și el acolo, coborând aplecat în gol, spre șalupa lui, serafic precum acei îngeri care descind din tavan în teatrele din orașe. Oscila, el și fotoliul său, ca o pendulă, și eu mă gândeam: se leagănă ca un spânzurat în briza serii.

Nu știu momentul precis în care ne-au abandonat. Mă luptam să rămân în picioare și s-o țin pe Therese lângă mine. Dar auzii țipetele ei și apoi împușcăturile, îmi îndreptai privirea.

Și peste zecile de capete care unduiau și zecile de mâini care tăiau aerul, văzui marea și șalupele departe, și neantul între noi și ei. Priveam neîncrezător. Știam că nu s-ar fi întors. Eram la voia întâmplării. Numai norocul ne-ar fi putut salva, dar învinșii n-au niciodată noroc.

Therese era o copilă. Nu știu câți ani avea în realitate, dar părea o copilă. Când eram la

Rochefort și lucram în port, ea trecea cu coșurile pentru peste și se uita la mine. Se uită până mă îndrăgostii de ea. Era tot ce aveam, acolo jos:

viața mea, atât cât prețuia, și pe ea. Când m-am înrolat în expediția pentru noile colonii, am reușit s-o fac să se angajeze ca vivandieră. Așa pornirăm amândoi îmbarcați pe Alliance. Părea un joc, dacă te gândești bine, în primele zile părea un joc. Dacă știu ce înseamnă să fii fericit, în nopțile acelea noi eram fericiți. Când sfârșii printre cei care trebuiau să urce pe plută, Therese a vrut să vină cu mine. Putea să urce într-o șalupă, ea, dar a vrut să vină cu mine. I-am spus să nu facă o asemenea prostie, că ne vom revedea pe țărm, că nu trebuie să-i fie teamă de nimic, dar nu a vrut să mă asculte. Erau bărbați mari și tari ca piatra care se plâneau și implorau un loc în șalupele alea blestемate, sărind de pe plută și riscând să se omoare ca

să scape de aici. Ea urcă pe plută, fără să rostească o vorbă, ascunzându-și frica pe care o simțea. Fac niște lucruri femeile, uneori, de rămâi cu gura căscată. Poți să petreci o viață întreagă ca să încerci, dar nu ai fi în stare să ai ușurința aceea pe care o au ele, uneori.

Sunt ușoare pe dinăuntru, înăuntru.

Primii au murit în timpul nopții, târâți în mare de valurile ce măturau pluta, puțin câte puțin, în zori lipseau câteva zeci de oameni. Unii tăceau încastrați între scândurile plutei, călcați de alții. Cei patru ofițeri, împreună cu Correard, cartograful, și cu Savigny, medicul, luară situația în mâini. Aveau armele și controlau proviziile.

Oamenii aveau încredere în ei. Lheureux, unul dintre ofițeri, ținu și un frumos discurs, înălță o pânză și spuse: ne va duce la țarm și acolo o să-i urmărim pe cei care ne-au trădat și ne-au abandonat și nu ne vom opri până nu vor gusta din răzbunarea noastră. Spuse exact așa: până când nu vor gusta din răzbunarea noastră. Nici măcar nu părea un ofițer. Părea unul dintre ai noștri.

Oamenii se înflăcăraseră la aceste cuvinte. Ne gândeam cu toții că toate se vor termina într-adevăr așa. Trebuia doar să rezisti și să nu-ți fie frică.

Marea se liniștise. Vântul ușor sufla în pânzele noastre norocoase. Fiecare dintre noi avea un motiv al lui să mănânce și să bea. Therese îmi spuse: Vom reuși! Și-i răspunsei: Da!

Era la apus când ofițerii, fără să rostească un cuvânt, împinseră din ladă unul din cele trei butoaie cu vin, lăsându-l să alunece în mijlocul nostru. Nu mișcă un deget când câțiva se aruncară pe el, îl destupară și începură să bea. Oamenii alergau spre butoi, era mare învălmășeală, toți voiau din vinul acela și eu nu înțelegeam. Am rămas nemișcat, ținând-o pe Therese lângă mine.

Era ceva ciudat în toate acestea. Apoi se auziră țipete și loviturile de secure cu care cineva încerca să taie corzile ce țineau pluta laolaltă. A fost ca un semnal. Se dezlănțui o luptă sălbatică. Era întuneric, numai la intervale luna răsărea din spatele norilor. Am auzit puștile bubuind și, ca niște apariții în acele fante improvizate de

lumină, bărbați care se năpusteau unii asupra altora, și cadavre, și săbii care loveau orbește. Țipete, țipete furioase și lamentații. Aveam numai un cuțit:

aceiași pe care acum îl voi împlânta în inima acestui om care nu mai are putere să-mi scape, îl voi împunge, dar nu știam cine-mi era dușmanul, nu voiam să-l ucid, nu înțelegeam. Apoi luna răsări încă o dată, și văzui: un om dezarmat, care se îndesa în Savigny, medicul, și-l implora:

milă, milă, milă, și nu încetă să strige când prima lovitură de sabie îi intră în pânțe, apoi a doua și a treia... îl văzui prăbușindu-se la pământ.

Văzui fața lui Savigny. Și înțelesei. Cine era dușmanul. Și că dușmanul învinsese.

Când se lumină, într-un răsărit atroce, pe plută erau zeci de cadavre, groaznic mutilate și oameni agonizând peste tot. În jurul lăzii vreo treizeci de oameni supravegheau paznicii, în ochii ofițerilor era un soi de siguranță euforică. Se învârtteau pe plută cu sabia scoasă din teacă, liniștindu-i pe cei vii și azvârlindu-i în apă pe cei muribunzi.

Nimeni nu îndrăznea să spună ceva. Teroarea și rătăcirea din noaptea aceea de ură îi amuțeau și îi paralizau pe toți. Nimeni nu înțelesese încă, într-adevăr, ce se petrecuse. Eu mă uitam la toate și mă gândeam: dacă va continua așa, n-aveam nicio nădejde! Ofițer al cel mai în vârstă se numea

Dupont. Trecu pe lângă mine, cu uniforma lui albă pătată de sânge, sporovăind ceva despre datoria soldatului și nu mai știu ce. Avea un pistol în mână și sabia în teacă, îmi întoarse, pentru o clipă, spatele. Știam că nu mi-ar fi dat o altă ocazie. Fără să fi avut nici măcar timp să țipe, se trezi cu cuțitul la gât. De pe ladă, bărbații ținură, instinctiv, spre noi. Chiar ar fi tras, dar

Savigny le strigă să se oprească. Și atunci, în tăcerea care se lăsase, eu am fost cel care luă cuvântul, punându-i cuțitul în gât lui Dupont. Și am rostit: ne omoară unul câte unul și nu se vor opri, până când nu vor rămâne decât ei. În această noapte v-au îmbătat. Dar în

următoarea nu vor avea nevoie de alibiuri și de ajutoare. Au arme și noi nu suntem mulți, în întuneric vor face ce vor vrea. Puteți să mă credeți ori nu, dar așa e. Nu sunt provizii pentru toți și ei o știu. Nu vor lăsa viu un singur om, în afara celor care le sunt de folos. Puteți să mă credeți ori nu, dar așa e.

Oamenii din jurul meu rămaseră ca prostiți.

Foamea, setea, băătăia din timpul nopții, marea care nu înceta niciodată să danseze... încercau să se gândească, voiau să înțeleagă. E greu să-ți închipui că pierdut acolo, luptând cu moartea, ești obligat să descoperi un alt dușman și mai

Insidios: oameni ca tine. Împotriva ta. Era ceva, absurd în toate acestea. Și totuși, era adevărat!

Unul câte unul se strânsesă în juru-mi. Savigny zbiera amenințări și ordine. Dar nimeni nu-l asculta. Chiar dacă era idiot, un război era gata să înceapă, pe pluta aceea pierdută în mare. Îl înapoiarăm viu pe Dupont, ofițerul, în schimbul câtorva provizii și arme. Ne strânsesăm într-un colț al plutei. Și așteptarăm noaptea. Pe Therese o țineam lângă mine. Continuam să-mi spun: nu mi-e frică. Nu mi-e frică. Nu mi-e frică.

Noaptea aceea și celelalte care-i urmară nu vreau să mi le amintesc. Un meticulos măcel programat. Cu cât trecea timpul, cu atât el devenea mai necesar, pentru a supraviețui, pentru a rămâne puțini. Și ei ucideau, științific.

Era ceva care mă fascina în luciditatea lor calculată, în inteligența lor fără milă. Se cerea o minte extraordinară pentru a nu pierde, în disperarea aceea, firul logic al exterminării, în ochii omului care acum mă privesc ca și cum ar fi un vis, eu am citit de mii de ori, cu ură și admirație, semnele unei groaznice genialități.

Încercam să ne apărăm, dar era imposibil. Cei slabi pot doar să fugă. Și nu se poate fugi de pe o plută pierdută în mijlocul mării. Ziua te luptai cu foamea, disperarea, nebunia. Apoi cobora noaptea și se reaprindea războiul acela mereu mai obosit, extenuat, alcătuit din gesturi tot mai lente, purtat de asasini muribunzi și bestii în agonie, în

zori noi morți hrăneau speranța celor vii și groaznicul lor plan de salvare. Nu știu cât a durat totul.

Dar trebuia să se sfârșească, mai devreme sau mai târziu, într-un fel. Și se sfârși. Se sfârșiră apa, vinul, puținele lucruri de mâncare. Nicio navă nu a ajuns ca să ne salveze. Nu mai era timp pentru niciun calcul. Nu mai exista nimic pentru care să se ucidă. Am văzut doi ofițeri aruncându-și în apă armele și spălându-se ore întregi, maniacal, în apa mării. Voiau să moară inocenți. Iată ce rămânea din ambiția și inteligența lor. Totul inutil. Masacrul, infamiile lor, furia noastră. Totul cu desăvârșire inutil. Nu există inteligență și nu există curaj care să poată schimba un destin, îmi amintesc cum căutam fața lui Savigny. Și am văzut, în fine, fața unui învins. Acum știu că, până și în pragul morții, chipurile oamenilor rămân mincinoase.

În noaptea aceea, am deschis ochii, trezit de gălăgie, și am întrevăzut în lumina incertă a lunii silueta unui bărbat în picioare în fața mea.

Instinctiv, am strâns în pumn cuțitul și l-am îndreptat spre el. Omul se opri. Nu știam dacă era un vis, un coșmar, sau altceva. Trebuia să reușesc să nu închid ochii. Am rămas acolo nemișcat. Clipe, minute, nu știu. Apoi bărbatul se întoarse. Și am văzut două lucruri. Fața, și era a lui Savigny, și o sabie care tăia aerul și se lăsa spre mine. Dură o clipă. Nu știam dacă era un vis, un coșmar sau ce anume. Nu simțeam durere, nimic. Nu eram plin de sânge. Bărbatul dispăru. Eu am rămas nemișcat. Doar după o vreme m-am răsucit și am văzut: era Thărese, întinsă lângă mine, cu o rană care-i despica pieptul și cu ochii larg deschiși, care mă priveau uluiți. Nu. Nu putea fi adevărat. Nu. Acum totul era sfârșit. De ce? Va fi fost un vis, un coșmar, nu putea s-o fi făcut într-adevăr. Nu. Acum, nu.

Acum, de ce?

— Iubirea mea, adio.

— Oh, nu, nu, nu, nu.

— Adio.

— Nu vei muri, ți-o jur.

- Adio.
- Te rog, nu vei muri...
- Lasă-mă.
- Nu vei muri.
- Lasă-mă.
- Ne vom salva, crede-mă.
- Iubirea mea...
- Nu vei muri...
- Iubirea mea.
- Nu vei muri. Nu vei muri. Nu vei muri.

Extrem de puternic, se auzea vuietul mării.

Puternic, cum nu-l mai auzisem niciodată. O luai în brațe și mă târâi până la marginea plutei. O

lăsa să alunece în apă. Nu voiam să rămână în infernul acela. Și dacă nu era o palmă de pământ, acolo, pentru a-i ocroti pacea, adâncul mării o va lua la sine. Exterminată grădină a morții, fără cruci sau granițe. Alunecă asemeni unui val, doar că mai frumos decât altele.

Eu nu știu. E greu să înțelegi toate acestea.

Dacă aș avea o viață înaintea mea, poate mi-aș petrece-o depanând această poveste, fără să încetez vreodată, de mii de ori, până când, într-o zi, voi înțelege. Dar în fața mea am numai un bărbat care așteaptă cuțitul meu. Și apoi marea, marea, marea.

Unica persoană care m-a învățat cu adevărat ceva se numea Darrell. Spunea mereu că există trei tipuri de oameni: cei care trăiesc în preajma mării, cei care plonjează în adâncul mării și cei care reușesc să se întoarcă vii din mare. Și afirma: vei avea o surpriză când vei descoperi care dintre ei sunt cei mai fericiți. Pe atunci eram băietan. În timpul iernii priveam navele trase pe uscat, fixate pe enorme structuri de lemn, cu coca în aer și cu deriva tăind nisipul ca o lamă inutilă. Și mă gândeam: eu nu mă voi opri aici. În adâncul mării vreau să ajung.

Fiindcă, dacă există ceva adevărat pe lumea aceasta, există acolo jos. Acum mă aflu acolo jos, în cel mai adânc pântec al mării. Sunt încă în viață, pentru că am ucis fără milă, pentru că mănânc acesta carne

desfăcută de pe cadavrele tovarășilor mei, pentru că am băut sângele lor.

Am observat o infinitate de lucruri, care de pe țărmul mării sunt invizibile. Am văzut cu adevărat ce-i dorința și ce-i frica. Am văzut oameni descompunându-se și transformându-se în copii, apoi schimbându-se iar și devenind bestii feroce. Am văzut visând vise miraculoase și am ascultat istorisirile cele mai frumoase din viața mea, povestite de persoane oarecare, cu o clipă înainte de a se arunca în mare și a dispărea pe vecie. Am descifrat în cer semne pe care nu le știam și am privit orizontul cu ochi pe care nu credeam că-i am. Ce este ura, în realitate, am înțeles pe aceste scânduri însângerate, cu apa mării deasupra, gata să ne infecteze rănilor. Și ce-i mila nu știam înainte de a fi văzut mâinile noastre de asasini mângâind ore în șir părul unui tovarăș care nu reușea să moară. Am zărit ferocitatea în muribunzii împinși cu lovituri de picior de pe plută, am văzut blândețea în ochii lui Gilbert, care-l săruta pe micuțul lui Leon.

Am văzut inteligența în gesturile cu care Savigny își comenta masacrul, și am văzut nebunia în cei doi bărbați care, într-o dimineață, și-au desfăcut aripile și s-au înălțat zburând spre cer. Ar fi trebuit să trăiești încă o mie de ani, iubirea ar fi

numele poverii ușoare a Theresei, în brațele mele, i înainte ca ea să alunece în valuri. Și destinul ar

fi numele acestui ocean-mare, infinit și frumos.

Nu greșeam, acolo pe țărm, în iernile acelea, reflectam că acolo se află adevărul. Mi-au trebuit ani să cobor până în adâncul pântecelui mării:

dar ceea ce căutam, am găsit. Lucrurile adevărate.

Chiar și pe acela dintre toate mai insuportabil și atroce de adevărat. Este o oglindă marea aceasta.

Aici, în pântecul său, m-am văzut pe mine însumi. Am văzut cu adevărat.

Eu nu știu. Dacă aș avea o viață înainte – eu, care mă pregătesc să mor –, aș petrece-o depanând povestea asta, neîncetat, de mii de ori,

pentru a înțelege ce înseamnă că adevărul este îngăduit doar ororii și pentru a-l atinge a trebuit să trecem prin acest infern, pentru a-l vedea a trebuit să ne distrugem unul pe altul, pentru a-l poseda a fost nevoie să devenim animale feroce, pentru a-l scoate din vizuină a trebuit să ne frângem de durere. Și pentru a fi adevărați, a trebuit să murim. De ce? Pentru că lucrurile devin adevărate numai în menghina disperării?

Cine a orânduit să se învârtă lumea în acest mod, că adevărul trebuie să stea în partea obscură și că o nemărturisită mlaștină a unei umanități repudiate este unicul pământ scârbos, în care crește ceea ce, singur, nu e minciună? Și la sfârșit: ce adevăr e acesta care pute a cadavru și-ți crește în sânge, se hrănește cu durere și trăiește după ce omul s-a umilit, și triumfă unde omul putrezește? Al cui adevăr este? E un adevăr pentru noi? Acolo, pe țărm, în iernile acelea, îmi închipuiam un adevăr care era liniște, era pânțece, era alinare și îndurare și blândețe. Era un adevăr făcut pentru noi, care ne aștepta și care s-ar fi aplecat asupra noastră ca o mamă regăsită. Dar, acolo, în pânțele mării, am văzut adevărul făcându-și cuibul, meticolos și perfect:

și ceea ce am văzut e o pasăre rapace, magnifică în zbor, și feroce. Eu nu știu. Nu aceasta visam, iarna, când visam.

Darrell, el era unul dintre cei care s-au întors.

Văzuse pânțele mării, fusese acolo, dar se întorsese. Era un om iubit de cer, spunea lumea.

Supraviețuise la două naufragii, zicea, ultima

dată făcuse mai mult de trei mii de mile într-o barcă, o coajă de nucă, pentru a regăsi pământul.

Zile după zile în pânțele mării și apoi revenise.

De aceea, lumea spunea: Darrell e înțelept, Darrell a văzut, Darrell știe. Îmi petrecusem zilele ascultându-l cum vorbește: dar despre pânțele mării nu-mi spusese niciodată nimic. Nu-i venea la îndemână să vorbească. Nu-i plăcea nici măcar că lumea îl voise învățat și înțelept. Mai ales, nu suporta să spună cineva despre el că se salvase.

Nu putea auzi cuvântul acela: salvat. Cobora capul și închidea ochii într-un fel în care era imposibil să-l uiți. Îl priveam în momentele acelea și nu reușeam să dau un nume la ceea ce citeam pe fața lui, și care, știam, era taina sa. De mii de ori am fost gata să ating numele acela. Aici, pe această plută, în pânțelele mării, l-am găsit. Și acum știu că Darrell era un om învățat și înțelept, un om care văzuse. Dar, înainte de orice lucru, și în adâncul fiecărui moment al său, el era un om neconsolabil. Asta m-a învățat pânțelele mării.

Cel ce a văzut adevărul va rămâne pe veci neconsolabil. E într-adevăr salvat numai cel care nu a fost vreodată în pericol. Ar putea să apară și o navă, acum, la orizont, și să se grăbească până aici, alunecând pe valuri, și să sosească cu o clipă înainte de moarte și să ne ducă și să ne facă să ne întoarcem vii, vii: dar nu aceasta ar fi, într-adevăr, ceea ce ne-ar salva. Și dacă nu am regăsi vreodată pământul, oarecare, noi nu vom mai fi niciodată salvați. Iar ce-am văzut va rămâne în ochii noștri, ce-am făcut va rămâne în mâinile noastre, ce-am simțit va rămâne în sufletele noastre. Și pentru totdeauna, noi cei care am cunoscut lucrurile adevărate, pentru totdeauna, noi fiii ororii, pentru totdeauna, noi cei reveniți din pânțelele mării, pentru totdeauna, noi cei înțelepți și învățați, pentru totdeauna – vom fi neconsolabili.

Neconsolabili.

Neconsolabili.

E multă liniște pe plută. Savigny, din timp în timp, deschide ochii și mă privește. Suntem așa de aproape de moarte, suntem așa de adânciți în pânțelele mării, încât nici măcar fețele nu reușesc să mintă. A lui e așa de adevărată. Frică, oboseală și dezgust. Cine știe ce lucruri citește el pe fața mea. E atât de aproape, de-acuma îi simt, uneori, mirosul. Acum mă voi târî până acolo, și cu cuțitul meu îi voi sfârteca inima. Ce straniu duel! Zile întregi, pe o plută în voia mării, în mijlocul tuturor morților posibile, noi am continuat încercând să ne lovim. Mereu mai sfârșiți, mereu mai înceți.

Și acum, pare eternă această ultimă împușcătură. Dar nu va fi. O

jur. Niciun destin nu se amăgește: oricât de atotputernic, nu va ajunge la vreme pentru a opri duelul acesta. El nu va muri înainte de a se ucide. Și înainte de a muri, eu îl voi ucide. E ceea ce-mi rămâne: povara ușoară a Theresei, imprimată ca o urmă de neșters în brațele mele, și nevoia, voința unei dreptăți oarecare. Să știe această mare că o voi învinge.

Să știe oricare mare că eu o voi întrece. Și nu în valurile ei va plăti Savigny: ci în mâinile mele.

E o mare liniște pe plută. Foarte puternic, se aude doar vuietul mării.

Primul lucru e numele meu, al doilea ochii aceia, al treilea un gând, al patrulea noaptea care vine, al cincilea trupurile acelea chinuite, al șaselea foamea, al șaptelea oroarea, al optulea fantasmel nebuniei, al nouălea carnea și al zecelea e un om care mă privește și nu mă ucide.

Ultimul e o pânză.

Albă. La orizont.

CARTEA A TREIA

<titlu>Cântecele întoarcerii

<titlu>1. Elisewin

Suspendat, pe o palmă de pământ, la un pas de marea în furtună, se odihnea nemișcat hanul

Almayer, scufundat în întunericul nopții ca un portret, zălog de iubire, în obscuritatea unui cufăr.

Cu toate că se terminase de mult cina, toți, în mod inexplicabil, continuau să zăbovească în marea cameră cu șemineu. Furia mării, afară, neliniștea sufletele și tulbura ideile.

— Eu nu vreau să zic, dar poate ar fi cazul...

— Stați liniștit, Bartleboom! în general, hanurile nu suferă naufragii.

— În general? Ce vrei să spui cu în general?

Dar lucrul cel mai curios erau copiii. Toți acolo, cu nasul strivit

de sticlă, ciudat de muți, spionând întunericul de afară: Dood, care-și ducea traiul pe pervazul ferestrei lui Bartleboom, și Ditz, care-i dăruia vise părintelui Pluche, și Doi, care pândeau navele pentru Plasson. Și Dira. Și chiar fetița, preafrumoasa, care dormea în patul Annei Deveria și pe care nimeni n-o văzuse să se arate la han.

Toți erau acolo, hipnotizați de nu știu ce, tăcuți și neliniștiți.

— Sunt ca animăluțele, credeți-mă. Simt pericolul. E instinctul.

— Plasson, dacă vreți să-l liniștiți pe amicul dumneavoastră...

— Vă spun, copila aceea e miraculoasă!

— Încercați dumneavoastră, doamnă.

— Nu am nevoie ca să-și asume cineva sarcina de a mă liniști, pentru că sunt perfect liniștit.

— Liniștit?

— Perfect.

— Elisewin... nu e frumoasă? Pare...

— Părinte Pluche, trebuie să încetați să priviți tot timpul femeile.

— Nu e o femeie...

— Ba e o femeie.

— Mică, dar...

— Să spunem că bunul simț mi-a dictat o sacrosanctă prudență, considerând...

— Țsta nu-i bun simț. E frică, pur și simplu.

— Nu-i adevărat.

— Ba da.

— Nu.

— Sigur că da.

— Ah, gata. Ați fi în stare să continuați așa ore întregi. Eu mă retrag.

— Noapte bună, doamnă! o salutară toți.

— Noapte bună, răspunse, un pic distrată

Ann Deveria. Dar nu se ridică din fotoliu. Nu-și schimbă nici măcar poziția. Rămase acolo nemișcată. Ca și cum nu s-ar fi întâmplat

nimic. Cu adevărat: era o noapte ciudată, noaptea aceea.

Poate, la sfârșit, s-ar fi întors toți la normalitatea unei nopți oarecare, unul după altul, ar fi urcat în camerele lor, ar fi adormit până la urmă, cu tot zgomotul fără odihnă al mării furioase, fiecare înfodolit în visele lui, ori ascuns într-un somn fără cuvinte. Poate, la sfârșit, ar fi putut deveni o noapte oarecare. Dar n-a fost așa.

Prima care-și desprinsе ochii de la geam, întorcându-se brusc și fugind afară din cameră, a fost

Dira. Ceilalți copii îi urmară exemplul, fără o vorbă. Plasson îl privi înlemnit pe Bartleboom, care-l privi înlemnit pe părintele Pluche, care-o privi înlemnit pe Elisewin, care-o privi înlemnită pe Ann Deveria, care continua să privească înaintea ei. Dar cu o imperceptibilă surpriză. Când copiii intrară din nou în sală purtau în mâini felinare. Dira prinse să le aprindă unul câte unul, cu o stranie frenezie.

— S-a întâmplat ceva? întrebă curtenitor

Bartleboom.

— Țineți aici, îi răspunse Dood, întinzându-i un felinar aprins. Și dumneavoastră, Plasson, țineți-l pe ăsta, repede!

Nu se mai înțelegea nimic. Fiecare se trezise cu un felinar arzând în mână. Nimeni nu explica nimic, copiii fugeau dintr-o parte în alta parcă mânați de o neliniște neînțeleasă. Părintele

Pluche privea hipnotizat flăcăriua felinarului său, Bartleboom murmură vagi forme de protest!

Ann Deveria se ridică din fotoliu, Elisewin își dădu seama că tremură. Acela a fost momentul în care ușa mare de sticlă se deschise brusc. Ca și catapultat în sală, un vânt furibund începu să alerge împrejurul tuturor și a toate. Obrazul copiilor se luminează. Și Dira zise

— Repede... pe aici!

Ieși în goană pe ușa dată de perete, cu felinarul ei în mână.

— Să mergem... afară, afară de aici!

Țipau copiii. Dar nu de frică. Țipau să acopere vuietul asurzitor al mării și al vântului. Dar era un soi de bucurie – de inexplicabilă bucurie – care răsună în vocile lor.

Bartleboom rămase stană de piatră, în picioare, în mijlocul încăperii, complet dezorientat.

Părintele Pluche se răsuci spre Elisewin: zări pe fața ei o paloare impresionantă. Doamna Deveria nu rosti o vorbă, dar își luă felinarul și-o urmă pe Dira. Plasson se precipită după ele.

— Elisewin, e mai bine să rămâi aici...

— Nu.

— Elisewin, ascultă-mă...

Bartleboom își luă mecanic pelerina și ieși în grabă, murmurând ceva în sinea lui.

— Elisewin...

— Să mergem.

— Nu, ascultă-mă... nu sunt cu totul sigur că tu...

Se-ntoarse copila – cea frumoasă foc – și fără să spună nimic o prinse de mână pe Elisewin, surâzându-i.

— Sunt sigură de asta, părinte Pluche!

Îi tremura vocea. Dar îi tremura de putere, și de hotărâre. Nu de teamă.

Hanul Almayer rămase în urmă, cu ușa lui zbatută de vânt și cu luminile arzând, pierzându-se în întuneric. Ca scânteile țâșnind dintr-un vas cu jăritic, zece făclii mărunte alergau de-a lungul plajei, desenând în noapte hieroglife vesele și secrete. Marea, invizibilă, macină un zgomot de necrezut, învâlmășind lumea, cuvinte, fețe și gânduri. Bătea vântul, miraculosul vânt. Și oceanul-mare.

— Vreau să știu unde naiba mergem!

— Ei?

— UNDE NAIBA MERGEM?

— Țineți sus felinarul, Bartleboom!

— Felinarul!

— Ei, dar trebuie să fugim în halul ăsta?

— N-am fugit de ani de zile...

— Ani de când?

— Dood, ce naiba, se poate ști...

— ANI DE CÂND N-AM MAI FUGIT!

— Totul e bine, domnule Bartleboom?

— Dood, la naiba...

— Elisewin!

— Sunt aici, sunt aici.

— Rămâi lângă mine, Elisewin.

— Sunt aici.

Miraculosul vânt. Ocean-mare.

— Știți la ce mă gândesc?

— La ce?

— După mine, e din pricina navelor. NAVELE.

— Navele?

— Se face așa când e furtună... Se aprind focurile pe coastă, pentru nave, ca să nu eșueze...

— Bartleboom, ați auzit?

— Ei?

Sunteți pe cale de a deveni un erou.

Bartleboom!

— Dar ce naiba zice Plasson?

— Că sunteți pe punctul de a deveni un erou!

— Eu?

— DOMNIȘOARA DIRA!

— Dar unde se duce?

— Nu s-ar putea opri o clipă?

— Știți ce fac locuitorii insulelor, când vine furtuna?

— Nu, doamnă.

— Aleargă nebunește în sus și în jos de-a lungul insulei, cu felinarele înălțate pe creștet...

— așa navele... așa navele nu mai pricep nimic și-și găsesc sfârșitul izbindu-se de stânci.

— Glumiți.

— Nu e glumă în întregime... Există insule întregi care trăiesc din ceea ce găsesc în epave.

- Nu vreți să spuneți că...
- Țineți-mi felinarul, vă rog.
- Opriți-vă o clipă, la naiba!
- Doamnă, pelerina dumneavoastră!
- Lăsați-o acolo.
- Dar...
- Lăsați-o acolo, pentru Dumnezeu!
- Vânt miraculos. Ocean-mare.
- Dar ce fac?
- Domnișoară Dira!
- Unde naiba se duc?
- Dar, în fine...
- DOOD!
- Fugiți, Bartleboom.
- Da, dar încotro?
- Dar și-au pierdut graiul copiii ăștia?
- Priviți aici.
- E Dira.
- E gata să urce colina.
- Eu mă duc într-acolo.
- Dood! Dood! Trebuie să te duci spre colină!
- Dar unde merge?
- Hristoase, aici nu se mai înțelege nimic!
- Țineți sus felinarul și fugiți, părinte Pluche!
- Nu voi face un singur pas dacă...
- Dar de ce nu vorbesc?
- Nu-mi place deloc privirea lor.
- Ce anume nu vă place?
- Ochii. OCHII!
- Plasson, unde a ajuns Plasson?
- Eu mă duc cu Doi.
- Dar...
- FELINARUL. MI S-A STINS FELINARUL!

— Doamnă Deveria, unde mergeți?
 — În fine, aş vrea să ştiu cel puţin dacă sunt gata să salvez o navă sau s-o fac să naufragieze!
 — ELISEWIN! Felinarul! S-a stins!
 — Plasson, ce-a spus Dira?
 — Pe-acolo! Pe-acolo...
 — Felinarul meu...
 — DOAMNĂ!
 — Nu vă mai aude, Bartleboom.
 — Dar nu e posibil...
 — ELISEWIN! Unde s-a dus Elisewin? Felinarul meu...
 — Părinte Pluche, plecaţi de acolo.
 — Dar s-a stins felinarul.
 — La naiba, mă duc dincolo.
 — Veniţi, vi-l aprind.
 — Dumnezeule, pe Elisewin aţi văzut-o?
 — O fi plecat cu doamna Deveria.
 — Dar era aici, era aici...
 — Țineţi drept felinarul.
 — Elisewin...
 — Ditz, ai văzut-o pe Elisewin?
 — DITZ! DITZ! Dar ce naiba li s-a întâmplat copiilor?
 — Iată... felinarul dumneavoastră...
 — Eu nu mai înţeleg nimic.
 — Hai, să mergem.
 — Trebuie s-o găesc pe Elisewin...
 — Să mergem, părinte Pluche, sunt toţi în faţă.
 — Elisewin... ELISEWIN! Doamne, Dumnezeule, unde o fi...

ELISEWIN!

— Părinte Pluche, gata! O vom găsi...
 — ELISEWIN! ELISEWIN! Elisewin, te rog!
 Nemişcată, cu felinarul în mână, Elisewin îşi auzea propriul nume venind de departe, amestecat cu vântul şi vuietul mării. În

întuneric, înaintea ei, vedea întretăindu-se micile lumini ale atâtor felinare, fiecare pierdut în hăul furtunii. Nu erau în mintea ei nici neliniște nici frică. Un lac liniștit îi acoperea, dintr-odată, sufletul. Avea același sunet al unei voci pe care o cunoștea.

Se răsuci și încet se-ntoarse pe urmele ei. Nu mai bătea vântul, nu mai era noapte, nu mai exista mare, pentru ea. Mergea și știa unde merge.

Asta era tot. Senzație miraculoasă. Când destinul, în fine, se întredeschide, el devine o potecă distinctă și urmă fără echivoc și direcție certă.

Timpul ce nu se mai sfârșește al apropierii. Aproximarea aceea. Ar fi trebuit să nu se sfârșească niciodată. Gestul de a se încredința destinului. E

O emoție. O stare fără dileme, fără minciuni. Să știi unde mergi. Și să ajungi. Oricare ar fi destinul.

Mergea – și era lucrul cel mai frumos pe care-l făcuse vreodată.

Văzu hanul apropiindu-se. Luminile lui. Lăsa în urmă plaja, ajunsese pe prag, intră și închise după ea ușa de acolo, ca și alții, cine mai știe cu cât timp înainte, când ea ieșise în fugă, fără să știe nimic.

Tăcere.

Pe podeaua de lemn, un pas după altul. Firișoarele de nisip scârțâiau sub picioare. Într-un ungher, la pământ, pelerina căzută a lui Plasson, în graba plecării. Pe perne, în fotoliu, urma corpului doamnei Deveria, ca și cum abia s-ar fi ridicat.

Iar în mijlocul camerei, nemișcat, în picioare – Adams. Care o privea.

Un pas după celălalt, până a ajuns aproape și i s-a adresat:

— Nu-mi vei face rău, adevărat?

Nu-i va face rău, adevărat?

— Nu.

Nu...

Atunci

Elisewin îi luă între mâini obrazul acelui bărbat și îl sărută.

În ținuturile lui Carewall n-ar mai înceta niciodată să se istorisească această poveste. Doar dacă ar cunoaște-o. N-ar mai înceta niciodată.

Fiecare în felul lui, dar toți ar continua să povestească despre cei doi și despre o noapte întreagă petrecută pentru a-și restitui viața unul celuilalt, cu buzele și cu mâinile, o fetișcană ce nu văzuse nimic și un bărbat care văzuse prea multe, unul înăuntrul celuilalt – fiecare palmă de piele e o călătorie de descoperire, de întoarcere – în gura lui Adams să simți savoarea lumii, pe sânul lui

Elisewin să-l uiți – în pânțelele acelei nopți răvășitoare, în furtună, scânteii de spumă în întuneric, valuri ca podiumuri prăbușite, rumoare, sonore nebunii, furii de sunet și iuțime, lansate pe pielea mării, în nervii lumii, ocean-mare, colos ce șiroiește, tulburat, suspine – suspine în gâtlejul

Elisewinei – catifea zburând – suspine la fiecare pas nou în lumea ce trece de munți niciodată văzuți și de lacuri cu forme de neînchipuit – pe pânțelele lui Adams, povara albă a fetei legănată de o muzică mută – cine ar fi spus că sărutând ochii unui bărbat poți privi atât de departe – că mângâind picioarele unei fetișcane poți alerga așa de repede și fugi – să fugi de tot – să vezi în depărtare – veneau din cele mai îndepărtate extreme ale vieții, aceasta-i uimitor, gândindu-te că nici

nu s-ar fi atins vreodată, dacă n-ar fi străbătut de sus până jos universul, și în plus nici măcar n-ar fi trebuit să se caute, lucru incredibil, și tot greul fusese doar să se recunoască, să se recunoască, treabă de o clipă, din prima privire o și știau, asta-i miraculos – asta ar fi continuat să povestească, mereu, în ținuturile lui Carewall, pentru că nimeni nu poate să uite că nu te poți îndepărta niciodată destul pentru a te regăsi, niciodată – să te îndepărtezi destul – pentru a te găsierau cei doi, mai depărtați decât oricare alții și acum – striga glasul Elisewinei, din cauza fluviilor de istorii care-i năpădesc sufletul, și plânge Adams, auzindu-le alunecând mai departe, acele istorii, într-un

târziu, în fine încheiate – poate lumea e o rană și cineva o coase în cele două trupuri care se amestecă – și nici măcar nu e iubire, e ceva uluitor, dar sunt mâini și piele, buze, uimire, sex, gust – tristețe, poate – până la urmă tristețe – dorință – când vor povesti nu vor rosti cuvântul dragoste – mii de cuvinte vor spune, tăcând dragostea – tace totul, înjur, când brusc, Elisewin simte frângându-i-se spatele și pierzându-și firea, îl strânge pe bărbatul acela înăuntrul ei, îi cuprinde mâinile și se gândește:

voi muri. Simte frângându-i-se spatele și pierzându-și firea, îl strânge pe bărbatul acela înăuntrul ei, îi cuprinde mâinile și, vezi, nu va muri.

— Ascultă-mă Elisewin...

— Nu, nu vorbi...

— Ascultă-mă.

— Nu.

— Ceea ce urmează aici va fi îngrozitor și...

— Sărută-mă... se crapă de ziuă, se vor întoarce...

— Ascultă-mă...

— Nu vorbi, te rog.

— Elisewin...

Cum să faci? Cum îi spui unei asemenea femei ceea ce trebuie să-i spui, cu mâinile ei deasupra-ți și pielea ei, nu-i poți vorbi despre moarte tocmai ei, cum să-i spui unei asemenea fetișcane ceea ce ea știe deja și trebuie să audă, cuvintele, unul după celălalt, pe care le poți ști, dar trebuie să le asculți, mai devreme ori mai târziu, cineva trebuie să le spună și tu să le asculți, ea să le asculte, fetișcana aceea care-ți spune:

— Ai ochi cum n-am mai văzut.

Și apoi

— Numai dacă tu o vrei, ai putea să te salvezi.

Cum să i-o spui, unei asemenea femei, că tu ai vrea să te salvezi, și, mai mult, ai vrea s-o salvezi și pe ea împreună cu tine, să nu faci altceva decât să o salvezi, și să te salvezi, o viață întreagă, dar nu se

poate, fiecare are călătoria lui de făcut, și între brațele unei femei sfârșești făcând drumuri întortocheate, pe care nici tu nu le pricepi prea bine, și la momentul potrivit nu le poți povesti, nu ai cuvinte ca s-o faci, cuvinte care să se potrivească, aici, între aceste săruturi, și pe piele, cuvinte exacte nu există, e o încercare despre ceea ce ești și ceea ce-ai simțit, nu le găsești, mereu au o muzică greșită, muzicalitatea ce le lipsește, aici, între acele săruturi, și pe piele, e o chestiune de muzică. Așa că poți spune ceva, dar e mizerabil.

— Elisewin, eu nu voi fi niciodată salvat.

Cum să i-o spui unui asemenea bărbat că de-acum sunt eu cea care vrea să-l învețe un

lucru și între mângâierile sale vreau să-l fac să înțeleagă că destinul nu e un lanț, ci un zbor, și dacă el chiar ar voi, într-adevăr, să trăiască, ar putea s-o facă, și dacă, într-adevăr, m-ar voi, ar putea să re trăiască mii de nopți ca aceasta, în loc de una singură, groaznică, spre care se-ndreaptă, doar pentru că ea îl așteaptă, o noapte îngrozitoare, și de ani îl cheamă. Cum să i-o spui unui astfel de om că nu va folosi la nimic să devină un asasin și la nimic nu vor folosi sângele și durerea, e doar un mod de a fugi pierzându-ți răsuflarea, spre sfârșit, când timpul și lumea, ca să nu se sfârșească nimic, sunt aici și ne așteaptă, și ne cheamă, numai să știm să le ascultăm, numai dacă el ar putea, cu adevărat, cu adevărat, să mă asculte. Cum să i-o spui unui astfel de om, care e pe cale să te piardă?

— Eu am să plec...

— Nu vreau să fiu aici... mă duc.

— Nu vreau să aud urletul acela, vreau să fiu departe.

— Nu vreau să-l aud.

Muzica e dificilă, acesta-i adevărul, muzica e greu de găsit, ca s-o spunem, lucruri așa de apropiate, muzica și gesturile, pentru a desființa vina, când chiar nu mai este nimic de făcut, muzica potrivită pentru ca să fie dans, într-un anume mod, și nu o sfâșiere plecarea, alunecarea, spre viață și departe de viață, stranie pendulă a sufletului,

salvatoare și asasină, să știi să dansezi ți-ar fi mai ușor, și de aceea amanții, toți, caută muzica aceea, în acel moment, înăuntrul cuvintelor, prin pulberea gesturilor, și știu că, pentru a avea curajul, numai tăcerea ar fi muzică, muzică exactă, amplă tăcere amoroasă, luminișul despărțirii și lac obosit care, în fine, îți strecoară în palmă o melodie ușoară, învățată dintotdeauna, bună de cântat cu voce joasă

— Adio, Elisewin.

O melodie fără valoare.

— Adio, Thomas.

Alunecă de sub pelerină și se ridică Elisewin.

Cu corpul său de fetiță gol și în spate cu fierbințeala unei nopți întregi, își strânge hainele, se apropie de geamuri. Lumea de afară e mereu acolo. Poți să faci orice altceva, dar fii sigur că o vei regăsi la locul ei, mereu. E greu de crezut, dar așa e.

Două picioare goale de fetiță. Coboară scările, intră în cameră, se îndreaptă spre fereastră și se opresc.

Se odihnesc colinele. Ca și cum n-ar avea nicio mare dinainte.

— Mâine vom pleca, părinte Pluche.

— Cum?

— Mâine. Vom pleca.

— Dar...

— Te rog...

— Elisewin... nu se poate decide așa, dintr-odată... trebuie să scriem la Daschenbach... vezi că aceia nu stau aici să ne aștepte până la sfârșitul lumii...

— Nu vom merge la Daschenbach.

— Cum ar fi să spunem nu vom merge la Daschenbach?

— Nu ne vom duce.

— Elisewin, să ne păstrăm calmul. Noi am venit până aici pentru că trebuie să te tratezi, și ca să te tratezi trebuie să intri în mare, trebuie să mergi la...

— Eu am și intrat în mare!

— Poftim?

— Eu nu mai am de ce să mă vindec, părinte Pluche.

— Dar...

— Sunt vie.

— Iisuse, dar ce naiba s-a întâmplat?

— Nimic... e nevoie doar să ai încredere în mine... te rog, trebuie să ai încredere...

— Eu... eu am încredere, dar...

— Atunci lasă-mă să plec. Măine.

— Măine...

Părintele Pluche rămâne așa, răsucindu-și între mâini mirarea. Mii de întrebări în minte. Și știe prea bine ce-ar trebui să facă. Puține cuvinte.

Clare. Un lucru simplu: „Și tatăl tău ce va spune?”

Și totuși, se pierde pe drum. Nu mai e chip s-o facă să revină. E încă acolo părintele Pluche și mai caută, când își aude propria voce întrebând:

— Și cum e? Marea cum e?

Surâde, Elisewin.

— Foarte frumoasă.

— Și apoi? V

Nu încetează să surâdă Elisewin.

— La un moment dat încetează.

Plecară dis-de-dimineată. Trăsura urma firul drumului, de-a lungul mării. Părintele Pluche se lăsa zdruncinat pe scaunul lui cu aceeași hilară resemnare cu care își făcuse bagajele, îi salutase pe toți, apoi îi salutase încă o dată și uită, dinadins, o valiză la han, deoarece pretextul de a te întoarce pretinde, întotdeauna, să lași ceva în urmă, când pleci. Nu se știe niciodată. Rămase tăcut până când nu mai zări drumul unduind și marea îndepărtându-se. Nicio clipă mai mult.

— Ar fi prea mult să întreb unde mergem?

Elisewin ținea strâns în mână o foaie, își aruncă ochii peste ea.

— Saint Parteny.

— Ce-i asta?

— Un sat, răspunse Elisewin, închizând iarăși foaia în mână.

— Un sat unde?

— Ne trebuie cam douăzeci de zile. E la țară, în jurul capitalei.

— Vreo douăzeci de zile? Dar e o nebunie!

— Privește marea, părinte Pluche, începe să se depărteze.

— Vreo douăzeci de zile... Sper că ai un motiv excelent ca să facem o călătorie de acest fel...

— Se îndepărtează...

— Elisewin, pe tine te întreb, de ce mergem acolo?

— Mergem să căutăm o persoană.

— Douăzeci de zile de drum pentru a căuta o persoană?

— Da.

— Drace, dar atunci trebuie să fie vorba cel puțin de un prinț, știu eu, de regele în persoană, de un sfânt...

— Mai mult sau mai puțin...

Pauză.

— E un amiral.

Pauză.

— Iisuse...

În arhipelagul Tamal, se ridica în fiecare seară o ceață care devora navele, înapoindu-le în zori complet acoperite de zăpadă, în strâmtoarea

Cadaoum, la fiecare fază a lunii noi, apa se retrăgea lăsând în urma ei un imens banc de nisip, populat de moluște forfotitoare și de alge veninoase, în largul Siciliei o insulă dispăruse, iar alte două, inexistente pe hărți, ieșiseră la suprafață la mică distanță, în apele Dragharului fusese capturat piratul van Dell, care preferase să se arunce între fălcile rechinilor decât să cadă în mâinile marinei regale, în palatul său, în sfârșit, amiralul Langlais continua cu o extenuată exactitate să catalogheze plauzibilele, absurdele sau neverosimilele

adevăruri care soseau din mărirele globului. Pana lui de scris hașura cu o neclintită răbdare geografia fantastică a unei lumi neobosite.

Mintea lui se odihnea în exactitatea monotoniei de zi cu zi. Identică cu ea însăși, așa i se desfășura viața. Și necultivată, aproape neliniștitoare, se adăpostea în grădina lui.

— Numele meu este Elisewin, i se adresă fata când ajunse înaintea lui.

Îl impresiona vocea: catifea.

— Am cunoscut un bărbat care se numea Thomas.

Catifea.

— Când trăia aici, la dumneavoastră, se chema Adams.

Amiralul Langlais rămase nemișcat, fixându-și privirea în ochii întunecați ai fetei. Nu spuse nimic. Sperase să nu mai audă numele acela niciodată, îl îndepărtase pentru zile, ani. Avea puține clipe ca să-l împiedice să se întoarcă, să-i rănească inima și amintirile. Se gândi să se ridice și s-o roage pe fata aceea să plece. I-ar fi dat și o trăsură, bani, orice. I-ar fi poruncit să plece, în numele regelui, plecați.

Îl ajunse, ca din depărtare, vocea de catifea.

Și zicea:

— Păstrați-mă la dumneavoastră.

Timp de cincizeci și trei de zile și nouă ore.

Langlais nu știa ce anume îl împinsese, în clipa aceea, să răspundă:

— Da, dacă doriți.

Înțelese într-o seară, așezat lângă Elisewin, auzind vocea de catifea spunând:

— La Tombuctu aceasta-i ora în care femeilor le place să cânte și să-și iubească bărbații. Cad vălurile de pe chip și până și soarele se-ndepărtează, uluit de frumusețea lor.

Langlais simți o imensă și dulce oboseală urcându-i în suflet. Ca și cum ar fi călătorit ani lungi, rătăcind, și, în fine, și-ar fi găsit calea de

întoarcere. Nu se întoarce spre Elisewin, dar murmură

— Cum de știți povestea asta?

— Nu știu. Dar știu că e a dumneavoastră.

Aceasta, ca și toate celelalte.

Elisewin rămase în palatul lui Langlais cinci ani. Părintele Pluche cinci zile. Într-a șasea îi spuse Elisewinei că era incredibil, dar uitase o valiză, acolo, la hanul Almayer, de necrezut, într-adevăr, dar erau lucruri importante înăuntru, acolo, în valiză, o haină și poate chiar cartea cu toate rugăciunile.

— Cum ar fi să spunem poate?

— Poate... adică, mă gândesc, desigur, se află în valiză, înțelegi, absolut, nu pot să o las acolo...

nu că ar fi cine știe ce, rugăciunile acelea, pentru

Dumnezeu, dar, în fine, chiar să le pierd așa...

considerând apoi că e vorba de o scurtă călătorie, de vreo douăzeci de zile, nu e, apoi, așa de departe, e numai o chestiune de...

— Părinte Pluche...

— ...bineînțeles că mă voi întoarce... mă duc doar să iau valiza, mă opresc măcar câteva zile să mă odihnesc și apoi...

— Părinte Pluche...

— ...e o chestiune de câteva luni, mai mult, aș putea, cel puțin, să mă reped până la tatăl tău, adică, vreau să spun, prin absurd, ar ști mai bine că eu...

— Părinte Pluche... Doamne, cum ai să-mi lipsești.

Plecă în ziua următoare. Era deja în trăsură, când coborî din nou, și, apropiindu-se de Langlais, îi spuse:

— Știți ceva? Aș fi zis că amiralii stau pe nave...

— Și eu aș fi spus că preoții stau în biserici...

— Ei, știți bine, Dumnezeu e pretutindeni...

— Și marea, părinte. Și marea.

Plecă. Și nu mai lăasă nicio valiză în urma lui, de data aceasta.

Elisewin rămase în palatul lui Langlais cinci ani. Ordinea meticuloasă a camerelor și liniștea acelei vieți îi aminteau de covoarele

albe de la

Carewall și de cărările circulare și de viața delicată pe care tatăl ei o pregătise pentru ea. Dar ceea ce acolo era medicament și tratament, aici era senină siguranță și fericită vindecare. Ceea ce cunoscuse ca pânțe al unei slăbiciuni, aici descoperea ca formă a unei forțe cristaline. De la

Langlais învăță că între toate viețile posibile, la una trebuie să ne oprim pentru a le putea contempla, senini, pe toate celelalte. Lui Langlais îi dăruia, una câte una, miile de povești pe care un bărbat și o noapte le semănaseră în ea, Domnul știe cum, dar într-un mod de neșters și definitiv.

Ea povestea. Catifea.

Despre Adams nu mai vorbiră niciodată. Numai o dată, Langlais, ridicându-și încet ochii din cărțile lui, spuse încet:

— Eu îl iubeam pe bărbatul acela. Dacă puteți pricepe ce vreau să spun, eu H iubeam.

Muri Langlais într-o dimineată de vară, devorat de o durere infamă și însoțit de o voce – catifea – care-i povestea despre parfumul unei grădini, cea mai mică și mai frumoasă din Tombuctu.

A doua zi, Elisewin plecă. La Carewall voia să se întoarcă. Ar fi fost o lună, o viață, dar aici s-ar fi întors. Despre ceea ce o aștepta își imagina puțin. Știa doar că toate acele povești, păstrate în ea, le va ține pentru dânsa, pentru totdeauna.

Știa că orice bărbat ar fi iubit, în el l-ar fi căutat pe Thomas. Și știa că niciun pământean n-ar fi ascuns în ea urma mării.

Celelalte nu însemnau nimic. Să-l inventezi – asta ar fi fost minunat.

<titlu>2. Părintele Pluche

Rugăciune pentru cel ce s-a rătăcit, și atunci să se spună rugăciunea întreagă pentru mine.

Stăpâne Bunule Doamne ai răbdare sunt din nou eu.

Deci, aici lucrurile merg bine, mai mult sau mai puțin, și se aranjează, în practică, se găsește apoi mereu modul modul de-a te descurca, mă înțelegeți, în fine, problema nu-i aceasta.

Problema ar fi alta, dacă aveți răbdare să ascultați să mă ascultați sa.

Problema e acest drum frumos drum această cale ce aleargă și se scurge și curge dar nu aleargă dreaptă cum ar putea

și nici măcar cotită cum ar ști nu.

Curios, se destramă.

Credeți-mă

(o dată credeți-mă voi pe mine)

se destramă.

Trebuind să-mi revin trebuind, se-ndepărtează puțin pe-aici puțin pe dincolo cuprinsă de-o neașteptată libertate.

Cine știe.

Acum, nu pentru a-l nesocoti, aș vrea să-ți explic acest lucru, un lucru ce ține de oameni și nu de Dumnezeu, când drumul pe care-l ai în față se desface, se pierde, se îngustează, se întunecă, nu știu dacă reții, e ușor să nu reții, e ceva ce ține, în general, de oameni, ca să se piardă.

Nu de Tine. Trebuie să ai răbdare și să mă lași să-ți explic. Treabă de o clipă, înainte de toate nu trebuie să te abați de la faptul că, tehnic vorbind, nu poți nega drumul, care fuge, alunecă pe sub roțile trăsurii, efectiv, voind să rămână la fapte, nu se desface de tot. Tehnic vorbind.

Continuă drept, fără ezitări, fără nici măcar o sfioasă răspântie, nimic. Drept ca un stâlp. Așa-l văd eu. Dar problema, îngăduie-mi să ți-o spun, nu în asta constă. Nu de drumul acesta, alcătuit din pământ și din praf și din pietre, este vorba.

Drumul care ne interesează e altul. Și aleargă, nu în afară, ci înăuntru. Aici, înăuntru. Nu știu dacă reții: drumul meu. Toți au câte unul și o știi și Tu, care între altele nu ești străin de proiectul mașinării care suntem cu toții, fiecare în felul său. Un drum înăuntru au toți, ceea ce ușurează, mai mult, misiunea călătoriei noastre și doar

rareori o complică. Acum e unul din momentele acelea care o complică. Vând să rezum, acela e drumul, cel dinăuntru, el e cel care se destramă, s-a destrămat, binecuvântat, el nu mai există.

Se-ntâmplă. Crede-mă. Și nu-i ceva plăcut.

Nu.

Eu cred că a fost

Doamne Bunule Dumnezeu, că a fost eu cred marea.

Marea amestecă valuri gânduri veliere mintea te minte pe negândite și drumurile ce erau ieri nu mai sunt nimic.

Atât cât cred, eu cred că soluția Ta cu potopul universal a fost de fapt una genială.

Deoarece dacă vrei să găsești o pedeapsă mă-ntreb dacă ceva mai bun se putea inventa care să-l lase pe un biet Hristos singur în mijlocul mării aceleia.

Nici măcar o plajă.

Nimic.

O stâncă.

O epavă bolnavă.

Nici măcar aceea.

Niciun semn ca să înțelegi în ce parte să te-ndrepti ca să te duci să mori.

Atunci, vezi.

Doamne Bunule Dumnezeu, marea e un soi de mic potop universal.

De cameră.

Stați aici, plimbați-vă priviți respirați conversați o spionați, de pe țarm, se-nțelege, și ea în acest timp vă ia gândurile de piatră care erau calea certitudinea destinul

Și în schimb vă dăruiește pânze ce-ți unduiește în cap asemeni dansului unei femei care te face să înnebunești.

Scuzați metafora.

Dar nu e ușor să explici cum e când nu mai ai răspunsuri furios să privești marea.

Așa acum, vrând să rezum, problema e aceasta, că am atâtea drumuri înjur și niciunul înăuntru, mai mult, pentru a fi preciși, niciunul înăuntru și patru în jur. Patru. Primul: mă întorc la Elisewin și rămân acolo, cu ea, cea care era și prima rațiune, dacă vrem, al drumului meu. Al doilea: continuu tot așa și ajung la hanul Almayer, care nu-i un loc perfect sănătos, dată fiind apropierea periculoasă a mării, dar e și un loc incredibil, atât e de frumos, liniștit, și distrugător și fatal. Al treilea:

urmez drumul drept, nu o cotesc spre han și mă-ntorc la baronul Carewall, care m-așteaptă, și apoi, în definitiv, locuința mea și locul meu sunt acolo. Erau, mai mult sau mai puțin. Al patrulea: las totul, îmi dezbrac veșmântul cel negru și trist, aleg un alt drum, oricare, învăț să muncesc, mă însor cu o femeie de spirit și fără să fie frumoasă, fac câțiva copii, îmbătrânesc și la sfârșit mor, iertat de Tine, senin și obosit ca un creștin oarecare. Cum se vede, nu se poate spune că nu am idei clare, le am foarte clare, dar numai până la un punct. Știu perfect care-i întrebarea. Și răspunsul care-mi lipsește. Aleargă trăsura asta și nu știu încotro. Mă gândesc la răspuns și mintea mea se întuneacă.

Așa acest întuneric îl prind și-l pun în mâinile tale.

Și îți cer

Doamne Bunule Dumnezeu să-l păstrezi doar un ceas să-l ții în mână acel strop care-i destul i ca să topească negrul

ca să topească răul \ care-mi provoacă-n țeastă n întuneric t și-n inimă negrul acela, ai vrea?

I Ai putea al numai f. să te apleci să-l privești să-i surâzi să-l deschizi să-i răpești o lumină și să-l lași să cadă atât să-l gălesc e treaba mea apoi să văd unde este.

Un lucru de nimic pentru tine așa de măreț pentru mine.

Mă ascuți

Stăpâne Bunule Dumnezeu?

Nu-i mult ce-ți cer.

Nu-i o ofensă sperând că Tu.

Nu-i prostesc

Amăgindu-mă cu.

Și-apoi e doar o rugăciune, care-i un fel de a scrie despre
parfumul așteptării.

Scrie, Tu, unde vrei, cărarea pe care am pierdut-o.

Ajunge un semn, orice zgârietură ușoară pe sticla acestor ochi
care privesc fără să vadă, eu voi vedea.

Scrie pe lume un singur cuvânt pentru mine, îl voi citi.

Desfălin o clipă din tăcerea aceasta, o voi simți.

Nu-ți fie teamă.

Mie nu-mi este.

Să alunece mai departe rugăciunea mea cu puterea cuvintelor
dincolo de colivia lumii până cine știe unde.

Amin.

Rugăciune pentru cineva care și-a pierdut calea și, prin urmare,
să spună toată rugăciunea pentru mine.

Stăpâne Bunule Dumnezeu, ai răbdare sunt iarăși eu.

Se stinge-ncet omul acesta, se stinge-ncel, ca și cum ar vrea să
guste să prefire sub degete ultima viață ce-o are.

Mor baronii așa cum mor bărbații, acum se știe.

Eu sunt aici, vădit fiind că-i locul meu, aici, alături de el, baronul
murind.

Vrea să audă despre fata lui care nu există, nu știe unde-i, vrea
să știe că e vie unde se află că în mare n-a pierit în mare s-a tămăduit.

Eu îi povestesc

...și el moare

dar nu moare de tot când mori astfel.

Eu îi vorbesc de-aproape cam încet și-i clar că locul meu era aici.

M-ai luat de pe un drum oarecare și răbdător m-ai adus în
ceasul acesta care avea nevoie de mine

Și eu cel pierdut în ceasul acesta m-am regăsit.

Nebunie-i să cred că m-ai ascultat în ziua aceea într-adevăr.

pe mine.

Unul se roagă să nu rămână singur unul se roagă să nu-și trădeze așteptarea, chiar dacă se visează că

Dumnezeu că lui Dumnezeu îi place s-asculte.

Nu e nebunie?

M-ai ascultat.

M-ai izbăvit.

Sigur, dacă-mi pot îngădui, cu toată umilința, nu cred că a fost într-adevăr nevoie să se surpe drumul spre Quartel, un lucru, printre altele, istovitor, pentru oamenii locului, ar fi fost de-ajuns, probabil, ceva mai ușor, un semn mai discret, știu eu, ceva mai intim, între noi doi. Așa cum, dacă pot să fac o mică obiecție, scena cailor care se potcoveau pe drumul care mă ducea de la

Elisewin, și chiar nu era chip să-i facă să meargă mai departe, era, tehnic, ceva deplin reușit, dar în cele din urmă prea spectaculos, nu crezi? Aș fi înțeles și cu mult mai puțin, se-ntâmplă uneori să faci prea mult sau greșesc? Oricum ar fi, sunt încă aici, să le povestesc celor de-acolo, o scenă ca asta nu se uită. În concluzie, cred că ar fi ajuns visul cu baronul care se ridica din pat și striga: „Părinte Pluche! Părinte Pluche!”, un lucru bine făcut, în felul lui, nu lăsa loc îndoielii, și, în fapt, în dimineața următoare eram aici călătorind spre Carewall, vezi că ajunge puțin, în fond. Nu. Ți-o spun, deoarece, dacă trebuie să se întâmple din nou, să știi cum să procedezi. Un vis e un lucru care funcționează. Dacă vrei un sfat, ăsta-i sistemul bun. Pentru a salva pe cineva, dacă e cazul. Un vis.

Așa voi renunța la veșmântul negru la haina tristă și la colinele vesele coline în ochi și în urmă.

În vecii vecilor ăsta mi-e locul.

Și totul e mai simplu acum.

Acum simplu e totul.

Ce-mi rămâne de făcut voi ști să fac eu însumi.

Dacă îți folosește la ceva.

Pluche, care îți datorează viața știi unde e.

Și s-alunece mai departe rugăciunea aceasta cu puterea

cuvintelor dincolo de colivia lumii până cine știe unde.

Amin.

<titlu>3. Ann Deveria

Dragă André, iubirea mea de o mie de ani, fetița care ți-a înmănat această scrisoare se numește Dira. I-am spus să te faci s-o citești, de îndată ce vei sosi la han, înainte de a te lăsa să urci la mine. Până la ultimul rând. Nu încerca s-o minți pe fetița aceea, pe ea n-o poți minți.

Așază-te acum și ascultă-mă.

Nu știu cum ai reușit să mă găsești. E un loc care aproape nu există. Dacă întrebi de hanul

Almayer, lumea te privește surprinsă și nu știe.

Dacă soțul meu căuta un colț de lume izolat, ca eu să mă vindec, l-a găsit. Dumnezeu știe cum ai făcut chiar și tu, ca să dai de el.

Am primit scrisorile tale și nu mi-a fost ușor să le citesc. Se redeschid, dureroase, rănilor trecutului. Dacă aș fi continuat și aici să te doresc și să te aștept, scrisorile ar fi fost o fericire. Dar acesta-i un loc straniu. Realitatea se înceteșează și totul devine memorie. Până și tu, puțin câte puțin, ai încetat să mai fi o dorință și ai devenit o amintire. Mi-au ajuns epistolele tale ca mesaje supraviețuind unei lumi care nu mai există.

Eu te-am iubit, André, și nu-mi închipui cum s-ar putea iubi mai mult. Aveam o viață care mă făcea fericită, și am lăsat-o să se distrugă pentru a fi cu tine. Nu te-am iubit din plictiseală, sau din singurătate, sau din capriciu. Te-am iubit pentru că dorința de tine era mai puternică decât orice fericire. Și știam apoi că viața nu este destul de mare ca să țină laolaltă tot ce reușește să-și imagineze dorința. Dar nu am încercat să mă opresc și nici să te opresc. Știam că ar fi făcut-o ea. Și a făcut-o. A explodat totul dintr-odată.

Erau microbi peste tot și tăiau ca niște lame.

După aceea am sosit aici. Nici acesta nu-i un lucru ușor de explicat. Soțul meu se gândea la un loc unde să mă vindec. Dar a te vindeca e un cuvânt prea slab pentru ceea ce se întâmplă aici.

E simplu. E un loc unde trebuie să-ți iei rămas-bun de la tine însuși. Cel care ești îți alunecă printre mâini, treptat. Și rămâi în urmă, pas cu pas, pe acest târâm care nu cunoaște timpul și trăiește o singură zi, mereu aceeași. Prezentul dispare și tu devii memorie. Te strecoari afară din toate, spaime, sentimente, dorințe: le păstrezi, ca pe niște haine uzate, în dulapul unei necunoscute înțelepciuni și al unei păci nesperate. Reușești să mă înțelegi? Reușești să înțelegi că toate acestea sunt frumoase?

Crede-mă, nu e un mod, doar mai ușor, de a muri. Nu m-am simțit niciodată mai vie decât acum. Dar e altceva. Ceea ce sunt eu a trecut de-acum: și aici, acum, trăiește în mine ca un pas într-o urmă, ca un sunet într-un ecou, și ca o enigmă în răspunsul ei. Nu moare, asta nu. Alunecă în altă parte a vieții, cu o ușurință de dans.

E un mod de a pierde totul, pentru a regăsi totul.

Dacă reușești să înțelegi toate acestea, mă vei crede când îți spun că-mi este imposibil să mă gândesc la viitor. Viitorul e o idee care s-a desprins de mine. Nu-i important. Nu mai înseamnă nimic.

Nu mai am ochi să-l văd. Vorbești deseori despre el, în scrisorile tale. Eu obosesc să-mi amintesc ce vrea. Viitorul. Al meu e acum întreg aici și acum. A mea va fi liniștea unui timp imobil, care va colecționa clipe de așezat una peste alta, ca și cum ar fi una singură. De aici și până la moartea mea va fi numai acea clipă și gata.

Eu nu te voi urma, André. Nu vreau să-mi refac nicio viață, deoarece abia am învățat să fiu adăpostul vieții care mi-a aparținut. Și-mi place. Nu vreau alta. Înțeleg castelele tale îndepărtate și înțeleg visele tale, proiectele tale. Dar nu mai există nicio cale care m-ar putea duce acolo. Și n-o vei putea inventa tu, pentru mine, pe un pământ care nu există. iartă-mă, iubirea mea, dar viitorul tău nu va fi al meu.

Se află un bărbat în acest han, care are un nume ridicol și studiază unde se termină marea.

Zilele acestea, în vreme ce te așteptam, i-am povestit despre noi și cum mi-e frică de întoarcerea ta și în același timp cum doresc să vii. E un om bun și răbdător. M-a ascultat. Și într-o zi mi-a zis: „Scrie-i”. El

spune că a-i scrie cuiva e unicul mod de a-l aștepta fără să-i faci rău. Și ți-am scris. Tot ceea ce am înăuntrul meu am așternut în această scrisoare. Spune omul cu nume caraghios că vei înțelege. Spune că vei citi și apoi, ieșind pe plajă și plimbându-te pe țărmul mării, te vei gândi la toate și vei înțelege. Va dura un ceas sau o zi, nu contează. Dar la sfârșit te vei întoarce la han. El spune că vei urca scările, vei deschide ușa mea și fără să-mi spui nimic mă vei lua în brațe și mă vei săruta.

Știi că pare prostesc. Mi-ar plăcea să fie așa.

E un mod bun de a ne pierde, de a ne pierde unul în brațele celuiilalt.

Nimeni nu-mi poate răpi amintirea de când, toată eu însămi, eram

A ta, Ann

<titlu>4. Plasson

CATALOGUL PROVIZORIU DE OPERE PLASTICE ALE
PICTORULUI MICHEL PLASSON

AȘEZATE ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ, ÎNCEPÂND DE LA
ȘEDEREA ACESTUIA LA HANUL

ALMAYER (LOCALITATEA QUARTEL) PÂNĂ
LA MOARTEA SA.

Reprodus în vederea tipăririi afișelor de către profesorul Ismael
Adelante Bartleboom, ținând cont de propria experiență personală și
de alte mărturii demne de luat în seamă.

Dedicat doamnei Ann Deveria

1. Ocean mare, ulei pe pânză, 15 x 21, 6 cm.

Colecția Bartleboom

Descriere.

Complet alb.

2. Ocean mare, ulei pe pânză, 80 x 110, 5 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Complet alb.

3. Ocean mare, acuarelă, 35 x 50, 5 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Alb cu o vagă umbră ocru în partea superioară.

4. Ocean mare, ulei pe pânză, 44, 2 x 100, 8 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Complet alb, semnătura în roșu.

5. Ocean mare, desen, creion pe hârtie, 12 x 10 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Se recunosc două puncte în centrul hârtiei, foarte apropiate.

Restul e alb. (Pe marginea dreaptă o pată: grăsime?)

6. Ocean mare, acuarelă, 31, 2 x 26 cm.

Col. Bartleboom. În prezent, cu totul provizoriu, în custodia doamnei Maria Luigia Severina

Hohenheith.

Descriere.

Complet alb.

Încredințându-mi-o, autorul a spus textual:

ceea ce am făcut mai bun până acum". Tonul era de profundă satisfacție.

7. Ocean mare, ulei pe pânză, 120, 4 x 80, 5 cm.

Col. Bartleboom.

Descriere.

Se disting două pete de culoare: una ocru, în partea superioară a pânzei, iar alta neagră, în partea inferioară. Restul, alb. (Pe verso, o însemnare autografă: Furtună. Iar dedesubt:

tatum, tatum, tatum.)

8. Ocean mare, pastel pe hârtie, 19 x 31, 2 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

În centrul filei, ușor deplasată spre stânga, o mică velă albastră.
Restul alb.

9. Ocean mare, ulei pe pânză, 340, 8 x 220, 5 cm.

Muzeul Districtual din Quartel. Numărul de catalog: 87

Descriere.

În dreapta, o stâncă întunecată apare din apă.

Valuri foarte înalte, spărgându-se de stânci, spumegă spectaculos, în furtună se zăresc două nave gata să se scufunde în mare. Patru șalupe stau înclinate pe marginea unui vârtej. Pe șalupe sunt îngrămădiți naufragiații. Unii dintre aceștia, căzuți în mare, aproape se scufundă în abis. Dar marea e înaltă, mult mai înaltă spre orizont, acoperind vederea, și, împotriva oricărei logici, pare să se înalțe de parcă toată lumea s-ar ridica, iar noi ne-am scufunda aici, unde ne găsim, în pânțelele pământului, în vreme ce un val maiestuos, nesfârșit, se pregătește să ne acopere și noaptea îngrozită se lasă peste acest monstru. (Atribuire îndoielnică. Aproape cu certitudine fals.)

10. Ocean mare, acuarelă, 20, 8 x 16 cm.

Col. Bartleboom...

Descriere.

Complet alb.

11. Ocean mare, ulei pe pânză, 66, 7 x 81 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Complet alb. (Foarte deteriorat, probabil căzut în apă)

12. Portretul lui Ismael Adelante Ismael

Bartleboom, creion pe hârtie, 41, 5 x 41, 5 cm.

Descriere.

Complet alb. În centru, cu caractere cursive, este scris: Bartleb.

13. Ocean mare, ulei pe pânză, 46, 2 x 51, 9 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Complet alb. În acest caz, însă, expresia trebuie înțeleasă în sens literal: pânza e complet acoperită de îngroșări ale penelului cu culoarea albă.

14. La hanul Almayer, ulei pe pânza, 50 x 42 cm.

Col. Bartleboom descriere

Portretul unui înger în stil preraphaelit. Fața e lipsită de trăsături. Aripile generează o semnificativă bogăție cromatică. Fond auriu.

15. Ocean mare, acuarelă, 118 x 80, 6 cm.

Col. Bartleboom

Trei mici pete de culoare albastră, sus în stânga (vele?). Restul alb. Pe verso, o însemnare autografă: Pijama și pantofi.

W. Ocean mare, creion pe hârtie, 28 x 31, 7 cm

Col. Bartleboom

Descriere.

Optsprezece vele, de diferite dimensiuni, răspândite fără vreo ordine anume, în colțul inferior stâng, o mică schiță a unei nave cu trei catarge, fără îndoială executată de altă mână, poate de copil (Doi?).

17. Portretul doamnei Ann Devenă, ulei pe pânză.

52, 8 x 30 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

O mână extrem de palidă de femeie, cu degetele miraculos de prelungi. Fond alb.

18, 19, 20, 21. Ocean mare, creion pe hârtie.

12 x 12 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Serie de patru schițe, aparent absolut identice.

O simplă linie orizontală le străbate de la stânga la dreapta (sau, dacă vreți, și de la dreapta la stânga) la aproximativ jumătate din înălțime. Plasjon afirma că în realitate este vorba de patru imagini profund diferite.

Susținuse textual: „Sunt patru imagini profund diferite”. Părerea mea foarte personală este că avem același racursiu în diferite momente ale zilei. Când i-am comunicat autorului această opinie

personală a mea, a găsit cu cale să-mi răspundă: „Credeți T

22. (Fără titlu.) Creion pe hârtie, 20, 8 x 13, 5 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Un tânăr bărbat, pe țărm, se apropie de mare ducând în brațe trupul unei femei goale. Pe cer, luna, în apă reflexe.

Această schiță, multă vreme păstrată secretă, din voința autorului, azi a devenit publică, avându-se în vedere timpul scurs de la dramaticele întâmplări de care e legată.

23. Ocean mare., ulei pe pânză, 17, 6 x 38, 4 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

O linie groasă roșu-închis taie pânza de la stânga la dreapta. Restul alb.

24. Ocean mare, ulei pe pânză, 127 x 108, 6 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Complet alb. Este ultima lucrare realizată în timpul șederii la hanul Almayer, localitatea Quartel.

Autorul a dăruit-o hanului, exprimându-și dorința ca ea să fie expusă pe un perete vizavi de mare.

Apoi, pe căi pe care nu am reușit niciodată să le identific, lucrarea a ajuns în posesia mea. O păstrez, ținând-o la dispoziția oricui e în măsură să-i revendice proprietatea.

25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 (Fără titlu) Uleiuri pe pânză, de dimensiuni diferite.

Muzeul din Saint Jacques de Grance

Descriere.

Opt portrete de marinari, rezumând stilistic pictura de început a lui Plasjon. Abatele Ferrand, care a avut amabilitatea să-mi semnaleze existența lor, afirmă că autorul le-a realizat gratuit, în semn de afecțiune pentru anumite persoane cu care a avut strânse relații de prietenie în timpul șederii sale la Saint Jacques. Același simpatic abate

mi-a mărturisit că i-ar fi cerut pictorului să-i facă portretul, însă a primit un politicos, dar ferm, refuz.

Cuvintele rostite exact în acea împrejurare ar fi fost: Din păcate, nu sunteți marinar și, prin urmare, nu se vede marea pe chipul dumneavoastră. Știți, acum știu să pictez doar marea, eu”.

33. Ocean mare, ulei pe pânză (dimensiuni neconfirmate).
(Pierdut.)

Descriere.

Complet alb. Și aici e prețioasă mărturia abatelui Ferrand. El a avut franchisea de a admite că pânza, găsită la locuința pictorului, a doua zi după plecarea lui, era considerată, datorită unui inexplicabil echivoc, o pânză pur și simplu și nu o operă încheiată și de o valoare semnificativă.

Ca atare, a fost luată de necunoscuți, iar azi este de negăsit.

34, 35, 36 (Fără titlu), ulei pe pânză, 68, 8 x 82 cm.

Muzeul Gallen-Martendorf, Helleborg.

Descriere.

Este vorba de trei copii îngrijite, aproape identice, după o pictură de Hans van Dyke, Portul

Skalen. Muzeul Gallen-Martendorf le cataloghează ca opere ale aceluiași van Dyke, perpetuând astfel o regretabilă neînțelegere. Așa cum

I-am atenționat de multe ori pe curatorul muzeului, prof. Broderfons, cele trei pânze nu numai că păstrează pe spate însemnarea clară

„Van Plasson”, dar prezintă și o particularitate care face evidentă paternitatea lui Plasson:

În toate trei, pictorul, portretizat la lucru pe dig, în stânga jos, are dinainte un șevalet cu o pânză complet albă. În originalul lui van Dyke, pânza este colorată uniform. Profesorul Broderfons, chiar admitând corectitudinea observațiilor mele, nu-i recunoaște pânzei nicio semnificație particulară. Profesorul Broderfons este, de altfel, un cercetător incompetent și un om absolut insuportabil.

37. Lacul Constanța, acuarelă, 27 x 31, 9 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Operă de factură îngrijită și foarte elegantă, reprezentând celebrul lac Constanța la apus. Culoarele sunt calde și estompate. Nu apar figuri umane.

Dar apa și țărniurile sunt redade cu mare poezie și intensitate. Plasson mi-a trimis această pânză însoțită de un scurt bilet, al cărui text îl reproduc aici, integral: JE oboseala, prietene. Frumoasa oboseală. Adio”.

38. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13, 4 cm.

Col. Bartleboom.

Descriere.

E desenată, cu acuratețe și precizie, mâna stângă a lui Plasson. Care, îmi revine obligația să notez, era stângaci.

39. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13, 4 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Mâna stângă a lui Plasson. Fără umbre.

40. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13, 4 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Mâna stângă a lui Plasson. Trăsături puține, abia schițate.

41. Ocean mare, creion pe hârtie, 26 x 13, 4 cm.

Col. Bartleboom

Descriere.

Mâna stângă a lui Plasson. Trei linii și ușoară umbră.

Notă. Acest desen mi-a fost dăruit, împreună cu celelalte trei dinainte, de doctorul Monnier, medicul care s-a ocupat de Plasson în timpul scurtei și dureroasei sale boli de la sfârșit (pneumonie).

Conform mărturiei lui, de care nu am motiv să mă îndoiesc, acestea sunt ultimele patru lucrări cărora li s-a consacrat Plasson, deja ținut la pat și, pe zi ce trecea, tot mai slăbit. Tot după aceeași

mărturie, Plasson a murit senin, în deplină solitudine și cu sufletul împăcat. Cu puține minute înainte de a sfârși, a rostit frazele următoare: Nu-i o chestiune ce ține de culori, ci de muzică, înțelegeți? Am investit atâta timp, dar acum" (stop).

Era un om generos și desigur dotat cu un enorm talent artistic. Era prietenul meu. îl iubeam.

Acum se odihnește, din voința sa explicită, în cimitirul din Quartel. Pe mormântul său se află o simplă piatră. Complet albă.

<titlu>5. Bartleboom

Se petrecu așa. Era la băi Bartleboom, la băile de la Bad Hollen, orașel înghețat, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Mergea din pricina anumitor tulburări care-l chinuiau, ceva ce ținea de prostată, o treabă supărătoare, plicticoasă. Când te apucă în partea aceea e o adevărată plictiseală întotdeauna, chiar dacă nu-i vorba de ceva grav, dar trebuie să fii atent, ți se cere să faci o mie de lucruri ridicole, umiltoare. Bartleboom, de pildă, mergea la băile de la Bad Hollen, orașel, printre altele, înghețat.

Dar oricum.

Era acolo Bartleboom, cu logodnica, Maria

Luigia Severina Hohenheith, o femeie frumoasă, fără îndoială, dar în genul scenă de operă, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Puțină fațadă, îți venea să te învârti în jurul ei, ca să vezi dacă există ceva în spatele machiajului și a vorbelor mari și a celorlalte. Nu o făceai, dar aveai chef s-o faci. Bartleboom, spre a respecta adevărul, nu se logodise cu mare entuziasm, dimpotrivă. Asta trebuie spus. Se ocupase de toate una dintre mătuși, Matilde. Se înțelege că pe atunci era aproape înconjurat de mătuși, și, s-o spunem, depindea de ele, economic vreau să zic, el nu avea un sfanț. Erau mătușile cele care-l finanțau.

Asta era consecința consacrării sale, pasionate și totale, științei, care lega viața lui Bartleboom de acea ambițioasă Enciclopedie a limitelor etcetera, operă capitală și meritorie, care însă îl împiedica, evident, să se țină de îndatoririle lui profesionale, făcându-l să-i

cedeze, în fiecare an, postul său de profesor și respectivul salariu, unui suplinitor provizoriu, care, în cazul în speță, cu toți cei șaptesprezece ani pe care mergeam, am fost eu. De aici, înțelegeți, recunoștința mea față de el și admirația pentru opera lui. De la sine înțeles. Sunt lucruri pe care un om de onoare nu le uită.

Dar oricum.

Făcuse totul mătușa Matilde și Bartleboom nu putuse să se opună cine știe cât. Se logodise.

Nu-i căzuse prea bine, totuși. Pierduse puțin din strălucirea aceea... sufletul i se încetșosase, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Era ca și cum ar fi așteptat altceva, cu totul diferit. Nu era pregătit pentru normalitatea aceea. Țintea mai sus, nimic mai mult. Apoi, într-o zi, aici, la Bad Hollen, el cu logodnica și cu prostata, se duse la o recepție, ceva elegant, numai șampanie și muzică veselă.

Vals. Și-aici o întâlni pe acea Anna Ancher. Era o femeie deosebită ea. Picta. Și încă bine, se spunea. Cu totul altceva decât Maria Luigia

Severina, să se înțeleagă. Ea a fost aceea care

I-a oprit în cancanul sărbătorii.

— Iertați-mă... Dumneavoastră sunteți profesorul Bartleboom, nu-i așa?

— Da.

— Sunt o prietenă a lui Michel Plasson.

Reieșea că-i scrisese de mii de ori pictorul, vorbindu-i despre Bartleboom și despre atâtea lucruri, în special despre acea Enciclopedie a limitelor etcetera, o poveste care, în ce o privește, chiar o impresionase.

— Aș fi încântată să văd într-o zi opera dumneavoastră.

Spuse exact așa: încântată. O spuse înclinând ușor capșorul într-o parte și îndepărtându-și de pe ochi o șuviță de păr negru ca pana corbului.

Un lucru de maestră. Pentru Bartleboom a fost ca și cum i-ar fi turnat direct în sânge fraza aceea.

Ca să zicem așa, i-a reverberat până înăuntrul pantalonilor. Bâlbâi ceva și de acum încolo nu făcu decât să transpire. Transpira nebunește, el, când era cazul. Nu conta temperatura. Se întâmpla de la sine.

Măcar de s-ar fi oprit aici povestea, dar în ziua următoare, în vreme ce se plimba, singur, reamintindu-și fraza și toate celelalte, Bartleboom văzu trecând o trăsură, una dintre cele frumoase, cu bagaje și cutii de pălării deasupra. Se îndrepta spre ieșirea din oraș. Și înăuntru, o văzu prea bine, era Anna Ancher. Chiar ea. Cu părul negru.

Căpșorul. Era totul. Și reverberația în pantaloni era aceeași din ziua precedentă. Bartleboom înțelese. Orice s-ar spune, era un bărbat care, dacă era cazul, știa să ia decizii, fără glumă, când era nevoie nu dădea înapoi. Așa că se întoarse acasă, își făcu bagajele și, gata de plecare, se prezentă la logodnică, Maria Luigia Severina. Se agita cu perii, panglici, colane.

— Maria Luigia...

— Te rog, Ismael, sunt deja în întârziere...

— Maria Luigia, vreau să te informez că nu mai ești logodită.

— De acord, Ismael, vorbim mai târziu.

— Și în consecință nici eu nu mai sunt logodit.

— Evident, Ismael.

— Atunci, adio.

Ceea ce era uluitor, la femeia aceea, era încetineala timpilor ei de reacție. Am vorbit de mai multe ori cu Bartleboom despre situația aceea, el era absolut fascinat de fenomen, l-a și studiat, ca să spunem așa, sfârșind prin a dobândi o competență aproape științifică și completă, în împrejurarea respectivă, știa că timpul aflat la dispoziția lui, pentru a dispărea nepedepsit din casa aceea, oscila între douăzeci și două și douăzeci și șase de secunde. Socotise că i-ar fi fost suficient să ajungă la trăsură. De fapt, a fost exact timpul până să se așeze în trăsură și cristalinul aer matinal de la Bad Hallen a fost cutremurat de un urlet inuman

— BAAARTLEBOOM!

Ce voce la femeia aceea! Și după câțiva ani, la Bad Hollen, povesteau că a fost ca și cum cineva, din clopotniță, ar fi lăsat să cadă un pian chiar peste un depozit de candelabre de cristal.

Se informase Bartleboom: Ancherii stăteau la Hollenberg, la cincizeci și patru de kilometri nord de Bad Hollen. Porni la drum. Avea cu el hainele pentru marile ocazii. Și pălăria era cea de sărbătoare. Transpira, da, dar în limita decenței comune. Trăsura alerga fără probleme de-a lungul drumului printre coline. Totul părea să meargă în modul cel mai potrivit.

Asupra cuvintelor ce urma să i le spună Annei

Ancher, când ea i-ar fi apărut dinainte, Bartleboom avea idei clare:

— Domnișoară, vă așteptam. V-am așteptat ani de zile.

Și, pac, i-ar fi întins caseta de mahon cu toate scrisorile, sute de scrisori, un lucru la care rămâi interzis, de uluire și de duioșie. Era un plan bun, nimic de zis. Bartleboom îl răsuci în minte tot drumul și asta te face să reflectezi la complexitatea minții marilor bărbați dedicați studiului și gândirii – ceea ce profesorul Bartleboom era în afara oricărei îndoieli – la care facultatea sublimă de a se concentra asupra unei idei, cu enormă acuitate și profunzime, aduce cu sine incertul corolar de a repune în mișcare instantaneu, și într-un mod absolut complet, toate celelalte idei limitrofe, înrudite și coincidente. Capete nebune, în rezumat. Așa, de pildă, Bartleboom își petrecu tot drumul verificând inatacabila exactitate logică a planului său, dar numai la șapte kilometri de

Hollenberg și, mai precis, între satele Alzen și

Balzen, își aminti de caseta aceea de mahon și deci de scrisorile, de sutele de scrisori, pe care nu le mai avea.

Sunt lovituri, acestea. Dacă înțelegeți ce vreau să spun. De fapt, caseta cu scrisori, Bartleboom i-o dăduse Mariei Luigia Severina în ziua logodnei.

Nu chiar convins, îi adusesese totul, cu o anumită solemnitate,

adresându-i-se:

— Eu v-am așteptat. V-am așteptat ani de zile.

După cele zece, douăsprezece secunde de obișnuit impas, Maria Luigia Severina își dădu ochii peste cap, își lungi gâtul și, neîncrezătoare, rosti un singur cuvânt elementar:

— Mie?

„Mie?” nu era, propriu-zis, răspunsul la care

Bartleboom visase, de-a lungul anilor, în vreme ce scria epistolele și trăia singur, descurcându-se cum putea. De aceea, este de la sine înțeles că rămăsese cam dezamăgit, în acea împrejurare, se înțelege.

Ceea ce explică de ce, mai târziu, în chestiunea

„Scrisorilor” nu mai revenise, limitându-se să verifice dacă era întotdeauna acolo caseta de mahon, la Maria Luigia, și numai Dumnezeu știa dacă o deschisese vreodată cineva. Se întâmplă.

Unul își face vise, e treaba lui, intimă, apoi viața nu înseamnă joacă și te descurajează, o clipă, o frază, și totul se destramă. Se întâmplă. Să trăiești nu înseamnă pentru altcineva decât o iscusință nefericită. E rândul resemnării. Nu are recunoștință viața, dacă înțelegeți ce vreau să spun.

Recunoștință.

Dar oricum...

Acum problema era că avea nevoie de casetă și totuși ea se afla în cel mai rău loc cu putință, undeva în casa Mariei Luigia. Bartleboom coborî din trăsură la Balzen, cu cinci kilometri înainte de Hollenberg, își petrecu noaptea la han și în dimineața următoare luă trăsura în sens invers, pentru a se întoarce la Bad Hollen. Începuse odiseea sa. O adevărată odisee, dacă mă credeți.

Cu Maria Luigia întrebuința obișnuita tehnică, nu-și permitea să greșească. Intră fără să se anunțe în camera unde ea zăcea, la pat, să-și refacă nervii, și, fără introducere, îi spuse:

— Dragă, am venit să-mi iau scrisorile.

— Sunt pe birou, iubire, îi răspunse ea cu o anumită

drăgălășenie. Apoi, după exact douăzeci de secunde, izbucni într-un plâns sufocat și leșină. Bartleboom, se înțelege, și dispăruse.

Luă iarăși trăsura, de astă dată în direcția

Hollenberg, și în seara zilei următoare se prezentă la locuința Ancher. îl însoțiră în salon și puțin a lipsit să nu cadă jos uluit. Era la pian domnișoara și cânta, cu căpșorul, părul ca pana corbului și toate celelalte, cântând ca un înger.

Singură, acolo, ea și pianul. Să nu-ți vină să crezi.

Bartleboom rămase împietrit, cu caseta lui de mahon în mână, în pragul salonului, topit de tot.

Nu reușea nici măcar să transpire. Contempla și atât.

Când melodia se sfârși, domnișoara își întoarse privirea spre el. Cu desăvârșire extaziat, el traversă salonul, ajunsese în fața ei, puse caseta de mahon pe pian și spuse:

— Domnișoară Anna, eu vă așteptam. V-am așteptat ani de zile.

Și de data aceasta răspunsul fu singular:

— Eu nu sunt Anna.

— Poftim?

— Mă numesc Elizabeta. Anna e sora mea.

Gemene, dacă înțelegeți ce vreau să spun.

Două picături de apă.

— Sora mea se află la Bad Hollen, la băi.

Cam la cincizeci de kilometri de aici.

— Da, cunosc drumul, mulțumesc.

Ce lovitură! Nimic de zis. Adevărată lovitură.

Din fericire, Bartleboom avea resurse, avea forțe sufletești de cheltuit în pieptul său. Își relua călătoria, cu destinația Bad Hollen. Dacă acolo se afla Anna Ancher, acolo trebuia să meargă.

Simplu. Mai mult sau mai puțin pe la jumătatea drumului i se păru ceva mai puțin simplu. Nu-și putea scoate din minte muzica aceea. Și pianul, mâinile pe claviatură, căpșorul cu părul ca pana corbului, apariția aceea, într-un cuvânt. O treabă parcă organizată de diavol, atât era de perfectă.

Sau de destin, își spuse Bartleboom. Începu să se chinuiască profesorul cu povestea gemenelor, pictorița și pianista, nu mai pricepea, e de înțeles.

Cu cât trecea timpul, înțelegea tot mai puțin. Se putea spune că la fiecare kilometru de drum înțelegea cu un kilometru mai puțin. La sfârșit, decise că se impunea o pauză de reflecție. Coborî la Pozei, cu șase kilometri înainte de Bad Hollen.

Aici își petrecu noaptea. Ziua următoare luă trăsura spre Hollenberg: se hotărâse pentru pianistă. Mai fascinantă, se gândise, își schimbă ideea la kilometrul douăzeci și doi: exact la Bazei, unde coborî și înnoptă, își relua drumul dimineța devreme cu trăsura de Bad Hollen – intim logodit deja cu Anna Ancher, pictorița – ca să se oprească la Suzer, un mic sat la doi kilometri de

Pozei, unde se lămură definitiv, că, din punct de vedere al caracterului, era făcut mai mult pentru

Elizabetha, pianista, în zilele următoare schimbările lui oscilante îl duseră iar la Alzen, apoi la

Tozer, de aici la Balzen, apoi înapoi până la Fazei, și de-aici, în ordine, la Palzen, Rulzen, Alzen

(pentru a treia oară) și Colzen. Lumea din regiune își întărise convingerea că era un inspector din vreun minister. Se purtau cu toții foarte frumos.

La Alzen, la a treia trecere, găsi chiar un comitet al orașelului care-l aștepta. Nu-i dădu mare importanță. Era un om simplu Bartleboom, un om dintr-o bucată. Și drept, într-adevăr.

Dar oricum.

Nu putea să se desfășoare la infinit povestea asta. Chiar dacă locuitorii orașelului se arătau amabili. Mai devreme sau mai târziu trebuia să se isprăvească. Pricepu Bartleboom. Și după douăsprezece zile de pasionată oscilație își îmbracă hainele potrivite și se îndreptă hotărât spre Bad

Hollen. Se decisese: va trăi alături de o pictoriță.

Sosi în seara unei zile de sărbătoare. Anna Ancher nu era acasă.

Se va întoarce în curând. Aștept, spuse, și luă loc în salonaș. Aici îi veni brusc în minte, fulminantă, o imagine elementară și ruinătoare: caseta lui lustruită de mahon, așezată pe pianul din casa Ancher. O uitase acolo. Sunt lucruri greu de înțeles, pentru lumea obișnuită, pentru mine, de pildă, deoarece există un mister al minților superioare, numai al lor, asociații de geniu, capabil de acrobații mărețe și de figuri colosale, uneori. El, Bartleboom, era din specia aceea. Figuri colosale, uneori. Nu se tulbură, în orice caz. Se ridică și informându-i că se va întoarce mai târziu, se adăposti într-un hotel mic din afara orașului, în ziua următoare luă trăsura spre Hollenberg.

Începu să se obișnuiască cu drumul acela, în care devenea, să spunem așa, un veritabil expert. Dacă ar fi existat vreodată vreo catedră universitară de studii asupra drumului respectiv, puteai jura că era domeniul lui, asigurat.

La Hollenberg, lucrurile au mers ca pe roate.

Caseta era, într-adevăr, acolo.

— Aș fi vrut să v-o trimit, dar nu aveam nicio idee unde să vă găsesc, îi spuse Elizabeta

Ancher, cu o voce care l-ar fi sedus și pe un surd.

Bartleboom ezită o clipă, apoi își reveni:

— Nu are importanță, e foarte bine așa.

Îi sărută mâna și se retrase. Nu închise ochii toată noaptea și dimineața se prezentă punctual la prima trăsură spre Bad Hollen. O călătorie frumoasă. La fiecare oprire, numai salutări și serbări.

Se legase lumea de el, așa sunt oamenii în părțile acelea, lume sociabilă, nu-ți pune prea multe întrebări, ci sufletul în palmă, într-adevăr. Locul e de o urâțenie care te îngheață, asta trebuie spus, dar lumea e rafinată, oameni din alte timpuri.

Dar, oricum.

Cu voia lui Dumnezeu, Bartleboom sosi la

Bad Hollen cu caseta sa de mahon, cu scrisorile și toate celelalte. Se întoarce la casa Annei Ancher și se anunță. Pictorița lucra la o natură moartă, mere, pere, fazani, lucruri de felul acesta, se înțelege, o

natură moartă, întocmai, își ținea căpșorul ușor aplecat într-o parte. Părul ca pana corbului îi încadra chipul, care era așa de plăcut.

Dacă ar mai fi fost și un pian, n-ar mai fi avut nicio îndoială că este cealaltă, cea din Hollenberg.

În schimb, era ea, cea din Bad Hollen. Două picături de apă, zic eu. Ce minune reușește să facă natura, când o face cu zel! Să nu-ți vină să crezi, într-adevăr.

— Profesore Bartleboom, ce surpriză! ciripi ea.

— Bună ziua, domnișoară Ancher, răspunse el, adăugând repede: – Anna Ancher, nu-i așa?

— Da, de ce?

Voia să fie sigur profesorul. Nu se știe niciodată.

— Ce v-a adus până aici, ca să mă faceți fericită cu vizita dumneavoastră?

— Aceasta, răspunse serios Bartleboom, punându-i înaintea caseta de mahon și deschizând-o sub ochii ei.

— Eu vă așteptam, Anna.

V-am așteptat ani de zile.

Pictorița își întinse mâna și închise dintr-odată caseta.

— Înainte să continuăm conversația, ar fi bine să vă informez despre un lucru, profesore

Bartleboom.

— Orice vrei, adorata mea.

— Sunt logodită.

— Ei, nu?

— M-am logodit acum șase zile cu sublocotenentul Gallega.

— Excelentă alegere.

— Mulțumesc.

Bartleboom se-ntoarse în minte acum șase zile. Era ziua în care, ajuns la Rulzen, se opri la Colzen, ca să plece apoi la Alzen. În mijlocul tribulațiilor sale, într-un cuvânt. Șase zile. Șase zile nenorocite, în paranteză fie spus, acel Gallega era un adevărat parazit, dacă înțelegeți ce vreau să spun, o făptură insignifiantă și într-un fel

chiar nocivă. O pedeapsă. Pur și simplu. O belea.

— Acum doriți să mai continuăm?

— Cred că nu mai este cazul, răspunse

Bartleboom, recăpătându-și caseta de mahon.

Pe drumul care-l ducea la hotelul lui, profesorul încerca să analizeze la rece situația și ajunsese la concluzia că erau două cazuri (împrejurare, vom nota, care revine cu o anumită frecvență, cazurile fiind, în general, două, și rareori, trei): sau era doar un neplăcut impediment, și atunci ceea ce trebuia să facă era să-l provoace la duel pe sus-numitul sublocotenent Gallega, eliminându-l din joc. Sau era un semn clar al destinului, al unui destin măreț, și-atunci ceea ce trebuia să facă era să se întoarcă la Hollenberg cât mai repede și să se însoare cu Elizabeta Ancher, neuitata pianistă.

Spus lapidar, Bartleboom ura duelurile. Chiar nu le suporta.

„Fazani morți...”, reflectă cu un anumit dezgust. Și se hotărî să plece. Așezat pe locul său, în prima trăsură de dimineață, urmă încă o dată drumul spre Hollenberg. Era într-o stare sufletească senină și culese, cu binevoitoare simpatie, manifestările de veselă afecțiune, pe care încet, încet, i le aduceau tribut mulțimea din satele Pozei, Colzen, Tozer, Rulzen, Palzen.

Alzen, Balzen și Fazei. Lume simpatică, cum am zis. Spre seară, se prezentă îmbrăcat la patru ace și cu caseta de mahon în mână, la casa Ancher.

— Domnișoara Elizabeta, vă rog, îi spuse cu o anumită solemnitate servitorului care-i deschise ușa.

— Nu-i aici, domnule, a plecat în această dimineață la Bad Hollen.

Să nu-ți vină să crezi.

Un om cu o altă pregătire morală și culturală s-ar fi întors cel puțin pe urmele propriilor săi pași și ar fi luat prima trăsură spre Bad Hollen.

Un om de mai mică forță psihică și nervoasă poate s-ar fi lăsat copleșit de cele mai vulgare expresii, de un disconfort definitiv și fără

leac.

Dar Bartleboom era un om cinstit și drept, dintre cei care au un anumit stil când e vorba să înghită toanele destinului.

Bartleboom începu să râdă.

Dar să râzi de boacăna ta, până să plesnești, să te frângi în două de răs, nu era chip să-l oprești, râdea cu lacrimi și totul era un spectacol, o cascadă de răs năucitoare, oceanică, apocaliptică, un răs care nu se mai isprăvea. Servitorii din casa Ancher nu mai știau ce să facă, nu era chip să-l facă să înceteze, nici cu binele nici cu răul, continua să crape de răs, era un lucru jenant și contagios, pe deasupra, se știe, începe unul și toți îl urmează, e legea jocului, e ca o boală molipsitoare, ai vrea să încerci să rămâi serios, dar nu reușești, e inexorabil, n-ai ce să faci, cădeau unul după altul servitorii, chiar dacă nu aveau motiv de răs, dimpotrivă, ca să fim exacti, ar fi avut de ce să se îngrijoreze, din pricina acelei situații penibile, dacă nu chiar dramatice, dar se prăbușeau unul după altul, râzând ca nebunii, o făceau pe furiș, dacă înțelegeți ce vreau să spun, râdeau pe furiș, dacă nu erai atent, în sfârșit, îl conduseră la un pat. Râdea și din poziție orizontală, oricum, și cu ce entuziasm, cu ce generozitate, un miracol, într-adevăr, între lacrimi cu sughițuri și sufocări, dar de neoprit, miraculos, într-adevăr. O oră și jumătate după aceea, era încă acolo, râzând. Și nu încetase o clipă. Servitorii erau de-acum la limită, alergau afară din casă, ca să nu-i mai audă hohotul vesel și contagios, încercau să fugă, aveau stomacul întors pe dos de răs, din cauza hohotului uriaș, încercau să se salveze, e lesne de înțeles, acum era o chestiune de viață și de moarte. De necrezut!

Apoi, la un moment dat, Bartleboom, fără preaviz, înțepeni, ca o mașinărie oprită, deveni pe neașteptate serios, privi în jur și fixându-l pe servitorul cel mai apropiat, îi vorbi foarte serios:

— Ați văzut o casetă de mahon?

Nu-i venea să-și creadă ochilor, omului aceuia, că el poate fi util, că totul se terminase:

— Iat-o, domnule.

— Ei, v-o dăruiesc, spuse Bartleboom, și se apucă iar să râdă, ca un nebun, ca și cum ar fi zis cine știe ce glumă nemaipomenită, cea mai bună glumă din viața lui, una enormă, ca să spunem așa, o glumă uriașă. De atunci încolo nu mai încetă.

Noaptea o petrecură toată răsând, în afara servitorilor din casa Ancher, care acum circulau cu bumbac în urechi, era un lucru supărător pentru tot orașelul, blândul Hollenberg, pentru că hohotele lui Bartleboom, se înțelege, depășeau pragul propriu-zis al casei și se revărsau în jur, încât erau o plăcere în liniștea, nocturnă. De dormit nici nu putea fi vorba. Era prea mult să reușești să rămâi serios. Și în primul moment, luând în considerație iritarea cauzată de gălăgia aceea supărătoare, reușeai să rămâi serios, dar, nu peste mult, bunul simț se năruia, și începea să se răspândească morbul râsului vesel, de nereținut, devorându-i pe toți, fără alegere, bărbați și femei, ca să nu-i mai pomenim pe copii, într-adevăr, chiar pe toți. Ca o epidemie. Existau case în care nu se râdea de luni, nici măcar nu-și mai aminteau ce însemna să râzi. Lume cufundată în propriile-i ranchiune și nenorociri. Fără luxul unui zâmbet de luni de zile. Iar în noaptea aceea, la răs, cu toții, de se zguduiau măruntaiele, un lucru nemaivăzut, se străduiau să se recunoască între ei, le căzuseră măștile de pe veșnicele lor chipuri și răbufnise pe față hohotul. O revelație. Regăsiseră gustul vieții, vedeai reaprinzându-se, una după alta, luminile în orașel, auzeai casele prăvălindu-se de atâta răs, fără să fie nimic de răs, dar așa, printr-un miracol, ca și cum s-ar fi revărsat, chiar în noaptea aceea, butoiul răbdării colective și unanime și, ca leac împotriva oricărei mizerii, orașul întreg ar fi fost inundat de sacrosancte fluvii de hohote. Un concert care te ungea la inimă. O minunăție. El, Bartleboom, dirija corul. Era ceasul său, să zicem. Și el dirija ca un maestru. O noapte memorabilă, vă spun. Întrebați numai. Ticălos cine nu vă va spune că a fost o noapte memorabilă.

Dar, oricum.

La primele luciri ale dimineții se potoli.

Bartleboom, zic. Și apoi, treptat, treptat, tot orașelul, încetară să

mai rădă, puțin câte puțin, apoi definitiv. Cum venise, așa se și dusesese.

Bartleboom ceru de mâncare. Fapta, se înțelege, îi provocase o foame grozavă, nu-i un fleac să râzi atâta timp și cu atâta entuziasm. Cât despre sănătate, însă, avea aerul că avea și de vânzare.

— Niciodată nu m-am simțit mai bine, confirmă el în fața delegației cetățenilor, care, oarecum recunoscători și, oricum, curioși, veniră să se intereseze de starea lui. Își făcuse noi prieteni, practic, Bartleboom. Hotărât, în ținutul acela îi era menit să lege prietenii cu lumea, îi mergea pe dos cu femeile, e drept, dar cât despre lume, părea născut pentru ținutul acela, într-adevăr. Oricum, se ridică, îi salută pe toți și se pregăti să-și reia călătoria. Avea o idee precisă, referitor la ea.

— Care-i drumul spre capitală?

— Trebuie să vă întoarceți la Bad Hollen, domnule, și de aici să luați...

— Nici nu poate fi vorba, și se îndreptă în direcția opusă, în caleașca unui vecin, cineva care era fierar, un talent în domeniul său, un adevărat talent, își petrecuse noaptea prăpădindu-se de râs. În concluzie, avea o datorie de recunoștință, să zicem, închise atelierul, în ziua aceea, și-l duse departe pe Bartleboom din locurile respective și de amintirile acelea, și de toate, la naiba, nu se va mai întoarce profesorul, niciodată, povestea se sfârșise, bună sau rea, cum fusese, se sfârșise, o dată pentru totdeauna, pentru

Dumnezeu. Sfârșită.

Așa.

Apoi n-a mai încercat Bartleboom. Să se însoare. Spunea că-i trecuse vremea și să nu se mai vorbească despre asta. Eu cred că suferise puțin din cauza poveștii, dar nu ți-o lua în nume de rău, nu era tipul, mâhnirile și le ținea pentru sine și știa să treacă peste ele. Era unul din cei care, oricum, își fac o idee veselă despre viață.

Un om împăcat, dacă știți ce vreau să spun. În cei șapte ani cât a locuit aici, dedesubt, a fost întotdeauna o bucurie să-l avem aici, sub noi, și de multe ori în casa noastră, de parcă ar fi făcut parte din familie, și într-un anumit sens, chiar era din familie, într-adevăr. Între

altele, ar fi putut locui, foarte bine, în alte cartiere, el, cu toți banii săi, care-i soseau în ultima vreme, moștenirea, pentru a ne înțelege, de la mătușile care dădeau în primire, una după alta, ca merele coapte, odihnească-se în pace, o întreagă procesiune de notari, un testament după altul, și toate, vrând-nevrând, aduceau lichidități în buzunarele lui Bartleboom. În fine, putea să locuiască în cu totul altă parte. Dar el rămase aici. Spunea că se simțea bine în cartier. Știa să aprecieze, să zicem așa. Se vede omul și din lucruri ca acestea.

La Enciclopedia limitelor etcetera a lui a continuat să lucreze până la sfârșit. Acum începuse să o rescrie. Declara că știința făcea pași uriași, că, în fine, nu se va termina niciodată să actualizeze, să specifice, să corecteze, să finiseze, îl fascina ideea că o Enciclopedie a limitelor ajunsese o carte care nu se mai isprăvea vreodată. O carte infinită. Era o mare absurditate, dacă te gândești, și el râdea de asta, îmi explica și răsexplica, mirat, chiar amuzat. Altul cel puțin ar fi suferit.

Dar el, cum spun, nu era croit pentru anumite suferințe. Le lua ușor.

Se înțelege de la sine că și moartea o luă în felul lui. Fără atâta spectacol, încet. Se așează în pat într-o zi, nu se simțea bine, și în săptămâna următoare totul se sfârșise. Nici măcar nu se știa bine dacă suferise sau nu în acele zile, eu îl întrebam, dar pentru el era important să nu ne întristăm, toți câți eram, pentru povestea aceea neînsemnată, îl mâhnea să deranjeze. Doar o singură dată îmi ceru, rugându-mă, să-i atârn unul dintre tablourile prietenului său pictorul, iar tabloul să fie chiar în fața patului. Și aceea era o poveste incredibilă, colecția lui Plasson.

Toate tablourile albe, dacă mă credeți. Dar ținea la ele foarte mult. Chiar și acela pe care i l-am atârnat atunci era alb, în totalitate alb, el îl alegea dintre toate, și eu i l-am pus acolo, ca să-l poată vedea bine, din pat. Era alb, vă jur. Dar el îl privea și iar îl privea rotindu-și ochii, ca să spunem așa.

— Marea... spunea încet.

A murit spre dimineață. A închis ochii și nu-i mai deschise

niciodată. Simplu.

Nu știi. Există oameni care mor, și, cu tot respectul, nu se pierde nimic. Dar el era unul dintre aceia pe care îi simți mai tare după ce nu mai sunt. Ca și cum lumea întreagă ar fi devenit, de la o zi la alta, ceva mai grea. Te convingi că planeta întreagă și toate celelalte rămân la suprafață doar pentru că există atâția Bartleboom, în jur, care se străduiesc s-o susțină. Cu ușurința aceea a lor.

Fără să aibă o înfățișare de eroi, duc greul. Sunt plămădiți așa. El, Bartleboom, era plămădit așa.

S-o zicem: era în stare să te ia de braț pe stradă, într-o bună zi, și să-ți spună în mare taină:

— Eu am văzut o dată îngerii. Stăteau pe țărmul mării.

Cu toate că nu credea în Dumnezeu, era un om de știință, iar în chestiuni de biserică n-avea prea mare dispoziție, dacă înțelegeți ce vreau să zic. Dar văzuse îngerii. Și ți-o spunea. Te lua de braț, într-o zi ca oricare alta, pe stradă, și cu uimire în ochi îți spunea.

— Eu am văzut o dată îngerii.

Se putea să nu-l iubești pe unul ca el?

<titlu>6. Savigny

— Așadar, ne părăsiți, doctore Savigny...

— Da, domnule.

— Și ați hotărât să vă întoarceți în Franța.

— Da.

— Nu va fi ușor pentru dumneavoastră... vreau să spun, curiozitatea lumii, ziarele, politicienii...

Mă tem că s-a pornit o adevărată vânătoare a supraviețuitorilor de pe pluta aceea...

— Mi-au spus-o.

— A devenit aproape o problemă națională.

Se întâmplă, când se vâra politica la mijloc...

— Mai devreme sau mai târziu, veți vedea, vor uita cu toții povestea.

— Nu mă îndoiesc, dragă Savigny. Pofțiți:

acestea sunt hârtiile pentru întoarcerea dumneavoastră.

— Vă rămân dator, căpitane.

— Nu spuneți asta.

— În ce-l privește pe doctorul dumneavoastră, îi datorez, poate, viața... a făcut minuni.

— Savigny, dacă ne apucăm să numărăm minunile, în povestea asta, nu mai isprăvim. Duceți-vă.

Și noroc!

— Mulțumesc, căpitane... Ah, ar mai fi un lucru.

— Spuneți.

— Acel... acel timonier... Thomas... se zice că a fugit din spital...

— Da, e o poveste ciudată. Sigur, aici nu s-ar fi întâmplat, dar acolo, la spitalul civil, vă puteți imagina cum...

— Nu s-a mai aflat după aceea nimic despre el?

— Nu, până acum, nu. Dar n-a putut să ajungă prea departe, în starea în care era. Nimic mai simplu decât să moară pe undeva...

— Să moară?

— Ei, cel puțin, la asta te duce gândul în legătură cu unul care... ah, iertați-mă, vă era cumva prieten?

— Nu va fi greu, Savigny, va trebui doar să repetați ce ați scris în memorialul dumneavoastră. Apropo, trebuie să fi făcut bani buni cu cărticica aceea... altceva nu se citește în saloane...

— V-am întrebat dacă e neapărat necesar ca să vin la înfățișare.

— Ah, nu că n-ar fi necesar, dar acesta-i un proces nenorocit, ochii întregii țări sunt pe noi, nu se poate lucra bine... totul conform legii, e absurd...

— Va fi și Chaumareys...

— Sigur că va fi... vrea să se apere singur...

dar nu are nicio posibilitate, zero, lumea îi vrea capul și îl va avea.

— N-a fost doar vina lui.

— Nu contează, Savigny. El era căpitanul. El a condus Alliance în mlaștina aia, el a hotărât s-o abandoneze, și tot el, pentru a sfârși în

triumf, v-a lăsat să plutiți în derivă, în capcana aceea infernală...

— Bine, bine, să lăsăm. Ne vom vedea la tribunal.

— Ar mai fi ceva...

— Lăsați-mă să plec, Parpeil.

— Avocatul Parpeil, mulțumesc.

— Adio!

— Nu, nu puteți pleca.

— Ce mai e?

— Ah, o plictiseală... un lucru de nimic, dar știți, e mai bine să fim prudenți... în fine... există zvonuri, se pare că a scris cineva un... să-i zicem jurnal, un fel de jurnal despre zilele petrecute pe plută... mi se pare că e un marinar și asta spune mult despre seriozitatea problemei... închipuiți-vă un marinar care scrie, o absurditate, evident, dar, în orice caz, se pare că unul dintre supraviețuitori...

— Thomas. Thomas știa să scrie.

— Poftim?

— Nu, nimic...

— Ei, asta-i, în jurnal s-ar părea că sunt lucruri... oarecum... penibile, să zicem. În fine, povestite puțin altfel de cum le-ați povestit dumneavoastră și ceilalți...

— Și citea. Cărți. Știa să citească și să scrie.

— Pentru Dumnezeu, vreți să mă ascultați?

— Da?

— Încercați să înțelegeți, nu trebuie mai nimic ca să se nască o calomnie cât roata carului... vă poate și distruge... în sfârșit, mă întrebam dacă, într-o anume situație, ați fi dispus să folosiți o sumă de bani, mă înțelegeți, nu există altă modalitate de a vă apăra de calomnie, și, pe de altă parte, e mai bine să o stârpim înainte ca...

Savigny! Unde dracu' vă duceți? Savigny! Vedeți că nu-i de fapt cazul să vă supărați, spuneam că-i spre binele dumneavoastră, eu sunt de meserie...

— Depoziția dumneavoastră a fost foarte prețioasă, doctore Savigny. Curtea vă mulțumește și vă invită să luați loc.

— Doctor Savigny...
— Da, scuzați, voiam...
— Aveți ceva de adăugat?
— Nu... sau mai bine... doar un lucru... Voiam să spun că... marea, ea e diferită, nu se poate judeca și ceea ce se întâmplă acolo înăuntru...

marea e altceva...

— Doctore, ne aflăm în fața unui tribunal al
Marinei Regale, care știe foarte bine ce este marea.
— Așa considerați?
— Credeți-mă, citind încântătoarea dumneavoastră cârtică, m-a cuprins o emoție... o emoție prea puternică pentru o doamnă în vârstă ca mine...

— Marchiză, ce spuneți...
— Adevărul, doctore Savigny, cartea aceea e așa de... cum să vă spun... realistă, iată, o citeam și mi se părea că mă aflu acolo pe plută, în mijlocul mării, îmi dădea fiori...

— Mă măguliți, marchiză.
— Nu, nu... cartea e, într-adevăr...
— Bună ziua, doctore Savigny.
— Adele...
— Adele, fiica mea, nu se face să-l lași să aștepte atâta timp pe un om ocupat ca doctorul...

— O, sunt sigură că l-ai chinuit cu o mie de întrebări despre aventurile sale, nu-i așa, Savigny?

— E o plăcere să conversez cu mama dumneavoastră!

— Încă puțin și s-ar fi răcit și ceaiul.

— Mulțumesc.

— Încă o ceașcă, doctore?

— Avea ochii întunecați?

— Da.

— Înalt de statură, cu părul negru, lins...

— Legat în spate, la ceafă, domnule.

— Un marinar?

— Așa părea. Dar era îmbrăcat... obișnuit, aproape elegant.

— Și nu și-a spus numele.

— Nu. A spus doar că se va întoarce.

— Că se va întoarce?

— L-am găsit într-o locandă pe fluviu... un caz... căutam doi dezertori și l-am găsit și pe el...
zice că se numește Philippe.

— Și nu a încercat să fugă?

— Nu. A protestat, a vrut să știe de ce îl ducem... lucrurile obișnuite... în partea aceasta.

Savigny.

— Și voi ce i-ați spus?

— Nimic. Poliția nu e obligată să explice de ce trimite pe cineva la închisoare, în vremurile noastre. Desigur, nu-l putem reține mult, dacă nu avem un motiv serios... dar la asta v-ați gândiți dumneavoastră, nu?

— Sigur.

t - Veniți, haideți! Nu, nu vă aplecați prea tare! E acolo, îl vedeți?

Penultimul din rând.

— Cel rezemat de zid...

— Da. El este?

— Mă tem că nu.

— Nu?

— Nu, regret.

— Dar asta-i descrierea, e identic.

— E identic, dar nu-i el.

— Savigny, ascultați-mă... Dumneavoastră puteți fi și un erou al Regatului, puteți fi prietenul tuturor miniștrilor din lumea asta, dar cel de-acolo e deja al patrulea pe care...

— Nu contează, ați făcut deja prea mult.

— Nu, ascultați-mă. Noi nu-l vom găsi niciodată pe omul acela și știți de ce? Fiindcă omul acela e mort. A fugit dintr-un spital mizerabil

al unui sordid colț din Africa, a făcut nu știu câți kilometri printr-un deșert infernal și l-a prăjit soarele până a crăpat. Punct. Omul acela se află acum pe cealaltă parte a lumii, să îngrășe un petec de nisip.

— Omul acela, acum, e în oraș și e gata să mă întâlnească. Priviți aici!

— O scrisoare?

— Acum două zile cineva a lăsat-o în fața ușii mele. Citiți, citiți numai...

— O singură frază.

— Dar foarte clară, nu?

— Thomas...

— Thomas. Aveți dreptate, Pastor. Nu-l veți găsi niciodată pe omul acela. Dar nu pentru că-i mort. Pentru că-i viu. E mai viu decât mine și voi toți laolaltă. E viu cum sunt animalele la vânatoare.

— Savigny, eu vă asigur că...

— E viu! Și, spre deosebire de mine, are un motiv excelent să rămână în viață.

— Dar e o nebunie, Savigni! Un medic strălucit ca dumneavoastră, o celebritate, acum... chiar acum, când porțile Academiei vi se deschid înaintea... O știți prea bine, studiul dumneavoastră asupra efectelor foamei și ale setei... în sfârșit, chiar dacă eu îl apreciez mai mult la modul românesc decât din punct de vedere științific...

— Baroane...

— ...În orice caz, i-a impresionat mult pe colegii mei și mă bucur pentru dumneavoastră, Academia se înclină în fața farmecului dumneavoastră și...

În fața dureroaselor experiențe... asta pot să înțeleg, dar ceea ce nu pot să înțeleg deloc este de ce v-ați băgat în cap, chiar acum, să vă duceți să vă ascundeți într-o văgăună de provincie, ca să deveniți, auziți, auziți, medic de țară, zic bine?

— Da, baroane.

— Ah, felicitări... nu există medic în orașul acesta care nu ar

dori, dar ce zic, care n-ar visa să aibă numele și viitorul dumneavoastră strălucit, iar dumneavoastră ce faceți? Vă duceți să practicați într-un sătuc... și ce fel de sătuc o fi?

— La țară.

— Asta am înțeles, dar unde?

— Departe.

— Trebuie să deduc că nu se poate ști unde?

— Asta-i dorința mea, baroane.

— Absurd! Sunteți un om chinuit, Savigny, sunteți incalificabil, irațional, execrabil! Nu găsesc nicio justificare plauzibilă pentru atitudinea voastră de neiertat și... și... nu reușesc să mă gândesc la altceva decât că sunteți nebun!

— E altceva: nu vreau să devin, baroane.

Iată... acela e Charbonne... îl vedeți acolo?

Da.

— E un orașel frumos. Vă veți simți bine.

f-Da.

— Ridicați-vă, doctore... așa. Țineți-mi o clipă acest... așa. Ați delirat toată noaptea, trebuie să faceți ceva...

— Ți-am spus că nu era nevoie să te oprești.

Marie.

— Ce faceți? Nu vreți să vă ridicați...

— Sigur că nu vreau să mă ridic...

— Dar nu puteți...

— Marie, doctorul sunt eu.

— Da, dar nu v-ați văzut în noaptea asta...

v-a fost rău într-adevăr, păreați nebun, vorbeați de fantome și țipați...

— Țipam?

— Aveați ceva cu marea.

— Ah, încă?

— Aveți amintiri neplăcute, doctore. Și amintirile neplăcute tulbură viața.

— E o viață rea, Marie, aceea care tulbură amintirile.
— Dar dumneavoastră nu sunteți rău.
— Am făcut unele lucruri, acolo. Și au fost lucruri groaznice.
— De ce?
— Au fost îngrozitoare. Nimeni nu le-ar putea ierta. Nimeni nu mi le-a iertat.
— Nu trebuie să vă mai gândiți...
— Și ce-i mai îngrozitor, este că știu că, azi, dacă ar trebui să mă întorc acolo, aş face aceleași lucruri.
— Încetați, doctore...
— Știu că aş face iarăși aceleași lucruri. Nu-i monstruos?
— Doctore, vă rog...
— Nu-i monstruos?
— Noptile încep să fie iar răcoroase...
— Da.
— Mi-ar plăcea să vă însoțesc acasă, doctore, dar nu vreau să-mi las singură soția...
— Nu, nu vă deranjați...
— Totuși, vreau să știți că mi-a făcut mare plăcere să discut cu dumneavoastră.
— Și mie.
— Știți, când ați sosit, acum un an, spuneau că sunteți...
— Un medic încrezut și arogant din capitală...
— Da, mai mult sau mai puțin. Lumea aici e bănuitoare. De multe ori are și idei ciudate.
— Știți ce mi s-a spus despre dumneavoastră?
— Că sunt bogat.
— Da.
— Și taciturn.
— Da. Dar și că erați un om bun.
— V-am spus, lumea își face idei ciudate.
— E curios. Să te gândești să stai aici. Pentru unul ca mine... un medic arogant din capitală...

Să te hotărăști să îmbătrânești aici.

— Îmi pareți încă prea tânăr ca să începeți să vă gândiți unde să îmbătrâniți, nu credeți?

— Poate aveți dreptate. Dar aici e așa de departe de toate... Mă întreb dacă va mai fi ceva în stare să-mi redea viața.

— Nu vă gândiți. Dacă se va întâmpla, va fi ceva frumos. Iar dacă nu, orașelul acesta va fi fericit să vă păstreze.

— E o onoare s-o auzi de la primar în persoană...

— O, nu-mi amintiți, vă rog...

— Acum chiar trebuie să plec.

— Da. Dar să veniți când vreți. Îmi va face plăcere. Și soția mea va fi foarte fericită.

— Contați.

— Atunci, noapte bună, domnule Deveria.

<titlu>7. Adams

Rămase treaz ore bune, după asfințit. Ultimul timp inocent al unei vieți întregi.

Apoi ieși din camera lui, și, tăcut, parcurse coridorul, oprindu-se la ultima ușă. Niciun fel de chei la hanul Almayer.

O mână sprijinită pe clanță, alta ducând un mic sfeșnic. Clipe ca niște ace. Ușa se deschise fără zgomot. Tăcere și întuneric înăuntrul încăperii.

Intră, așeză sfeșnicul pe birou, închise ușa după el. Declicul închizătorii pocni în noapte: în penumbră, în așternuturi, cineva se mișcă.

Se apropie de pat și spuse:

— S-a sfârșit, Savigny.

O frază ca o spadă. Savigny se îndreptă în pat, scuturat de un frison de spaimă. Bâjbâi în lumina calduță a celor câteva lumânări și văzu strălucind lama unui cuțit și, nemișcată, fața unui bărbat, pe care ani de zile încercase să-l uite.

— Thomas...

Ann Deveria îl privi rătăcită. Se ridică într-o rână, aruncă o

privire în cameră, nu înțelegea, căută iar figura amantului ei, alunecă pe lângă el.

— Ce se întâmplă, André?

El continua să privească, terorizat, înainte.

— Thomas, oprește-te, ești nebun...

Dar nu se opri. Ajunse până lângă pat, ridică apoi cuțitul și-l coborî violent, o dată, de două ori, de trei ori. Așternuturile fură înmuiate în sânge.

Ann Deveria nu avu nici măcar răgazul să țipe. Fixă uluită marea întunecată care se revărsa peste ea, și simți viața scurgându-i-se din trupul deschis, cu o repeziciune care nu-i lăsa nici cel puțin timp să se gândească. Căzu pe spate, cu ochii închiși, ca să nu mai vadă nimic.

Savigny tremura. Era sânge peste tot. Și o tăcere absurdă. Se odihnea hanul Almayer.

Nemișcat.

— Ridică-te, Savigny. Și ia-o în brațe.

Vocea lui Thomas răsuna cu un calm inexorabil. Nu se sfârșise încă, nu.

Savigny se mișca parcă în transă. Se ridică, sprijini corpul Annei Deveria și, ținându-l în brațe, se lăsă târât în afara camerei. Nu reușea să spună un cuvânt. Nu mai zărea nimic și nu se putea gândi la nimic. Tremura și gata.

Ciudat, micul cortegiu. Trupul așa de frumos al unei femei purtat în procesiune. Un balot plin de sânge în brațele unui bărbat care se târa tremurând, urmat de o umbră impasibilă care strângea în mână un cuțit. Traversară hanul, așa, până la ieșirea pe plajă. Un pas după celălalt, pe nisip, până la țărmul mării. O dâră de sânge în urmă.

Un colț de lună în spate.

— Nu te opri, Savigny.

Clătinându-se, își vârî picioarele în apă. Simțea cuțitul împungându-l în spate și în brațe o greutate care devenea enormă. Ca o marionetă se târî câțiva metri. Îl opri vocea aceea.

— Ascultă-l, Savigny. E vuietul mării. Vuietul acesta și povara din brațele tale te pot urmări tot restul vieții.

O spuse încet, fără emoție, și cu o umbră de oboseală. Apoi lăsă să-i cadă cuțitul în apă, se răsuci și se întoarse spre plajă. O traversă, urmând petele întunecate, închegate în nisip. Mergea încet, fără gânduri și fără istorie.

În pragul mării, cu valurile spumegându-i printre picioare, rămase nemișcat Savigny, incapabil de orice gest. Tremura. Și plângea. O fantoșă, un copil, o relicvă. Picurau sânge și lacrimi: ceara unei lumânări pe care nimeni n-ar mai fi stins-o.

Adams a fost spânzurat, în piața Saint Amand, în zorii ultimei zile de aprilie. Ploua tare, dar au fost mulți cei care au ieșit din casă, pentru a se bucura de spectacol. Îl îngropară în aceeași zi.

Nimeni nu știe unde.

<titlu>8. A șaptea cameră

Se deschise ușa și din cea de-a șaptea cameră ieși un bărbat. Se opri la un pas după ce trecu pragul și privi în jur. Părea pustiu hanul. Niciun zgomot, nicio voce, nimic. Intra soarele prin ferestrele coridorului, tăind penumbra și proiectând pe pereți mici imagini ale dimineții clare și luminoase.

În cameră totul era aranjat cu o grijă plină de bunăvoință, dar în grabă. O valiză burdușită, deschisă încă pe pat. Teancuri de hârtii pe birou, tocuri de scris, cărți, o lampă stinsă. Două farfurii și un pahar pe pervaz. Murdare, dar puse în ordine. Covorul de pe podea făcea un fel de cocoașa, ca și cum cineva ar fi făcut un semn ca să se întoarcă acolo într-o bună zi. Pe fotoliu era o husă largă, bine pliată. Am observat, agățate de un perete, două tablouri. Identice.

Lăsând deschisă ușa în spatele lui, bărbatul străbătu coridorul, coborî scările, fredonând un motiv muzical indescifrabil, și se opri în fața recepției, dacă vrem să-i spunem astfel. Nu era acolo Dira. Era doar obișnuitul registru deschis pe pupitru. Bărbatul începu să citească, în timp ce-și aranja cămașa în pantaloni. Caraghioase nume. Se-ntoarse să privească în jur. Hotărât lucru, era hanul cel mai părăsit

din istoria hanurilor părăsite. Pătrunse în salon, se învârti în

jurul meselor, mirosi un buchet de flori care se ofileau într-un groaznic vas de cristal, se apropie de ușa de sticlă și o deschise.

Aerul acela. Și lumina.

Trebui să închidă ochii, așa de puternică era lumina, și să-și strângă bine haina în jurul trupului, din pricina vântului dinspre nord.

Toată plaja dinaintea sa. Păși pe nisip, își privi picioarele de parcă se întorseseră în momentul acela dintr-o lungă călătorie. Părea sincer uimit că se aflau iar aici. Își îndreptă capul și-i apăru pe chip expresia aceea pe care o are lumea când nu se gândește la nimic, cu capul parcă golit, fericită.

Există clipe ciudate. Când ai putea să faci orice prostie fără să știi de ce. El făcu una extrem de simplă, începu să alerge, dar să alerge ca un nebun, până la pierderea respirației, împiedicându-se și ridicându-se, fără să contenească deloc, alergând cât de repede putea, ca și cum l-ar fi gonit din urmă iadul, dar de fapt nu-l gonea nimeni, el alerga și atât, el singur, de-a lungul plajei pustii, cu ochii măriți și cu sufletul la gât, și, văzându-l, ai fi zis: „Nu se va opri niciodată”.

Așezat pe obișnuitul său pervaz, cu picioarele bălăbănindu-i-se în gol, Dood își desprinsе ochii de la mare, se întoarse spre plajă și îl văzu.

Alerga nu glumă, nimic de zis.

Zâmbi Dood.

— A terminat.

Îl avea lângă el pe Ditz, cel care născocea vise și apoi ți le dăruia.

— Sau a înnebunit sau a terminat.

După-amiază se aflau cu toții pe țărm și aruncau cu pietre plate, ca să le facă să sară pe valuri, și cu pietre rotunde, ca să le audă cum fac pluff. Erau toți în păr: Dood, abia coborât de pe pervazul lui, Ditz, cel cu visele, Doi, cel care zărise atâtea nave pentru Plasson. Era și Dira. Și mai era copila frumoasă foc ce dormise în patul Annei

Deveria, cine știe care-i era numele. Acolo erau cu toții, ca să

arunce cu pietre în apă și să-l asculte pe bărbatul care ieșise din cea de-a șaptea cameră, încet, încet prinse să le vorbească.

— Trebuie să vă imaginați două persoane care se iubesc... care se iubesc. Și el e obligat să plece.

Să fie marinar. Pleacă într-o lungă călătorie pe mare. Atunci, ea brodează cu mâinile ei o batistă de mătase... îi brodează numele pe ea.

— June.

— June. O brodează cu un fir roșu. Și se gândește: o va purta mereu la el, și-l va apăra de primejdii, de furtună, de boli...

— De peștii cei mari.

— ...de peștii cei mari...

— De peștii banană.

— ...de tot. Este convinsă de asta. Dar nu i-o dă imediat, nu. O duce mai întâi la biserica din satul ei și-i spune preotului: „Trebuie s-o binecuvâнтаți! Vreau să-mi ocrotesc iubirea și trebuie s-o binecuvâнтаți!” Așa că preotul așază batista în fața lui, se apleacă puțin și, cu un deget, desenează deasupra ei o cruce. Reușiți să vă imaginați?

Un gest mic, mic. Batista, degetul, fraza preotului, ochii ei care surâd. V-a intrat în cap?

— Da.

— Acum imaginați-vă următorul lucru. O navă.

Mare. E gata de plecare.

— Nava marinarului dinainte?

— Nu. O altă navă. Dar și aceea e gata de plecare. Au făcut-o lună de sus până jos. Plutește în apa portului, înaintea ei se întind kilometri și kilometri de mare, care o așteaptă, marea, cu puterea ei nemăsurată, marea nebună, care poate va fi bună cu ea, ori poate o va sugruma cu mâinile ei, și o va înghiți, cine știe. Nimeni nu spune nimic, dar toți știu ce cumplită e marea.

Și pe nava aceea urcă un omuleț îmbrăcat în negru. Toți marinarii se află pe punte, împreună cu familiile lor, femeile, copiii, mamele, toți sunt acolo, în picioare, în tăcere. Omulețul se plimbă pe navă, murmurând ceva încet. Vine până la prora, apoi înapoi, trece

ușor pe lângă cordaj, pe lângă pânzele strânse, butoaie, plase. Continuă să murmure lucruri ciudate, și le murmură lui însuși, și nu există ungher al navei în care el să nu intre. La sfârșit, se oprește în mijlocul punții, îngenunchează, își pleacă apoi capul și continuă să murmure în limba lui stranie, de parcă i-ar vorbi navei, i-ar spune ceva. După aceea tace pe neașteptate, și cu o mână desenează, încet, deasupra plutelor de lemn, semnul crucii. Semnul unei cruci. Și atunci se întorc toți spre mare și ochii lor sunt ochii unor învingători, pentru că știu că nava aceea se va întoarce, e o navă binecuvântată, va înfrunta marea și o va scoate la capăt, nimeni nu-i va putea face vreun rău. E o navă binecuvântată.

Până la urmă au încetat să mai arunce cu pietre în apă. Ședeau de acum nemișcați, ascultând. Așezați pe nisip toți cinci, iar în jur, pe o distanță de câțiva kilometri, nici țipenie de om.

— Ați priceput?

— Da.

— Aveți totul dinaintea ochilor, ca lumea?

— Da.

— Atunci vă rog să fiți atenți, fiindcă aici vine greul. Un bătrân. Cu pielea albă, albă, cu mâinile slabe, merge obosit, fără grabă. Urcă strada principală dintr-un sat. În spatele lui sute și sute de oameni, toată suflarea din partea locului, care defilează și cântă, și-au îmbrăcat hainele cele mai bune, nu lipsește nimeni. Bătrânul continuă să meargă și pare a fi singur, cu desăvârșire singur.

Ajunge la ultimele case ale așezării, dar nu se oprește. E așa de bătrân, încât îi tremură mâinile, chiar și capul, puțin. Dar privește liniștit drept înaintea lui, și nu se oprește nici când începe plaja, se prelinge printre bărcile trase pe uscat, cu pasul său, gata, gata să se prăbușească, dintr-o clipă în alta, dar nu se prăbușește, în urma sa, toți ceilalți, câțiva metri mai în spate, dar mereu acolo. Sute și sute de oameni. Bătrânul pune piciorul pe nisip, și e mai complicat, dar nu are importanță, nu vrea să se oprească, și pentru că nu se oprește, ajunge în cele din urmă dinaintea mării. Marea. Lumea încetează să mai cânte,

se oprește la câțiva pași de mai. Acum pare și mai singur bătrânul, în timp ce-și pune un picior după celălalt, așa de încet, și intră în mare, el singur, în mare. Câțiva pași și apa îi ajunge până la genunchi. Hainele ude s-au lipit de picioarele slabe, slabe, numai piele și os. Valul alunecă înainte și înapoi și el e așa de plâpând că ți se pare că îl va lua. Dar nu se întâmplă nimic, e tot acolo, ca înrădăcinat în apă, cu ochii ținți înainte.

Ochii lui sunt fixați în ochii mării. Tăcere. Nu se clintește nimic de jur-împrejur. Lumea își ține respirația. O vrajă.

Atunci bătrânul își pleacă ochii, își cufundă o mână în apă

Și încet desenează semnul unei cruci încet. Binecuvântează marea.

E un lucru nemaipomenit, trebuie să reușiți să vi-l închipuiți, un bătrân slab, un gest mic, și pe neașteptate marea se cutremură, marea toată până la cel din urmă orizont, tremură, se cutremură, se descompune, alunecă prin venele sale mierea unei binecuvântări, vrăjit e fiecare val, vrăjite toate navele lumii, furtunile, abisurile cele mai adânci, apele cele mai întunecate, oamenii și animalele, cei care își dau duhul, cei care se tem, cei care-i privesc vrăjiți, înspăimântați, emoționați, fericiți, marcați, când, pe neașteptate, pentru o clipă, își înclină capul, marea imensă, și nu mai e o enigmă, nu mai e vrăjmașă, nu mai e tăcerea, ci soră și pânțece blând și priveliște pentru cei salvați. Mâna unui bătrân. Un semn în apă.

Privești marea și ea nu te mai îngrozește. Sfârșit.

Tăcere.

Ce poveste... se gândi Dood. Dira se întoarce și privi marea. Ce poveste IFetița frumoasă foc își iți și ea năsul. Dar o fi adevărată? se întrebă Ditz.

Bărbatul rămase tot acolo, pe nisip, și acum tăcea. Doi îl privi în ochi.

— E o poveste adevărată?

— Era.

— Și nu mai este?

— Nu.

— De ce?

— Nu mai izbutește nimeni să binecuvânteze marea.

— Dar bătrânul o făcea.

— Bătrânul acela era bătrân și avea ceva înăuntrul său care acum nu mai există.

— Magie?

— Ceva de felul ăsta. O magie puternică.

— Și unde e acum?

— A dispărut.

Nu puteau să creadă că dispăruse într-adevăr în neant.

— Juri?

— Jur.

Chiar dispăruse.

Bărbatul se ridică. De departe se zărea fumul hanului Almayer, aproape transparent în lumina limpezită de vântul dinspre nord. Soarele părea că se oprise la jumătatea cea mai clară a cerului.

Și Dira i se adresă:

— Ai venit aici să binecuvântezi marea, nu-i așa?

Bărbatul o privi, făcu câțiva pași, veni aproape de ea, se înclină și-i zâmbi.

— Nu.

— Atunci ce făceai în camera aceea?

— Dacă marea nu o mai poți binecuvânta, poți, cel puțin, să-i rostești numele.

Să spui marea. Să spui marea. Să spui marea.

Ca să nu se piardă tot ce exista în gesturile bătrânului, pentru ca măcar o fărâmă din magia aceea, rătăcitoare prin timp, să fie păstrată, înainte de a dispărea pentru totdeauna. Să spui marea. Fiindcă doar asta ne-a mai rămas, înaintea ei, noi, fără cruci, fără bătrâni, fără magie, se cade să avem totuși o armă, ceva, ca să nu murim în tăcere, și gata.

— Să spui marea?

— Da.

— Și tu ai fost acolo, înăuntru, în tot timpul ăsta, ca să spui marea?

— Da.

— Dar cui?

— Nu contează cui. Important e să încerci să spui. Cineva tot te va asculta.

Se gândeau că era totul puțin cam ciudat. Dar nu într-un mod oarecare, într-un mod mai simplu.

— Și e nevoie de toate hârtiile acelea ca s-o spui?

Dood se muiase tot târând de unul singur sacoșa plină de hârtii, în jos pe scări, îi rămăsese lui să facă trebușoara asta.

— Ei, nu. Dacă cineva ar fi într-adevăr capabil, i-ar ajunge câteva cuvinte... Chiar dacă ar porni de la atâtea pagini, dar după aceea, încet, încet, ar găsi cuvintele potrivite, cele care, spuse o singură dată, le conțin pe toate celelalte și, astfel, de la o mie de pagini ar ajunge la o sută, apoi la zece, apoi le-ar lăsa acolo să aștepte, până ce cuvintele în plus ar aluneca dintre pagini și atunci ar fi bune de cules numai cele rămase, și acestea restrânse la câteva cuvinte, zece, cinci, așa de puține încât, tot privindu-le de aproape și ascultându-le, îți rămâne în mână un singur cuvânt, unul singur. Și dacă-l spui, spui marea.

— Unul singur?

— Da.

— Șicare-i?

— Cine știe.

— Un cuvânt oricare?

— Un cuvânt.

— Chiar și de tipul cartof.

— Da. Sau ajutor **I** sau etcetera, nu se poate ști până când nu l-ai găsit.

Vorbea, privind în jur la nisipuri, omul din cea de-a șaptea cameră. Căuta o piatră.

— Dar, scuzați... i se adresă Dood.

— Ei!

— Nu se poate folosi mare?

— Nu, nu se poate folosi mare.

Se ridică. Găsise piatra.

— Atunci e imposibil. E un lucru imposibil.

— Cine știe ce-i imposibil!

Se apropie de mare și o aruncă departe, în apă. Era o piatră rotundă.

— Pluff, zise Doi, care se pricepea.

Dar piatra prinse să salte pe suprafața apei, o dată, de două ori, de trei ori, nu se mai oprea, sălta cu mare plăcere, mereu mai departe, sărea spre larg, ca și cum ar fi eliberat-o. Părea că nu vrea să se mai oprească. Și nu se mai opri.

Bărbatul părăsi hanul în dimineața următoare. Era un cer straniu, dintre acelea cu nori care fug repede, se grăbesc să se întoarcă la ei acasă. Sufla vântul dinspre nord, puternic, dar fără zgomot. Bărbatului îi plăcea să meargă, își luă valiza și sacoșa plină de hârtii și se îndreptă pe strada dinspre mare. Mergea iute, fără să se întoarcă deloc. Așa că nu-l văzu, hanul Almayer, desprinzându-se de pământ și desfăcându-se ușor în mii de bucăți, care păreau vele și urcau în aer, coborau și urcau, zburau, și duceau totul cu ele, departe, și pământul acela și marea aceea, și cuvintele, și poveștile, totul, cine știe unde, nimeni nu știe, poate într-o zi cineva va fi așa de obosit că va descoperi.

<titlu>Postfață

Autor de succes, Alessandro Baricco, născut la

Torino în 1958, își semnează, la prestigioasă editură italiană Rizzoli, majoritatea volumelor apărute până acum, romanele Castele de mânia (1991), Ocean Mare

(1993), Mătase (1996), City (1999). Doar microromanul Novecento este tipărit de Editura Feltrinelli

(1994), precum și două culegeri de articole (1995 și 1998), iar două studii de critică muzicală (1988 și 1992) la alte edituri.

Romanul Ocean Mare, ales de Editura Polirom pentru a fi prezentat, în traducere, cititorului român, are calitățile unei proze postmoderne de o pregnantă libertate a compoziției și de o mare, cuceritoare originalitate și un nostalgic filon clasic, o nobilă încredere în destin, iubire, comunicare umană și inteligență, har și putere a cuvântului, vindecător și plin de energii supraumane. Așadar, un modernism târziu, aliat cu un joc postmodernist, unde încap și construcția și deconstrucția, alternând, ca fluxul și refluxul principalului personaj al cărții – marea. Un elogiu al puterilor acvatice, crude, nemiloase, dar și regeneratoare, ca viața însăși, amestec de sublim și oribil.

Pe țărmul mării se află scena, hanul Almayer: acolo se întâlnesc personajele romanului, blândul profesor

Bartleboom, cel care scrie un insolit tratat asupra limitelor lucrurilor, încercând să identifice punctul misterios unde se sfârșește marea, strania, hipersensibila fiică a baronului de Carewall, Elisewin, părintele Pluche, pe care cuvintele, ca niște voci lăuntrice, îl domină și care compune rugăciuni-poezii de o candoare vulnerabilă, fascinanta Ann Deveria, ciudatul pictor Plasson, cel care pictează zi și noapte același enigmatic, identic aproape, tablou alb al mării.

Marea ucide sau te îndeamnă să ucizi, naufragiul navei „Alliance” provoacă un dezastru, abandonati pe o plută oamenii devin ucigași, canibali, înnebunesc sau se sinucid, lăsându-se în voia indiferenței forțe a naturii... Pagini de un realism insuportabil descriu măcelul condus de câțiva ofițeri, de medic, împotriva celor simpli și neînarmați, aflați în voia valurilor și a bestialității ieșite din străfundurile omului civilizat.

Dintre supraviețuitori, straniul Adams, după peripeții demne de Sinbad Marinarul, se va întoarce să se răzbune în numele celor masacrați fără nicio vină.

Totul pornește de la mare și se întoarce la mare, lauda puterilor apei, în finalul unui capitol, e o rescriere neparodică, tensionat-febrilă a Imnului Fratelui

Soare de Sfântul Francisc, aproape o eretică echivalare a mării cu însuși Creatorul, în mintea tulburată a supraviețuitorului Savigny, vinovatul de crimă, puterea elementului acvatic e divinizată de-a dreptul, ocupă locul cuvenit Tatălui Ceresc, i se înalță Osana, în romanul lui Alessandro Baricco, în italiană, marea, U

mare, substantiv masculin, semnifică imaginea teribilului, a înspăimântătorului, supraumanului, numinosului, cu expresia consacrată de Rudolf Otto.

În românește, substantiv feminin, marea e, mai ales, partea maternă, generatoare a vieții, misterioasa profunzime care te inițiază și te ocrotește, te maturizează și te eliberează de spaime, pe care autorul o înfățișează în capitolul „Pântecele mării”.

Personajele secundare, să le spunem, memorabile toate, consulul Langlais, care își face din ritualul ordinii cotidiene o pavază împotriva neantului, autoritara Dira, care conduce hanul-hotel la zece ani, cele două gemene curtate și încurcate de naivul Bartleboom, în câteva secvențe de un haz nebun, de la grotesc la absurd, de la buf la iraționalul poetic, devin voci ale unei conștiințe a diversității inclasificabile a umanului, a bogăției miraculoase a existenței care nu intră în scheme prestabilite.

Despre traducere, câteva observații simple: limbajul succulent, imprevizibil, folosirea cuvintelor rare, ieșite din uz, sau a ticurilor verbale, mai mult, preferințele manifestate pentru sensul secund, figurat, au fost plăcute provocări în transpunerea din original. Topica frazei, unde predicatul, ca în germană, apare la sfârșit, am căutat să o păstrez cât mai fidel, înțelegând-o ca o marcă stilistică a lirismului autorului, ca o savantă încetinire visătoare a acțiunii. De aici, aerul ușor artificial, alexandrin-manierist al unor propoziții precum „Deoarece marea baronul de Carewall nu o văzuse vreodată”. Alături de scenele veriste, realiste, chiar hiper-realiste, cele de atmosferă lirică, nedatate ca sensibilitate, de un lirism peren, aș zice, de fragmente care sunt rescrieri ale unor cunoscute texte sacre – Sfântul Pavel despre poezii antici (Fapte, 17, 28), ori amintita laudă

franciscană – compun toate, omogen și totuși expresiv, un text atrăgător și suplu, generat de o tensiune reală a ideilor neobișnuite, paradoxale uneori, ca și de o exersată artă a seducției cititorului.

Un roman al întrețeserilor textuale, aluziilor culturale, dar mai ales al unei strălucitoare originalități a ideilor.

O idee majoră, una dintre ele, este cea a terapiei marine, să te vindeci cu marea, așa cum se vindecă

Elisewin, cea înfricoșată de viața ca viață, să regăsești farmecul comunităților, familia celor asemeni și diverși, inocența lui Dood, pasiunea Annei, bunătatea lui Bartleboom, magia bătrânului care se roagă, în mare, mării. Marea care nu mai poate fi binecuvântată, ca în trecut, dar care poate fi invocată ca nume totalizant. Din toate attributele mării, din toate supraabundentele, miraculoasele calități, concentrate în mii de cuvinte, fraze, capitole, să rămână un singur cuvânt, chintesența mării înseși: MAREA. Acesta e visul povestitorului și al romancierului, împlinit într-o carte de zile mari.

(Adrian Popescu)

<titlu>Cuprins

Cartea întâi

Hanul Almayer...7

Cartea a doua

Pânțelele mării...109

Cartea a treia

Cântecele întoarcerii...137

Postfață (Adrian Popescu) ...243

*

În colecția Biblioteca Polirom au apărut:

Honoré de Balzac – Proscrișii și alte povestiri din Comedia umană

Emile Zola – Prada

Mihai Eminescu – Opera poetică

A.S. Pușkin – Talismanul (poezii)

Nikos Kazantzakis – Zorba Grecul

FM. Dostoievski – Idiotul
Konrad Lorenz – Și el vorbea cu patrupezele, cu păsările și cu
peștii. Așa a descoperit omul câinele
Gustave Flaubert – Doamna Bovary
Boris Pasternak – Doctor Jivago
Dulcea mea Doamnă / Eminul meu iubit – Corespondență inedită
Mihai Eminescu – Veronica Micle
Jean-Paul Sartre – Adevăr și existență
Rainer Maria Rilke – Elegiile duineze.
Sonetele către Orfeu
Rabindranath Tagore – Gitanjali. Jertfa lirică
Dante – Divina Comedie
Jean-Paul Sartre – Carnete dintr-un război anapoda
Oscar Wilde – Decăderea minciunii. Eseuri
Miguel de Cervantes – Nuvele exemplare (2 vol.)
Miguel de Unamuno – Trei nuvele exemplare și un Prolog
Ernst Junger – Cartea ceasului de nisip
Slawomir Mrozek – Povestiri 1990 – 1993
N.V. Gogol – Opere 1 (Serile în cătunul de lângă Dikanka,
Mirgorod)
N.V. Gogol – Opere 2 (Povestiri din Sankt-Petersburg.
Revizorul, Căsătoria)
N.V. Gogol – Opere 3 (Suflete moarte)
Oscar Wilde – Portretul lui Dorian Gray
D.H. Lawrence – Amantul doamnei Chatterley
Honoré de Balzac – O afacere tenebroasă, („
David Lodge – Schimb de dame
F. Scott Fitzgerald – Blândețea nopții
Mihail Bulgakov – Cupa vieții
Salman Rushdie – Rușinea
Saul Bellow – Ravelstein
A.P. Cehov – Stepă și alte povestiri
J.D. Salinger – Nouă povestiri

Ian McEwan – Amsterdam
Andrei Makine – Crima Olgăi Arbelina
Jonathan Coe – Casa somnului
J.D. Salinger – De veghe în lanul de secară
John Fowles – Iubita locotenentului francez
David Lodge – Ce mică-i lumea!
José Saramago – Toate numele
Peter Ackroyd – Documentele lui Platon
D.H. Lawrence – Fii și îndrăgostiți
F. Scott Fitzgerald – Marele Gatsby
Antonio Tabucchi – Capul pierdut al lui Damasceno Monteiro
Ernst Junger – Grădini și drumuri
I.S. Turgheniev – Prima iubire
Mika Waltari – Etruscul
David Lodge – Meserie!
Bernhard Schlink – Cititorul
Max Frisch – Homo faber
Dino Buzzati – Deșertul tătarilor
Andrei Makine – Testamentul francez
F.M. Dostoievski – Nopti albe și alte microromane
Kazuo Ishiguro – Rămășițele zilei
Honoré de Balzac – Femeia părăsită. Scene din Comedia umană
Saul Bellow – Trăiește-ți clipa
John Fowles – Colecționarul
A.P. Cehov – Logodnica și alte povestiri
William Shakespeare în colaborare cu John Fletcher – Doi veri
de stirpe aleasă
Haruki Murakami – Pădurea norvegiană
Colm Toibín – Povestea nopții
Julian Barnes – Anglia, Anglia
Ismail Kadare – Generalul armatei moarte
José Saramago – Pluta de piatră
William Trevor – Citindu-l pe Turgheniev

Erico Verissimo – Incident la Antares
Aglaja Veteranyi – De ce fierbe copilul în mămăligă
David Lodge – Terapia
Max Frisch – Eu nu sunt Stiller
Amelie Nothomb – Igiena asasinului
George Orwell – Ferma Animalelor
Michael Ondaatje – Obsesia lui Anil
J.D. Salinger – Dulgheri, înălțați grinda acoperișului și Seymour:

o prezentare

Luis Sepulveda – Bătrânul care citea romane de dragoste
Dino Buzzati – O dragoste
D.H. Lawrence – Fata pierdută
Umberto Eco – Numele trandafirului
J.D. Salinger – Franny și Zooey
Muriel Spark – Lorzi și complici
August Strindberg – Singur
Birgitta Trotzig – Vieți duble
Daniel Pennac – La câpcăunii veseli
Daniil Harms – Mi se spune capucin
Boris Pasternak – Sub înaltă protecție
Salman Rushdie – Ultimul suspin al Maurului
Angeles Mastretta – Răpește-mi viața
Gunter Grass – În mers de rac
George Orwell – O mie nouă sute optzeci și patru
Amelie Nothomb – Uimire și cutremur
Lawrence Durrell – Cvartetul din Alexandria. Justine
Iris Murdoch – Clopotul
Voltaire – Dicționar filosofic
Italo Calvino – Castelul destinelor încrucișate
John Fowles – Magicianul
Ian McEwan – Grădina de ciment
Dai Sijie – Balzac și Micuța Croitoreasă chineză
Christa Wolf – Medeea. Glasuri

Russell Banks – Dulcea lume de după
Lawrence Durrell – Cvartetul din Alexandria. Balthazar
Saul Bellow – Darul lui Humboldt
Vladimir Nabokov – Lolita
Aldous Huxley – Minunata lume nouă.
Reîntoarcere în minunata lume nouă
I.S. Turgheniev – în ajun. Fum
Helen Fielding – Jurnalul lui Bridget Jones
Paul Auster – Tombuctu
Malcolm Lowry – Sub vulcan
Charles Bukowski – Femei
F.M. Dostoievski – Demonii
Max Frisch – Numele meu fie Gantenbein
Mika Waltari – Egipteanul
David Lodge – Gânduri ascunse
Haruki Murakami – La sud de graniță, la vest de soare
Antonio Tabucchi – Se face tot mai târziu
Iris Murdoch – Marea, marea
Mihail Bulgakov – Inimă de câine
Henry James – Daisy Miller
Alessandro Baricco – Ocean Mare în pregătire:
Arthur Rimbaud – Opere
Lawrence Durrell – Cvartetul din Alexandria. Mountolive
Dino Buzzati – Barnabo, omul munților. Secretul Pădurii

Bătrâne www.polirom.ro

Redactor: Gabriela Danțiș

Coperta: Ionuț Broșțianu

Tehnoredactor: Luminița Modoranu

Bun de tipar: martie 2003. Apărut: 2003

Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 P.O. Box 266

6600, Iași, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;

(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: officepolirom.ro

București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33.

O.P. 37 P.O. Box 1 – 728, 70700

Tel. – (021) 313.89.78; E-mail: poliromdnt.ro

Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A.

6600, Iași, Calea Chișinăului nr. 32.

Tel.: (032) 230323; Fax: (032) 230485

Valoarea timbrului literar este de 2% din prețul de vânzare și se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea

Scriitorilor din România, cont nr. 2511.1 – 171.1/ROL

<coperta a IV-a>

PROZA XXI

„Romanul Ocean Mare trebuie savurat rând cu rând – abundă în inovații lingvistice, în dialoguri cinematografice, în descrieri sugestive, încărcate de simboluri.” ...

(Il Giorno)

„Baricco ne duce cu gândul la Kafka și la Celine, poate chiar și la Calvino; dar, în final, vocea sa este inconfundabilă. Un maestru al detaliului, dar și al viziunii simfonice.” ...

(l'Unità)

„Un triumf al mitului. Marea, până la urmă, nu e decât un miraj. Alessandro Baricco este, însă, un mare poet”.

(Le Figaro)

„Baricco ne hipnotizează pur și simplu prin limbajul său exotic incantatoriu... Ocean Mare e profund romantic și violent liric

(New York Times)

„Asemenea unui prestidigitator de geniu, Baricco face să se nască, sub ochii noștri, o lume marină minunată și plină de durere ca orice lume adevărată”.

(Liberation)

</coperta a IV-a>

242 pag.